

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף פה: פט.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה עב

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
 ישעיהו נג (יב) לכן אהלק
 לו ברבים ואת עצמיים יחלק
 שקל פחת אשר הנהיג לכות
 נפשו ואת פשעים נקמה והוא
 חטא רבים נקם וְלִפְשָׁעֵיהֶם
 יְפַגְיֵם: ס
 ישעיהו נג (ה) והוא מחלק
 ממשענו מדבא מענתנינו
 מוסר שלומנו עליו ובתורתו
 נרפא לנו:
 ישעיהו ו (ב) שרפים עמידים
 ממפלע לו שש כנפים שש
 כנפים לאחד בשמים יכסה
 קניו ובשמים יקסה וְלְגִילְיוֹ
 ובשמים יעופף:

פחה בכוניות (שם) לכן אהלק לו ברבים, ע"כ צריך לסכול יסורין כשביל רבים, כי עליו נאמר [א] ובהבורתו נרפא לנו. רק שיש כמה בני אדם שצריכים להיות מפורסמים, ועושים אותם דווקא מפורסמים. אבל יש צדיקים שמקבלים מעצמם יסורים עליהם כשביל ישראל [ב], ובוה מחלופין השפע. כמבואר למעלה בסיון ס"ג על פסוק [ג] ובשתים יכפה פניו. ע"ש:
עב [ד] לפעמים כא לאדם הרהור תשובה ונעשה כאותו שעיה איש כשר [ה]. ואחר כך רוצה לעשות עובדא, כאשר שנתעורר לבו לתשובה, בכך רוצה לנסוע להצדיק [ו] ואח"כ כשנסוע מתגבר עליו היצה"ר ונופל מתשוקתו שהי' לו תחילה. ואחר כך כשבא להצדיק, מתגבר עליו היצה"ר עוד יותר, ואובד כל השקו. אל יקשה בעיניך זאת, ואל יבהלך רעיונך [ז] על זה. כי דע שזה נמשך מחמת כי בתחילה כשבא לו ההרהור תשובה, מחמת הטוב שהתעורר בתוכו, אזי על ידי מעשיו כאותו שעיה, המית יצרו, ונתבטל יצרו הרע שהיה לו, כי המיתו בזה ההרהור תשובה והעובדא של אותו השעה. ואחר כך כשרוצה לנסוע, מתגבר עליו יצר הרע אחר. כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, (כש"ל סוכה נב) ויש לו עתה יצה"ר גדול ממה שהי' לו תחילה [ח]. ע"כ אם אינו מתחזק נגדו, אזי מתגבר עליו זה היצה"ר החדש, ונופל מתשוקתו שהי' לו תחילה. כי צריך התגברות חדש ביותר נגד זה היצה"ר החדש שבא לו כנ"ל :

ואין שם דין ח"ו. ע"כ צריך להיות כולו טוב ולהמתיק כל גבורותי^ט והדינים שהם היצה"ר שלמעלה: ובוה פנם דוד בבת שבע, כי יבוודאי הלילה לומר שדוד הטא בגשמיים מחמת תאוה ח"ו, כי כבר אמר דוד בעצמו ולכי הלל בקרבי (תהלים קט) [י], שהרג כבר את היצה"ר הגשמי בתכלית, והכניע הדם שבהלל השמאלי. ואף שאר"ל (שבת נו ע"א) כל האומר דוד הטא אינו אלא מועיה וכו', אעפ"כ אפי' זה הפגם הקטן והחטא קל שעשה^י כמוכא [יא], גם זה בודאי לא הי' ח"ו מחמת תאוה, מחמת עכירת הדמי' ח"ו, שמשם בא תאוה זו של ניאוף. רק הפגם שלו היה למעלה בגבורות, שלא המתיק היצה"ר שלמעלה, היינו הגבורות והדינים. וגם זה היה בדקות גדול, כי יראהו היתה בת שבע לדוד וכו' [יב]. וזה שנאמר בדוד (ד"ה א כב) לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת [יג], היינו שלא המתיק הגבורות, ע"כ לא זכה לבנות הבית ואף שמהלמת ה' נלחם, עכ"ו, למעלה למעלה, בתכלית המעלה, במקום שצריך להכלל, היינו באין סוף, שם כולו טוב, וצריך להיות רק טוב בלי שום דינים כלל [יד]. וזה בחי' אפילו כ"ע יראהו כחי' לנבי עילת העילת^{טו} [טז] (ת"ז תי' ע' ד' קד"ג ע"ב [טז]) בחי' לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתחלבו (תהלים פב) בחי') [יז] הקדושה שלמעלה^{טז} שהוא היצה"ר של הצדיקים הקדושים הנ"ל: וכן שלמה המע"ה שנשא בת פרעה ונשים נכריות רבות [יח], בוודאי לא יעלה על הדעת שהיה מהיצה"ר הגשמי, כי היה חכם אמת, כמ"ש (מלכים א ה) ויחכם מכל האדם וכו'. וכבר מונח כלל בידינו, שמי שהוא חכם אמת קצת, אינו נחשב אצלו זאת ה"תאוה לשום נסיון. אפי' אם תתבע אותו אישה יפה במקום סתר שיהיה בידו למלאות התאוה, הוא אצלו רק שמות ושגוען, ואינו נחשב לו לנסיון כלל. ומה שנאמר בתורה [יט] שבה יוסף הצדיק שעמד בנסיון, יש בזה סוד [כ]. ועיקר הנסיון בבחי' הנ"ל, בבחי' המתקת הגבורות, לנצח היצה"ר של מעלה, אבל לא לנצח היצה"ר הגשמי, שזה אינו נסיון כלל. וכן מה שפגם שלמה לא הי' רק בבחי' זו כנ"ל :

כי יש כמה בחינות ביצה"ר. כי יש בני אדם נמוכים מגושים, שהיצה"ר שלהם הוא ג"כ יצה"ר נמוך ומגושם. והרוב, היצה"ר שלהם הם הדמים בעצמם, היינו הדם שבחלל השמאלי שהוא בתקפו. ועיקר בלבלולים שלהם מעכירת ומבלבל הדמים [כ]. ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא, היצה"ר הזה, הוא אצלו שמות גדול ושגוען, ואין צריך שום התגברות לנצח אותו. ואפי' מה שנחשב בעיני ההמון לנסיון גדול, כגון הנסיון של תאוות ניאוף, הוא אצלו שמות, ולא נחשב לו לשום נסיון כלל [כ]. כי מי שיש לו שום דעת, ויודע מעט מגדולת אודונו הבורא ית"ש, כמה שכתוב (תהלים קלה) **כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל אלהים**. וא"א להסביר זה לא בכתב ולא בע"פ [כא], כי גדולת הש"י הוא רק לכל הד לפום מה דמשער בליבוי, כמ"ש בזה"ק (וירא ק"ג ע"ב) **נדוע בשעריו בעלה** [כב] לכל הד לפום מה דמשער בליבוי. ומי שזוכה לשער בלבו את גדולת הש"י, יבוודאי אצל זה אינו נחשב שום דבר לנסיון, וא"צ שום התגברות על זה. רק שיש בחי' יצה"ר, שהוא מלאך הקדוש, ואעפ"כ הוא יצה"ר, וצריך להתגבר ולהמלט מאד ממנו. היינו בחי' גבורות, בחינות דינים. וזה הבר דעת, יש לו זה היצה"ר הנ"ל, היינו גבורות ודינים. וצריך להתגבר עליו, ולהמתיק הדינים, שיהי' רק כולו טוב. כי מי שנכלל במקום שצריך להכלל, היינו באין סוף, שם כולו טוב,

ואין שם דין ח"ו. ע"כ צריך להיות כולו טוב ולהמתיק כל גבורותי^ט והדינים שהם היצה"ר שלמעלה: ובוה פנם דוד בבת שבע, כי יבוודאי הלילה לומר שדוד הטא בגשמיים מחמת תאוה ח"ו, כי כבר אמר דוד בעצמו ולכי הלל בקרבי (תהלים קט) [י], שהרג כבר את היצה"ר הגשמי בתכלית, והכניע הדם שבהלל השמאלי. ואף שאר"ל (שבת נו ע"א) כל האומר דוד הטא אינו אלא מועיה וכו', אעפ"כ אפי' זה הפגם הקטן והחטא קל שעשה^י כמוכא [יא], גם זה בודאי לא הי' ח"ו מחמת תאוה, מחמת עכירת הדמי' ח"ו, שמשם בא תאוה זו של ניאוף. רק הפגם שלו היה למעלה בגבורות, שלא המתיק היצה"ר שלמעלה, היינו הגבורות והדינים. וגם זה היה בדקות גדול, כי יראהו היתה בת שבע לדוד וכו' [יב]. וזה שנאמר בדוד (ד"ה א כב) לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת [יג], היינו שלא המתיק הגבורות, ע"כ לא זכה לבנות הבית ואף שמהלמת ה' נלחם, עכ"ו, למעלה למעלה, בתכלית המעלה, במקום שצריך להכלל, היינו באין סוף, שם כולו טוב, וצריך להיות רק טוב בלי שום דינים כלל [יד]. וזה בחי' אפילו כ"ע יראהו כחי' לנבי עילת העילת^{טו} [טז] (ת"ז תי' ע' ד' קד"ג ע"ב [טז]) בחי' לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתחלבו (תהלים פב) בחי') [יז] הקדושה שלמעלה^{טז} שהוא היצה"ר של הצדיקים הקדושים הנ"ל: וכן שלמה המע"ה שנשא בת פרעה ונשים נכריות רבות [יח], בוודאי לא יעלה על הדעת שהיה מהיצה"ר הגשמי, כי היה חכם אמת, כמ"ש (מלכים א ה) ויחכם מכל האדם וכו'. וכבר מונח כלל בידינו, שמי שהוא חכם אמת קצת, אינו נחשב אצלו זאת ה"תאוה לשום נסיון. אפי' אם תתבע אותו אישה יפה במקום סתר שיהיה בידו למלאות התאוה, הוא אצלו רק שמות ושגוען, ואינו נחשב לו לנסיון כלל. ומה שנאמר בתורה [יט] שבה יוסף הצדיק שעמד בנסיון, יש בזה סוד [כ]. ועיקר הנסיון בבחי' הנ"ל, בבחי' המתקת הגבורות, לנצח היצה"ר של מעלה, אבל לא לנצח היצה"ר הגשמי, שזה אינו נסיון כלל. וכן מה שפגם שלמה לא הי' רק בבחי' זו כנ"ל :

י" משלי לא כג
 ב" בתרלו- בודאי
 ג" גם בדפיו תרלד תרלו תרצו ותחסט-
 ד" שהי', ובמקודים- שהיה
 ה" בתחשכ- הגבורות
 ו" בתרלו- בודאי
 ז" ע"ל ו ד: שלמדו מכאן שלא ראוי היה דוד לאותו מעשה ועיני ירושלמי ברכת פ"ט ה"ה אברהם עשאו טוב ודוד הרגו. ובשבת נו. למדו מהכתוב שמכיל ו' עמו בשמואל- א ית די. ועין ב"ב יו. ג' לא שלט בהם יצה"ר וי"א גם דוד
 ח" מתרצו- ששנעה
 ט" שמואל-ב יב ט' מדוע ביתא את דבר ה' וכו'
 כ" מתרצו- תאוה
 כא גם בדפיו תרלד תרלו תרצו- ראוי, בתחשכ- ראוי
 כב עיין סנהדרין קז. שדחק את השעה. וע' הקדמת הוהר דף ה: ושם משפטים קז. ושם אחרי מות דף עג: ודף עה: ועיין שער הפסוקים סוף שר שופטים.
 * ישעיהו נג ה' כנ"ל. בתבורתו לשון כבורה תחת הבורה (רד"ק שם)
 2 עיין תורה בר ועיין רמב"ן שמות לב לג על הפסוק חטאי נא ועיין שו"ת המהרש"ם מברוך ח"ג סימן קנא בדין הקונה עבירות של חבירו. ושבת פט: דאמר יצחק אבינו להקב"ה פלגא עלי וכו', ופרש"י שמות לב יג ד"ה זכור לאברהם.
 3 ישעיהו ב' ו'
 4 תורה זו נאמרה באדר תקפה כשגודל בנו הקדוש שלמה אפרים
 5 עיין קדושין מט: הרי את מקודשת עמ"ל שאני צדיק גמור.
 6 עיין לעיל תורה ע' עיין בה מושך של הצדיק ומגדונו כה המכריח
 7 שו"ת בדניאל ה' ה'
 8 עיין תורה בה תורה קז תניא
 9 לעיל תורה נא
 * עיין חיי מוהר"ן רלג, * עיין שבת ה"רן טו ושיות ה"רן נא
 * עיין שיחות ה"רן סימן א'

דברים לב כי שמואל-א כה לדי ישעיהו א ט תהלים צד י"ז 5 בתרלו הסוגר תוה נתק. 6 מתרצו- שהש"י. 7 עיין רש"י שם שמסיתין אותו וניסת וכו', הוא שטן הוא יצה"ר וכו'. ועיין סוכה גב: שבכחול הוא ית' בעצמו מתחרט על בריאת היצה"ר וכו'. וכו' לשבר את חסות כחי המהרש"ם בחא"ג ב"ב שם. והכלל שמבחי' מדה"ד משתלשלים בחינת המלאכים העומדים לשמאל עד שנותלשלים גם בחי' השטן כמ"ש (*איוב א) ויבא גם השטן בתוכם. והוא שטן שו"ת הוא יצה"ר, כי משם נמשך שורש היצה"ר שלב האדם שע"ז יש לו בחינה: 6 בתרלו- הוא שורש. ומתרצו- הוא (שורש) 9 ועיין זוהר בראשית מט ע"ב, ובוהורו ויצא קמח, ובוהורו שמות כו ע"ב, ובתיקון כא בענין פרה אדומה, ושם (*ברך ט' וגבורה תמן ס"מ דאיהו יצה"ר, וכן מבואר בכתבי

אורי"ל במקומות הרבה, ועיין מאורי אור:
 ב" מלכים-א יא ועיין עמק המלך שער יד פק"ב ושער טו פריקים לג לד שדחק את השעה.
 ג" מתרצו- התאוה
 ד" עיין שיחות ה"רן קיד. צ"ע בתורה אין הכרח שהיה נסיון בתאוה. אלא בגמ' סנהדרין יט: תקפו של יוסף וכו'. ובסוטה לו: שקדש שמים בסתר כשבא לעשות צרכיו ע"ש ובמהרש"א שם ששואל הרי זו ראייה לסתור ועיין עין יעקב סוטה צא ויקלוט שמעוני וישב קמה קמו שארדרבה משמע כביכול שלא עמד בנסיון.
 ה" עיין לקמן תורה קז בעש"ט עה"ת בראשית קזח. ועיין כעין זה בכן יהודיע על סוטה לו: שמבאר את הנסיון. ויש לישב דבריו מפרש"י על סנהדרין יט: תקפו של יוסף ענוותנותיה של בויע. ועיין שיחות ה"רן קיד מנצח תקפו על טעם ללא כעש"י אלף כיון שיוסף ככר שער הקליפה ע"ש.

עיקר היצה"ר הוא מהדינים, כי אפי' היצה"ר העב והגשמי של עכירות הדמים, בוודאי יש לו שורש למעלה הימנו. וזה היצה"ר שלמעלה ממנו יש לו ג"כ שורש, כי יש כמה בחי' ביצה"ר^א ויש יצה"ר שאינו מגושם כ"כ שאינו מעכירת הדמים, אך הוא בחי' קליפה דקה. וגם זה היצה"ר אינו היצה"ר של הקדושים בעלי חכמה ודעת, כי אצלם הוא רק היצה"ר שלמעלה שהוא מלאך הקדוש, שהוא בחי' גבורות ודינים. והוא תכלית השורש העליון של כל היצרים רעים, מהיצה"ר העליון עד היצה"ר התחתון המגושם והמוזהם השומה

והפתי והסכל, עכירת הדמים. ע"כ כשיש על אדם דינים, מאחר שמתגבר עליו גבורות ודינים, שהוא השורש של כל היצה"ר, ע"כ אז מתגבר עליו מאד היצה"ר שלו, וצריך השתדלות והתחזקות על זה. ותדע שהיצה"ר של רוב העולם שהוא עכירת הדמים, הוא שמות ושגנון וסכלות גדול, כמה שאמרו (סוטה ג) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שמות. כי באמת יש רוח שמות של עבירה שהוא חכם גדול יותר מכל העולם, ואעפ"כ הוא רוח שמות. אך זה הרוח שמות של רוב העולם, הוא שמות ממש, אויל פתי ומשוגע. והלא תראה שיש כמה בני אדם, שיש להם הרהורי ע"ז. ויש שבשעה שעומד להתפלל, בא לנגדו דמות ע"ז. ואף שידוע בעצמו שאין בה ממש, אעפ"כ מתגבר עליו מאד, ומצטייר ועומד לפניו זה הדמות, וקשה לו מאד להעביר זאת מדמיונו ומחשבתו. ועתה ראה היש לך שמות גדול ושגנון יותר מזה. ובוודאי מי שמתגברים עליו אלו הדמיונות, קשה לו מאד להנצל מהם, ולהעבירם ממוחשבתו. וכל מה שמתגבר ומנענע וזורק ראשו הנה והנה, מתגברים עליו הדמיונות אלו יותר ויותר. כי זה טבע וסגולת של אילו היצרים המזוהמים, כל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות, יותר ויותר הם מתגברים. כי הוא כמו שאדם בורח מדבר, ומסתכל מן הצד כלאחר יד על זה הדבר שברח ממנו, ואזי הדבר הזה מתגבר עליו ביותר, כי לא הסיה דעתו מזה, רק אדרבא שמתכל בכל פעם לאחריי על זאת המחשבה, והבן זה. וכמו שידוע לכל מי שנלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות ר"ל. ובוזה יכול כל אדם להבין שהוא שמות ושגנון גדול, והוא רק מעכירת הדמים, מעכירת ובלבול המוח. כי זה ידוע לכל שע"ז אין בה ממש, ואף על פי כן קשה לו מאד לסלק מחשבתו מהם, מחמת שכבר נתעכר ונתבלבל מוחו מאד. כן אלו הרהורי זנות שיש לרוב העולם, בפרט כשרואה

בעיניו, כגון בעת שנודמן לפניו אשה, וכשהוא רוצה להיות איש כשר, ואינו רוצה אלו הרהורים, ואזי מנענע ראשו, ורוצה לסלק המחשבות אלו ממנו, ויותר ויותר הם מתגברים עליו כנ"ל. ובאמת מי שיש לו דעה, הוא אצלו שמות גדול, ואינו נחשב אצלו אפילו לשום מעלה, מה שאינו נופל עליו הרהור מזה, ואינו צריך כלל לזרוק ולנענע ראשו כלל. וכמו שאצל רוב בני אדם הוא שמות ושגנון אלו הרהורי ע"ז, כן אצלו שמות הרהורי זנות. וע"כ איתא בזהר (קדושים פד), שרשב"י כד הוא נשין שפירין אמר אל תפנו אל האלילים [1].

כי הם בחי' אלילים, וכמו שהרהורי ע"ז הם שמות נגלה לכל העולם, כן אלו הרהורי זנות הם שמות ושגנון. ע"כ עיקר התקנה, מי שכבר נלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות, הן הרהורי זנות, הן הרהורי ע"ז ח"ו, אין לו תקנה, רק שיקדש ויטהר גופו, כדי שיודכך ויטהר דמיו. וילך אצל חכם האמת, ויורה לו דרכי התשובה, דרכי החכמה עצות נכונות על כל דבר [2]. אז יבנע לבבו הערל [3] ושב ורפא לו [4]. אבל כל זמן שעדיין לא נתקדש ונטהר גופו, אין שום תקנה מה שמתגבר ומתאמץ ויש לו יסורים גדולים לסלק המחשבה, כי יותר ויותר הם מתגברים כנ"ל [5]. גם עצבות הוא מוזיק מאוד^ד, ונותן כח לזה היצה"ר העב הגשמי. ע"כ אדרבא אם רוצה להיות ירא ה' ורוצה להתפלל, ואינו רוצה באלו המחשבות רעות, צריך שלא להשיגה עליהם כלל, ושלא יכפת ליה מה שעומדים לפניו, ורק יעשה את שלו במה שהוא עוסק, בתורה או תפלה או מו"מ, ולא ישיגה עליהם כלל. וכמו ששמעתי מעשה באחד שבשעה שעמד להתפלל, היה מוזמן ועומד לפניו בדמיונו עכו"ם ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התגברה עליו יותר. ויעץ לו חכם [6], שלא יכפת ליה, ויעמוד העכו"ם, ואעפ"כ יעשה את שלו ויתפלל [7], ובוזה יסתלק ממנו. אך זה עצה לפי שעה, כל זמן שלא נתקדש גופו עדיין. והעיקר לקדש ולטהר עצמו כנ"ל, וילך לחכם, ויתן לו עצה נכונה על כל דבר כנ"ל :

עג [2] (לשון החברים) (ישעי' מג) **כי תעבור במים אתך אני**. דהנה התורה סתים וגליא [2], והקב"ה ג"כ סתים וגליא [7]. דהיינו מה שנגלה לנו הוא הלבוש והיצוניות, ומה שנסתר ממנו הוא הפנימיות. והנה כל אדם צריך לזרו את עצמו להשיג הפנימיות מה שנסתר ממנו. אך איך יוכל להגיע אל הנסתר ממנו, בתפלה לשמה [8], שיקשר המחשבה אל הדיבור של התפלה בקשר אמיץ וחזק. כי הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים (הולין ס' ע"ב) [10]. ולמה, כי הקב"ה הפין חסד הוא [11], ורוצה תמיד להשפיע השפעות וברכות. ואין השפעה יכולה לירד, רק ע"י כלי

תורה אור
 שמות יתרו יט (כא) ויאמר יקוק אל משה רב העד קצם פן יתרו אל יקוק לראות ונפל מקצו רב: ויקרא קדשים יט (ד) אל תפנו אל האלילים ואלהי מסקה לא תעשו לכם אני יקוק אלהיכם: ויקרא בחקתי כו (מא) אף אני אלף עפם בקרי ויהבתי אתם בארץ איבים או אז יבנע לבכם הערל ואז ירצו את צונם: ישעי' ו (י) השמן לב העם הנה ואניו הקבר ועניו השע פן יראו בעיניו ובאניו יבנע לבכם הערל וכן ושב ורפא לו:
 תורה עג
 ישעיהו מג (ב) כי תעבר במים אתך אני ובגדות לא ישפוף כי תלך כמו אש לא תפנה ואתה לא תבצר בך: מיכה ז (ח) מי אל כמוך נשא צון ועבר על פשע לשארית נחלתו לא תחייק לעד אפו כי תפץ חסד הוא:

¹¹ זוהר פרשת נח דף סד: ונכפל בפרשת פקודי רכז: ¹⁰ עיין תורה טו אות ד' ובביאור הרב"ח (ד"ה ואתי פושקנצא) ⁹ ויבמות סד. וספר החינוך מצוה תל. ⁸ * מיכה ז' יח

⁸ הנה זו נמצאת כבר בדפ"ר אבל מתחילה מד"ה כי יש יצה"ר. הערות השייכים לה - 1 * בתורה ה' תנינא אות ז' ובתורה ט' תנינא [תורה ו' אות ה' תורה נד אות ב'] 2 מתורלו - להשייח ² בתורלו ומתורלו - אלו ³ מתורלו - דיעה ¹ ויקרא יט ד'. נזכר לעיל סוף תורה לו [דף נ:]: ¹¹ עיין תורה ו' אות ב' עיקר התשובה להפוך דם לדום ע"י שידום וישתוק על ביוניו ע"ש. עד שזוכה ללבי חלל בקרב. ¹ ויקרא כו מא ¹ ישעיהו ו' י' ¹¹ עיין תורה רלג תורה נ' תנינא והיי מוה"ר"ן סימן מד ¹⁰ מתורלו - מאד ⁷ עיין תניא פרק כח ⁸ עיין שיש"ק ח"ד סימן מה ביאור עפ"י תורה קצח

² תורה זו נאמרה בשנת תקנט בתחילת הקיץ בסעודה שלישית של שבת ראשונה אחרי שחזר רבינו מארץ ישראל. כמבואר בחי' מוה"ר"ן סימן קנב וע"ש שתורה זו היתה יקרה וגדולה בעיניו מאד, ושם סימן קמו משמע שכבר השיג אותה לפני הנסיעה לא"י. הלשון הוא לשון החברים ועיין פ"ח תורה יב אות ב' מה החילוק בין לשון החברים ללשון מוה"ר"ן. (מה שכתב שם שלשון חברים הוא לפני שהתקרב מוה"ר"ן עיין חיי מוה"ר"ן תקעה שלא דווקא וגם אח"כ היו תורות שנכתבו ע"י החברים ועיין שיש"ק ח"ה סימן תקלג שברך כלל הכונה לרבי אברהם פעטרבורג. ועיין סוף תורה קח שעפ"ר הלשון לא מדוייק ועיין שיש"ק ח"ה תפן בשם ביאה"ל שהיה רחוק מלהעמיק וכו') ² זוהר פרשת אחרי מות דף עא: עב: עג: עה.

מאמר להתחזק בכל פעם כנגד היצה"ר

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
 תורה זו נאמרה באדר שנת תשס"ה
 ביום השלישי למילה של בנו הקדוש
 שלמה אפרים. (מ"מ א' ה' וד"י נט)

פתיחה

תורה עב היא שיחות נפלאות כמה צריכין להתחזק בכל פעם כנגד היצר הרע. כי יש כמה בחינות ביצר הרע. ובכל פעם שאדם מתעורר להשם יתברך ורוצה לעשות איזה עבדא דקדשה, בפרט להתקרב לצדיקי אמת ואנשיהם, אזי תכף הוא ממית ומבטל היצר הרע שלו שהיה לו בתחלה, אף שיש לו תכף יצר הרע אחר גדול מבתחלה, כי כל הגדול מחברו – יצרו גדול ממנו^(ס"ה נב.). ומזה בא שלפעמים דיקא פשבא להצדיק אויב חשקו וכו', וצריכין להתחזק בכל פעם נגד היצר הרע החדש שמתחדש בהאדם בכל פעם. ומבאר שעקר כל היצרי רעים שרשם העליון נמשך מבחינת גבורות ודינים, ואפלו צדיקים גדולים ונוראים יש להם יצר הרע, רק שהוא מלאך הקדוש ממש וכו' וכו', וזה ענין מאמר הזהר הקדוש^(תקוני זהר תקון ע, קל"ה): שאפלו

כתר עליון אוכמא הוא קדם עלת העלות וכו'.^א
 ומבאר ענין המחשבות שמבלבלות כמה בני אדם, בפרט בתפלתו שבאים עליו רעיונים ובלבולים ודמיונות הרבה, וכל מה שהוא רוצה לסלק ולהעבירם מדעתו וזרק ראשו אנה ואנה אינו מועיל לו, אדרבא, יותר ויותר הם מתגברים, כי זה טבע של אלו היצרים רעים המזהמים, שכל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות יותר ויותר הם מתגברים וכו'. על-כן העצה הוא – שצריף האדם שלא להשגיח עליהם כלל, ושלא אכפת ליה מה שעומדים לפניו, רק יעשה את שלו כמה שהוא עוסק בתורה או תפלה או משא ומתן ולא ישגיח עליהם כלל וכו'. אף זהו עצה לפי שעה כל זמן שלא נתקדש גופו עדין, והעקר לקדש ולטהר עצמו וכו' עד שיוצא להטהר ולהודיף מבלבולים ודמיונות אלו לגמרי וכו'.^א כשיזכה להרוג את יצרו הגשמי.
 נראה שעיקר כוונת רבנו בתורה זו לבאר כיצד להתמודד עם מחשבות זרות ובפרט הרהורים רעים של התאוה הידועה. אלא שמקדים לזה ביאור ארוך בענין היצה"ר והחילוק הגדול בין יצה"ר של רוב העולם ליצה"ר של צדיקים.

ליקוטי הלכות

י"ד שילוח הקן הלכה ד' – (עפ"י התורה עב) ע"ש.

י"ד נדרים הלכה ג' אות ב' – כי אדם הראשון הסתכל למעלה ממדרגתו, שזה היה עקר החטא שלו, ועל ידי זה בא לכל הפגמים שלו. ועל כן תכף בהתחלת מתן תורה הזהיר ה' יתברך את משה כמה פעמים, רד העד בעם פן יחרסו אל ה' לעלות וכו'. שזהו בחינת רבוי אור שבויער לה' יתברך חוץ מהמורה, שהיא בחינת הריסה פניל, כי ה' יתברך ידע מחמת גדל התגלות אלקות שהיה אז, בודאי יהיה תאונתם חזקה מאד לעלות לה' ולהפיל בו בתשוקה גדולה עד אין סוף עד שייכלו לבא לבחינת הריסה חס ושלום בחינת רבוי אור, על כן הזהיר מאד על זה, כמו שפיתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (סימן עב) שיש יצר הרע גדול בשמתחילין להתקרב לה' יתברך, דהיינו שהיצר הרע מסיתו להרס לעלות אל ה', שזהו בחינת פן יחרסו וכו', ע"ן שם. ועל כן אף על פי שהיו נזהרים במצות הגבלה ולא חרסו לעלות יותר,

או"ח מנחה הלכה ז' אות טו – וזה שדקדקו ואמרו אם פגע בך מנוול זה. כי במקום אחר אמרו אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסק בתורה וכו', אי אזיל מוטב וכו'. וכאן אמרו בלשון זה אם פגע בך מנוול זה וכו'. כי יש כמה בחינות ביצר הרע (כמו שאמר אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה בסימן עב ע"ן שם היטב), עד שיש יצר הרע שהוא מנוול ממש שהוא מאוס ומזהם מאד, ועל כן נקרא מנוול. וזהו אם פגע רע שהוא פוגע נגד האדם בכל עת, שעל זה אנו מבקשים להצילנו מפגע רע. ועקר התקון הוא משכחו לבית המדרש, ושימשיף מחשבתו לתוף בית המדרש הקדוש הנזכר לעיל, שעל ידי זה בעצמו שזכיר את עצמו שהוא בכלל הקבוץ הנזכר לעיל של הבית המדרש הנזכר לעיל, על ידי זה אם אכן הוא נמוח וכו' פנוץ לעיל:

י"ד נדרים הלכה ד' אות טז – כי כבר מבאר שעקר היצר הרע נמשך מזהשתלשלות קטרוג המלאכים שאמרו מה אנוש פי תזכרנו וכו' פנ"ל. וזה ידוע בדברי אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה שיש כמה בחינות בהיצר הרע. כי יש מי שהיצר הרע שלו נמוך מאד שהוא היצר הרע של סתם בני אדם שהוא מתאנה לתאות רעות שזה נמשך מעבירת דמים וכו'. ויש יצר הרע גבה יותר וכו'. ויש יצר הרע שהוא מלאך הקדוש וכו'. וכל היצרים רעים פלם נמשכים מדינים וגבורות וכו' שמשם היה קטרוג המלאכים, פי קטרוגם היה נמשך מגבורות ודינים ממלכין קדמאין שלא נמותקו אז עדין ומשם נמשך ונשתלשל כל היצרים של כל בני אדם למטה כל אחד לפי בחינתו, כי בתחלה מתגרה בהאדם היצר הרע ומסיתו למה שמסיתו לתאות ומדות רעות חס ושלום וכו'. אבל כשמתגבר עליו האדם ומשברו אחר כך יש לו יצר הרע אחר ממדרגה גבה יותר, פי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו וכמובא בדברי רבנו עליו השלום בסימן עב. ויש גדולים שפברו שברו היצר הרע לגמרי ואזי מתלבש בהם היצר הרע של בחינת דרי מעלה

כה סיון תשע"ג ושוב באדר א תשפ"ד

² מוהרנ"ת לא מבאר מה הכוונה, ונ"ל כוונתו שההבדל בין צדיק שזכה להמתיק את הגבורות לצדיק שלא זכה הוא שמי שלא זכה נכלל בכתר ועדיין הוא בחושך ביחס למי שכן זכה להמתיק את הגבורות.

³ עד כאן הוא לשון מוהרנ"ת בלק"ה תחילת הלכה ד'

שהוא בחינת מלאך הקדוש ואף על פי כן הוא יצר הרע, דהינו שממלכבש בו בחינת קטרוג המלאכים הנ"ל שנמשך מגבורות ודינים כנ"ל שקטרוגו ואמרו, מה אנוש פי תזכרנו, דהינו שיש לו יצר הרע בענין ההתקרבות לה' יתברך, כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה שם בסימן עב שיש יצר הרע גדול בענין ההתקרבות לה' יתברך בחינת פן יחרסו אל ה' לעלות וכו', הינו שממלאך רק להתקרב לה' יתברך ולעלות תמיד בעליה לבר בלי הפסק ואינו רוצה להוריד עצמו כלל למדרגות התחתונות לעבד את ה' בתמימות ולהגביה ולקרב כל המדרגות התחתונות לה' יתברך, פי נדמה לו שכבר הוא מקרב לה' יתברך ויודע בידיעת ה' יתברך ולפי ידיעתו את גדלת הבורא יתברך אינו פדאי בעיניו להוריד את עצמו למדרגות התחתונות לקרב המרחקים ביותר. אבל באמת זה הוא פגם גדול, כי באמת אין שלמות לשום צדיק וגדול כשהוא במעלה לבר ולא למטה כלל, כמבאר שם בהתורה הנ"ל שעקר שלמות הצדיק שיהיה למעלה ולמטה וכו'.

י"ד מילה הלכה ד' אות ט' - מבאר שהבעלעטע העיור שזכר לאו כלום רק זה אוכל לכלל בא"ס וכל המשונה שהיו עמו אע"פ שכולם היו צדיקים גדולים מאד וכל אחד מגדול מאד מחבירו אע"פ אפילו הגדול שבהם היה עדיין בבחי' דקה מן הדקה תחת הזמן ביחס לקבצן העיור שנכלל בא"ס... ואפלו מי ששבר הכל וזכה לקדושה למעלה מקדושה, גבה מעל גבה, אף על פי כן גם הצדיקים הגדולים הנוראים יש להם יצר הרע, שהוא בחינת מלאך הקדוש, שהוא בחינת גבורות ודינים, כמבאר (בסימן עב) והם צריכים לחום עמו ולשברו. וכל זמן שנשא אצלם איזה בחינה דקה מהיצר הרע העליון הדק ורחני מאד אף על פי שהוא גבה אלפים ורבבות מדרגות מהיצר טוב של סתם בני אדם, אף על פי כן עדין לא נתבטל בחינת נגה בתכלית הבטול, פי כל זמן שיש איזה אחיזה עדין לאיזה בחינת דין אף על פי שהוא בדקות מאד. יש עדין איזה אחיזה לבחינת נגה בתכלית הבטול, פי כל זמן שיש איזה בחינת פריעה שהוא בטול נגה ממשיכין מהזקן העליון העור הנ"ל שכה לתכלית הבטול בשלמות שאין שלמות אחריו שהוא בטל בשלמות גם שרש היצר הרע של מעלה. והדברים מובנים מעט לבקי בכתבי האר"י ז"ל וימעיין היטב בדברי אדונינו מורנו רבנו זכרוננו לברכה. ובפרט בסימן עב הנ"ל, עין שם היטב:

או"ח ברכת הריח הלכה ד' אות יז - שרש היצירה בדינים - מבאר שהמדמה שרשו ברשימו שנשאר בחלל הפנוי, כמובן בספרים ובפרט בדברי רבנו זכרוננו לברכה ששרש הבחירה נמשך מתחלת הצמצום שזהו בחינת שרש המדמה כנ"ל. וזאת הבחירה היא בחינת פח ההיולי הנזכר בספרי המקרים ששם כלם נבוכים בדרות וזרות ונבוכות אשר על ידי חקירות אלו הנמשכין משם רבים נתפקרו, כי באמת אי אפשר להבין ולהשיג ענין זה בדרת אנוש כלל. ועל זה נאמר במפלא ממה אל תדרש. כי הוא סוד סתרי מעשה בראשית. וצריכין לסמוך רק על אמונה שהיא בחינת ברור המדמה. שהוא שרש הבריאה באמת, כמו שכתוב, וכל מעשהו באמונה.

או"ח ר"פ מנחה (עפ"י תורה מט) - בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם במדת הדין ומשם שרש היצר הרע (כמו שמבאר בסימן עב עין שם). ואחר כך שבר היצר הרע ושתף מדת הרחמים במדת הדין, זה בחינת תשובה ומשם שרש התשובה ושרש הכח לשבר היצר הרע כמו שמבאר שם. ומדת הדין הוא מבחינת תחלת הצמצום שלא היה אפשר לגלות אלקותו לברא כל העולמות כי אם על ידי זה, אבל תכף בשהיה צמצום בחינת דין והמשכת האור לתוך הצמצום שהוא בחינת רחמים שמשגיחים דיקא נתינה הבריאה. אבל היה בחינת רבוי אור וכו', ומשם אחיות הסטרא אחרא שמשם כל המחשבות רעות והרהורים והעקר הם הכפירות רחמנא לצלן וכו'. ואדם הראשון היה צריך לתקן כל זה על ידי מצוה אחת שלא לאכל מעץ הדעת וכו' ולבלי להסתכל במה דלא היו ליה רשות בחינת רבוי האור בחינת התלהבות הלב יותר מדאי וכו' רק לעסק בתפלה בחינת מלכות דוד שזה עקר התקון כמובן בתורה הנזכרת לעיל. אבל הוא פגם בכל זה, על ידי עצת הנחש שאמר להם והייתם כאלקים שזהו בחינת רבוי אור וכו'. וגם לא המתין בזווגו עד שבת וכו'. והיא הסיבה אותו לאכל וכו', שזהו בחינת פגם המחשבות עד שבא לפגם המעשים וכו'. וכל הפגמים האלו תלויים זה בזה.

י"ד תולעים הלכה א' אות ב' - ועל פן התולעים הם רוחשים ושוצצים בכל מקום ובכל מיני מאכל ומשקה הם שורצים שם. והם נסרכים ונדבקים בכל דבר, כי הם בחינת תכלית זממת הנחש הנסרף והנדבק והפרוף אחר כל דבר שבקדושה, והם המכלים ומרקיבים ומקלקלין כל דבר שבעולם כשאין שומרין אותו יפה מהם. והם בחינת זממת היצר הרע הפתי והסכל והמזהם, היצר הרע הנמוך שבכל בחינת היצר הרע, כמובא בדברי רבנו נרו יאיר, בסימן עב, שהוא נסרף ונדבק ומסתבף בכל דבר שבקדושה ומכביד מאד מאד בעצבות ועצלות, שכל זה בחינת שקצים ורמשים שהם זממת הנחש. בחינת נחש עפר לחמו כנ"ל, שהם בחינת עצבות ועצלות, בחינת עפר, כמו שפרש רבנו (בסימן קפט). פנראה בחוש שהשקצים ורמשים הם בתכלית העצלות והעצבות וחיות שלהם מעט ביותר מכל גדר החי. וצריף לשמר מאד מהם מבחינת היצר הרע הזה הנ"ל, אבל במעט הסתכלות ודעת וזריזות קצת יכולין להתפטר מהם ולהכריע אותם, כי חיותם מעט מאד ואין להם שום כח ונקל מאד להרגם ולשברם בקל, רק מחמת שרוחשים ושוצצים בכל מקום ונדבקים ונסרכין מאד ונסתבכין וכרוכין בכל דבר שבקדושה. על פן נדמה להאדם בתחלה שקשה וכבד מאד לצאת מהם ולשברם, אבל במעט דעת וזריזות קצת הורגין אותם לאלפים ולרבבות בכל רגע ורגע.

י"ד כלאי בהמה הלכה ד' אות ו' - אבל מחמת גדל כח הבחירה יש לפעמים שאדרבא על ידי הצרות חס ושלום נתעקם לבו ביותר מה' יתברך, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה לענין העניית שמעביר על דעת קונו וכן מבאר בדברי אדונינו מורנו רבנו זכרוננו לברכה שבעת צרה חס ושלום צריכין להתחזק מאד מאד פנגד היצר הרע מחמת ששרשו נמשך מדינים, עין שם במאמר להתחזק בכל פעם פנגד היצר הרע (בסימן עב) ועל פן נאמר ברשעים, ורגו ושחק ואין נחת. אבל בצדיקים נאמר, בדה אהלל דבר באלקים אהלל דבר. כמו שפרש רש"י שם, בין שבא עמי במדת הרחמים בין במדת הדין וכו' אבל על כל פנים האדם יש לו בחירה תמיד וכו'. ובכל דבר ובכל ענין והנהגה שה' יתברך מתנהג עמו ומסבב עמו בכל עת יש בו בחינת צדיקים ילכו עם ופועים יפשלו עם חס ושלום:

אהע"ז פרו רבו הלכה ג' אות יח - פי זה ידוע שעקר אחיות הקלפות והסטרא אחרא שמהם כל העוונות, חס ושלום, הוא מסטרא דשמאלא, שהוא בחינת הדין שמשם משתלשל חיותם כידוע. וכמבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה סימן עב שעקר אחיות כל היצרים רעים של כל בני אדם שבעולם שיש בהם שנויים רבים, ועקר אחיות כלם הוא מבחינת דין, כמבאר שם במקומו, עין שם, ובחינת הדין זה בחינת קול חזון כנ"ל, ובהו מבאר היטב מה שאמר רבנו זכרוננו לברכה בהתורה "חותם בתוך חותם" (סימן כב). מה שגלה שם סוד נפלא ונורא מה ענין קול הברה, ובאר שם שענין קול הברה, שהוא קול החזון, הוא בחינת קול העוונות שצועקין פנגד האדם, עין שם.

חו"מ מתנה הלכה ד' סוף אות ב' - נמצא שיש אצלו יתברך תורה ותפלה וזה בחינת משפט וצדקה הנ"ל, כי תורה בחינת משפט, כי התורה נקראת משפט, הינו בחינת ההנהגה על פי משפט התורה, אבל כפי משפט התורה קשה להעולם להתקיים, כי התורה מחייבת להחזיק עשיו חס ושלום, ואפלו תשובה לא יהיה מועיל על פי משפט התורה, אבל ה' יתברך שתף רחמים בדין ומנהיג העולם בצדקה וחסד, שזהו בחינת תפלה, בחינת תפלת ה' שהוא מה שמתפלל יחי רצון שיכבשו רחמי את כעסי מעלי, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, הינו מה שה' יתברך ממשך בכל פעם רחמים עליונים מאד אף על פי שחטאו ישראל כמו שחטאו כדי שיתקמו עד שישובו כלם ברחמיו, פי על ידי שהוא יתברך מתפלל וכובש כעסו וממתיק הדין והמשפט ברחמים ובצדקה, על ידי זה בעצמו הוא מחליש ומבטל פח היצר הרע שכל כחו מדינים וגבורות ומגביר כח היצר טוב שפחו מחסדים ורחמים כמו שכתב רבנו

זכרונו לברכה כמה פעמים (תורה נא ורעו ותורה ח' תנינא וקיה תנינא) **ובפרט בסימן עב, עין שם. ועל ידי זה יתקיים, (יחזקאל לו כו) ועשיתי את אשר ברחי תלכו וכו':**

או"ח תפילין הלכה ו' אות לה – וזה בחינת (בראשית ל"א) ויגב יעקב את לב לכן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא. וזהו בחינת מה שאמר רבנו ז"ל ששבועות רעות ילך לדרבו במה שהוא חושב מחשבות קשורות ולא יסתכל לאחוריו כלל וכלל וכו', (כמו שכתוב בלקוטי א' סימן ע"ב) וזהו בחינת ויגב יעקב וכו' על בלי הגיד לו וכו', כי זה שטוען עם המחשבות זרות ונכנס עמהם בטוען ונטען ורוצה שיגידו אותו לצאת מהם, וזהו כמו מי שמגיד להורדף שרוצה לברח ממנו ואין הוא רודף יוחר,

או"ח שבת הלכה ז' אות מב – וכן פשהמחשבות רודפין אחריו מאד צריך לעמוד עצמו אצל שבת, שהוא שביטה ומנוחה. **פי עקר תקון המחשבה הוא להיות שב ואל תעשה גם במחשבה כמו שכתוב במקום אחר (סימן עב), ויבטל עצמו בבחינת קדשת שבת ומשיך מחשבתו לתוך התורה שנתנה בשבת, שמשם נמשכין כל החודשי תורה וכו', וכן בענין קנאה ושנאה ומחלוקת שבין אדם לחברו ובין איש לאשתו וכו', שמצוי מאד מדיק להאדם מאד פדוע צריך לזכר את עצמו בקדשת שבת שהוא שלום שבת שלום, וכל מה שעובר על האדם בכל יום ויום צריכין לברח במחשבתו לקדשת שבת והכל בכח הצדיקים שמודיעים לנו קדשת שבת כנ"ל:**

חו"מ נזיקין הלכה ד' אות ה' – וזה שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה, ולא יראה לך חמץ. שלף אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים. שאם נכנס עבדים לבית ישראל וחמצו בידו אינו זקוק להוציאו, כי חמץ הוא בחינת חמוץ המוח שהם מחשבות זרות והרהורים שהם אסורים במשהו. וצריכין לבערם ולבטלם ולגרשם מגבולו. אבל אם האדם עושה את שלו ומתגבר בכל כחו לבער ולגרש המחשבות רעות מקרבו והם אף על פי כן באים בעל כרחו עליו בכל פעם, על זה אין האדם חייב כלל, כמו שכתוב בספר הא"ב שאין האדם חייב על ההרהורים הבאים עליו כי אם בשמירה והזיוו ומחירה. וכן כתב (בספר לקוטי תנינא) שיהיה האדם שב ואל תעשה גם במחשבה ומה שנעשה עמו ממילא אל יחש. וזה בחינת שלף אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים שאם נכנס עבדים וכו', הינו מאחר שהאדם נזקק ונשמר מחמץ שלו, הינו שלא יחמץ מחוץ במחשבות חוץ והרהורים ואם אף על פי כן נכנס העבדים שהוא הסטרא אחרא וחמצו בידו, שהם ההרהורים שבאים עליו שלא בכונה, אינו חייב על זה, כי אין זה חמץ שלו רק שצריך לזהר שלא יגע בו ולא יהנה ממנו ולא יהיה נמשך אחריו כלל. ועל פי רב על ידי זה ממילא יסתלק, כמבאר במקום אחר (תורה עב). אבל הוא אינו צריך להסתפל על זה כלל רק שיהיה נזהר שלא יהיה החמץ שלו, שלא יחמץ מחשבתו בעצמו ואלו המחשבות הבאים עליו:

שיחות לתורה זו

מאמר "להתחזק בכל פעם נגד היצר-הרע", דהיינו תורה עב בחלק ראשון, נאמר באותו העת שנוולד בנו הקדוש שלמה אפרים הנזכר-לעיל (והוא אדר תקס"ה), (כמבואר שם בחיי"מ סימן כו), ואח"כ (בסעודת שחרית של שבת קודם מילת בנו) נאמרה גם תורה ס"ג סוד כוונת מילה: (חיי-מוהר"ן, סימן נט).

בשנת תקס"ה הנ"ל סמוך לראש חודש ניסן נולד בנו כו' שלמה אפרים זכרונו לברכה ורבנו זכרונו לברכה כבוד אותי במצות פריעה אצלו, ורבנו זכרונו לברכה בעצמו היה סנדק וחתן, ומה שהיה נעשה אם היה התינוק הזה נשאר בחיים אי אפשר לבאר ובעט קצת כתוב אצלנו ברמז בעלמא ואנחנו באנו אליו תכף למחרתו אחר יום שנוולד הי"ל הקדוש הנ"ל והיינו שם בשבת וכל השבוע עד שבמול, וגם אחר כך עד יום שלישי למילה ובאותו העת שמענו ממנו תורה הרבה ושיחות נפלאות ונוראות מענין היצר הרע שיש כמה בחינות ביצר הרע וכו' וכמה וכמה צריכין בכל פעם להתחזק מחדש נגדו להכניעו וכו' וקצת מהם נכתבו ונדפסו (ימי מוהר"ת ח"א אות ה')

ב"ה, ד' נצבים תר"צ אומין. כתיבה וחתומה טובה לחיים ולשלום ולכל טוב. לבני יקירי נתן יחי' ולכב"ב שיחיו. ...ומענין בילבול המחשבה והרהורים המבלבלים אותך הוא שטות גדול, ובחנם אתה סובל מרירות מזה, והכל הוא מחמת שאינך עוסק כראוי בספרי אדמו"ר ז"ל והעיקר בהתורות מהליקוטי מוהר"ן הק' המסוגלים לרפאות בשלימות מפגם המחשבה, ראשית זאלסטו גוט אובער לערנען דיא תורה הק' סימן ע"ב חלק א' "להתחזק" שם מבואר היטב תיקון גמור לפגם המחשבה, והשנית זאלסטו גיט איבער לערנען אין ל"ע ע"ט אות מ' דעם ענין פון מחשבות והרהורים, נאר בלי תירוץ זאלסט לערנען דעם ענין מחשבות והרהורים, הן דעם לה"ק הן דעם ביאור ע"ט גיט במהירות, נאר במתינות אין בעיון גדול, ווארום אין דעם לימוד הנ"ל, מחשבות והרהורים בהליקוטי עצות נמצאים רפואות גמורות לפגם המחשבה, נאר מע דארף דאס לערנען בעיון ובמתינות כמה פעמים בכדי מע זאל גידיינקען לעשות ולקיים, ובוודאי דארף מען ג"כ פיל בעטען פין השי"ת כפי הלימודים הנ"ל וועגען תיקון המחשבה, בפשיטות אויף דשארגאן, אין אז דיא וועסט מקיים זיין אזוי וויא איך שרייב דיר גלייב איך אז דיא וועסט בעזיה"ת בקרוב ניצול ווערען פין פגם המחשבה בשלימות גמור, וכו'. אביכם המברככם בכל טוב ובשנה טובה בכלל כ"י. שמשון בארסקי. (שארית ישראל מכתב סז)

בענין המבואר בתורה קצח – כשאחד צועק להשם יתברך אומרים לו ליסע. ע"ש. – ביארו בזה אנשי-שלומו ואמרו: שהנה כל ההשלכות והירידות והנפילות שעובר על כל אחד ואחד, עיקר הדבר הוא, שהסטרא-אחרא מתגברת עליו, והפיצה לשבור רוחו, עד שיפסיק יותר מלחפוץ לעבדו יתברך, אולם באמת צריך להתחזק ויהיה מה שיהיה לא יפסיק עוד ועוד מלהשתדל ולהתאמץ לעבדו יתברך, ובמקום שיחדל הוא "יעמוד הערל" (המוזכר בליקוטי מוהר"ן בסוף תורה ע"ב ח"א), שהערל שהוא הסטרא-אחרא המתגבר על האדם יפסיק מלהטרידו ויטיאש הוא, בראותו שאדם זה, אף-על-פי שמטרידו יומם ולילה אינו מפסיק לעבדו יתברך, על אף כל המניעות וההטרדות שמצידו. וזהו שאמר רבינו: כשאחד צועק להשם יתברך – לרוב המניעות – אומרים לו ליסע הלאה, ולרוץ במהירות שוב לתורה ועבודה, עד שברוב הימים יזכה שילך לו כסדר כחפצו באמת. כי "יעמוד הערל" ויפסיק להטרידו מחמת יאושו הוא, כי זה היאוש הוא עצם מציאות הסטרא-אחרא, ושייך להיצר שהוא הערל, וכשלא יטיאש האדם – על-ידי-זה יגרום שיתייאש היצר המסיתו, שהוא עצם מציאותו: (שישק ח"ד, סעיף מ"ח).

עיין מי הנחל על תורה זו – שמעתי בשם הרב נחמן זצ"ל אב"ד מטשערין שפי' הפסוק צמאה לך נפשי וכו' בארץ ציה ועייף בלי מים כן בקדוש חזיתך" היינו כי לפעמים יש להאדם הרהור תשובה ונתעורר לנסוע להצדיק שיוורו דרך ה' ואח"כ כשבא להצדיק נופל מחשיקתו וע"כ צריכין לבקש מהשי" מאד מאד שלא יפול מהרהורי תשובה ומהכיסופין הקדושים גם אח"כ כשיבא להצדיק, וזה פירוש הפסוק הנ"ל שדוד המלך ע"ה בעת שהיה רחוק מארץ ישראל "אמר צמאה לך נפשי

בארץ ציה ועיף, היינו במדבר שעת שאני רחוק מא"י; כוסף לך נפשי מאד, "כן בקודש חזיתך", היינו כן אוכה להכיסופין האלה גם כשאזכה לראותך בקודש, כשאחזור לא"י ולא אפול מהכיסופין לעולם.

עלים לתרופה מכתב תה – מכתבו קבלתי היום פה טעפליק על ידי השליח מוסר כתב זה וקראתי היטב. ולא עמדתי מרעיד כל כך כאשר דמית. כי כל ענין ספור המעשה שלך אינו חדש אצלי כלל. כי כזה וכוה עבר על כמה נפשות ישראל בשנים. וגם עלי עבר יותר וגם עתה עובר כאלה וכאלה על כמה וכמה. אבל יש הרבה שגורעים מזה הרבה הרבה וגם אינם צועקים כלל. ואם אמנם הצעקה מעלה גדולה כי יפה צעקה לאדם וכו' ואפלו חרב חדה מנחת על צוארו של אדם אל ימנע את עצמו מן הרחמים. ובפרט כאשר הזהירנו אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה אור הקדוש זכר צדיק וקדוש לברכה, עם כל זה בשנוטה הצער והצעקה למרה שחורה ועצבות ויגונות היא מזקת יותר. וכמו שאמר אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה שעצבות מזיק מאד לאלו היצרים רעים שהם בחינת רוח שטות ממש כמו שפתיב בסימן ע"ב ובכמה מקומות ומוכא שם שכל מה שדוחקין עצמן לרחות המחשבות אלו הם מתגברין יותר. וצריכין רק לבלי לחזור מחשבתו לאחוריו ולבלי להביט עליהם כלל. אף אם בוצעים ורועשים כמו שרועשים. כי צריכין לבלי לפחד מהם כלל. ואם אף על פי כן הם מסבבין בכמה סבובים, מה לעשות אנס רחמנא פטרה. וביזם אתמול עמד גם כן אחד לפני וקבל לפני שאשתו חולה זה ג' שנים רחמנא לצלן. וכן נמצאים הרבה. האמת שצרתך אינה קטנה ובכל צרתך לי צר:

עלים לתרופה מכתב טו – שלום לאהובי בני שיהיה. מוסר כתב זה יספר לך הכל. שרצוני שתכתב תכה אגרת לרבי נפתלי וכו'. ועל אודות צעקתך בכל אגרת ואגרת, אמרתי אשים לפי מחסום לבלי להשיבך עתה. אף מאהבתך לא יבלתי להתאפק ואשיבך מעט. מה שפכתב מע מוטשעט דף וכו'. תדע מע מוטשעט איטליכען. מיה האט מען שוין זעהר פיעל גימוטשעט ומציקים לך וכו' תדע מציקים לכל אחד, ואותי גם כן מאד הרבה הטרידו מה שאינך יכול לשער: והאדם נברא בשביל שייגעו ויעמלו אותו ואם הוא חתור ויתגבר נגדם. כי אדם לעמל יולד: אשרי מי שעומל ומתיגע ומצטער לברח מהרעיונים כי היגיעה בעצמה יקר בעיני השם יתברך בקרבנות. כי זהו בחינת כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. כמבאר בספרי הקדושים: וכבר ידעת וצריך אתה לחזור ולזכור זאת בכל יום ובכל עת שהמחשבה ביד האדם להטותה כרצונו וכו' ואי אפשר שיהיו שתי מחשבות בפעם אחת וכו'. ואם אף על פי כן בכל פעם בורחת המחשבה למקומות המטופים וכו' צריכין לתפסה כמו סוס באפסר להשיבה למקומה: וכבר ידעת שצריכין לבלי להסתפל לאחוריו כלל ויעמוד הערל וכו' (עין בלקוטי א' סימן ע"ב). ואתה תעשה את שלך במשא ומתן או בדברי תורה ואל תסתפל לאחוריו כלל. וגם לחזק את עצמך מתוך כל הבלבולים והרעיונים לשמח את עצמך שאף על פי כן אין אתה מתנגד על נקדת האמת על אור כזה וכו'. וגם מה שמבאר בספרי הקדושים (לקוטי מוהר"ן חלק ב מח) שפנגד זה תדע שאיש כזה כל הנועה והעתקה שמנתק עצמו מרע לטוב יקר אצלו יתברך מאד. וגם מה שאמר (לקוטי מוהר"ן רל"ג) שלפעמים מניחין בכונה שינצחו החיות זה עם זה. החיות רעות עם החיות טהורות שהם המחשבות טובות ורעות וכו'. וכו'. ועוד הרבה פיוצא כזה שזכינו לקבל ממנו זכרוננו לברכה שכלם הם עצות והתחזקות מאד מאד. הכלל שצריכין להתגבר בכל כחו שיהיה המחשבה בידו. ומה שעושים עמו אל יסתפל על זה כלל. ועל כלם תזכור ותדע ותאמין בגדל כחו של ה' וקדושה שאנו חוסים בו לנצח. וגם מה שאמר שהשם יתברך גדול מאד ואין יודעים כלל והבל מתהפך לטובה בכחו הגדול שממשיך חסדים נפלאים חדים בכל עת. חסדי ה' כי לא תמנו וכו' חדים לבקרים וכו' ובכל עת ובכל רגע חזק ויאמץ לך וקוה אל ה':

עלים לתרופה מכתב רס – והזהר והזהר בני ידידי להשתדל לקיים מה שכתוב שם, כי נצרך לך ביותר להתגבר מאד לתפס המחשבה במתג ורסן לבל תלך לחוץ חס ושלום. ואפלו אם לפעמים על ידי הסח הדעת היא נוטה מהדרך לחוץ חס ושלום. ומכל שכן וכל שכן כשהיא תועה חלילה לרפש וטיט ולמקומות המטופים חס ושלום להמשך לאיזה הרחוק חס ושלום. להזהר לתפסה בנריות ולהטותה אל הדרך הישר לחשב בתורה. כגון איזה סדרא קורין בשבוע זאת או איזה דבר תורה שלמדת בסמוך. או אפלו למשא ומתן ועסקה. רק לעקרה מהרע שנטתה אליו: כי המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו תמיד. כי אי אפשר שיהיו שני מחשבות יחד. ואם שנגדמה שמתערבת בעל פרוח בתוך המחשבה הטובה זה מהמת עצם פריחת המחשבה שאי אפשר לשער. אבל על כל פנים זה אמת שאין שני מחשבות בידך בשום אופן. וכבר דברנו בזה הרבה בשבועות לפני איזה שנים. ועתה עזרנו השם יתברך לדבר מזה בענין המרפכה דקדושה שצריך כל אדם להיות מרפכה לשכינה כמו שאומרים בהתפלה הנדפס בשערי ציון בשער תקון הנפש. וכנגדה יש מרפכות דסטר אחרא. והכל תלוי במחשבה כמבאר במכתבי הנ"ל. ואם כי יש בזה מלחמה עצומה וארבה. אל תתבהל מזה. ותעשה את שלך להתגבר בכל פעם בכל דרכי העצות שדברנו מכבר והם מבארים הרבה בספרי הקדושים. הן לבלי להסתפל לאחוריו כלל ולבלי להתפחד כלל וכמו שפתיב בסימן ע"ב ויעמוד הערל וכו'. ולא יפתי לך וממילא תסתלק. והן לתפסה במתג ורסן וכו'. והן לצעק להשם יתברך על זה הרבה ולתלות עיניו למרום בכל פעם ממש כמו שעשו ישראל בשנשאו עיניהם וראו שש מאות רבב בחור וכו' שהם בחינת מרפכות דסטר אחרא של בלבול המדמה שהיא בחינת זהמת מצרים רבב בחור וכו' שהם בחינת מרפכות דסטר אחרא של בלבול המדמה שהיא בחינת זהמת מצרים שנסעו ורדפו אחריהם שאז ויצעקו מאד אל ה'. ומשה אמר להם אל תיראו וכו'.

קושיות

א. לפעמים בא לאדם הרחוק תשובה – משמע מלמעלה בלא בחירה וצ"ע נראה שהכוונה לאדם שעשה איזה מעשה טוב בלי נגיעות ואפילו לא שם לב, ומתעבר בו נשמת צדיק/ו' והוא מרגיש התעלות רוחנית ובאים לו הרחוקי

¹ שער הגלגולים – הקדמה א – גם בזה תבין ענין המפורסם בדברי רז"ל, כי רוחיהו דצדיקייא או נשמתיהו, באים ומתעברים באדם, בסוד הנקרא עיבור, לסייעו בעבודת השי"ת, וכמ"ש במדרש הנעלם מכתבת יד, על הבא ליטהר מסייעים אותו, ר' נתן אומר נשמתם של צדיקים, באות ומסייעים אותו. וכמ"ש בהקדמה פרשת בראשית בספר הזוהר, על רב המנונא סבא, שבא אצל ר"א ורבי אבא, כדמות טעין חמרי וכו':

תשובה, ובדרך כלל אחרי איזה זמן הוא מסתלק. גם עיין תורה ו' כשאדם מזמן עצמו לתשובה אזי מאיר לו אור מבינה עולם התשובה, שם אהי-ה אנה זמין למהוי, באור גדול ומסתלק ומכח הרשימו הוא שב ומנסים אותו בבזיונות בעיקר בזיון ההמתנה. ועי"ש שלא ברור מה קדם למה הוא או האור משם אהי-ה.

ב. ונעשה איש כשר צ"ע בהרהור בלבד? ועיין קדושין מט: המקדש על מנת שאני צדיק מקודשת מספק שמא הרהר תשובה ונקרא צדיק ועיין תורה יד שעדיין יש לו בגדים צואים הרבה לפשוט. וצ"ע אם המית את יצרו כמבואר כאן איזה בגדים צואים יש לו?

ג. ואח"כ רוצה לעשות עובדא - משמע שהתשובה היא עובדא, ולא הרהור בלבד, דהיינו שבהרהור המית את יצרו ונתבטל כח הדוחה, ומיד ממילא רוצה נסוע לצדיק.

ד. ורוצה לנסוע לצדיק - צ"ע האם זה דווקא או שהוא רק דוגמא למעשה טוב.

ה. כשנסוע נחלש חשקו וכשבא לצדיק אובד חשקו. משמע כח הדוחה מתגבר לאט לאט, ומתחיל רק כשעושה עובדא ממש, אבל בהרהור תשובה לבד עדין לא מתגבר היצה"ר (אע"פ שרבנו מכנה אותו עובדא). כי עיקר היצה"ר הוא על העשיה, דהיינו להפריד בין י"ק-לו"ק. וכן בתורה יט עמלק המחקר הגדול זורק מילות למעלה לשכל, כי כופר בעשיה, הפך חו"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה.

ו. צ"ע בתחילת התורה מכנה עובדא את הנסיעה, ואח"כ בהסבר מכנה עובדא את מה שנעשה איש כשר מחמת הרהור שבא לו מלמעלה.

ז. כשבא לצדיק מתגבר עליו יצה"ר עוד יותר, משמע שזה אותו יצה"ר הקודם שהחליש את חשקו. צ"ע שרק כשהתחיל לעשות עובדא נעשה לו יצה"ר חדש, ואילו כשבא לצדיק לא התחדש כלום, אלא רק התחזק היצר הקודם. וכן לקמן בהסבר מבאר שבנסיעה התחדש יצה"ר, וכיון שלא התחזק כנגדו מתגבר עליו היצה"ר החדש ההוא, ומאבד חשקו לגמרי.

ח. בהסבר מבאר שע"י העובדא של הנסיעה התחדש יצה"ר, וכיון שלא התחזק כנגדו, מתגבר עליו היצה"ר החדש הזה עד שמאבד ממנו חשקו. וצ"ע גדול הרי אותו אדם התגבר עליו, והמשיך לנסוע עד שבא לצדיק? וא"כ מדוע אבד חשקו?

ט. כל הגדול יצרו גדול - משמע שע"י שהתחיל לנסוע לצדיק נעשה גדול יותר ויצרו גדול

י. רבנו אומר כי יש כמה פחינות ביצר הרע. כי יש פני אדם נמוכים מגשמים, שהיצר הרע שלהם הוא גם כן יצר הרע נמוך ומגשם. והרב, היצר הרע שלהם הם הדמים בעצמם, הינו הדם שפחלל השמאלי, שהוא פתקפו. ועקר בלבולים שלהם, מעכירת ומבלבול הדמים. צ"ע מה ההבדל בין יצה"ר מגושם ליצה"ר מהדמים העכורים? נ"ל כיון שכאמור הנושא העיקרי בתורה זו הוא המחשבות והרהורים רעים שבאים לאדם בעיקר בתפילה, על זה אומר רבנו שיש בני אדם מגושמים שבאמת הרהורים שלהם בנשים הם מתאוות ניאוף בעצמה/ה, אבל רוב העולם הרהורים שלהם לא מרוב תאוה אלא מעכירות הדמים ובלבול המדמה עולים במחשבתם לבלבל אותם בתפילה.

יא. יצר"ר מלאך קדוש יש לבעל דעת צח, והוא המתקת הדינים, וצ"ע לבעז השופט וגדול הדור, בוודאי היה יצה"ר מלאך קדוש ושכל צח, שאז התאוה אינה נסיון כלל, וכיצד יתכן שבגמ' סנהדרין יט: מתארים את הנסיון שלו עם רות, כאילו הוא דמים עכורים ביותר. גם יצה"ר של דוד המלך מתואר בלשון גסה, אע"פ שאמרו שהאומר דוד חטא אינו אלא טועה, דהיינו שזו לא טעות מקומית, אלא כל התפיסה הכללית שלו בנושא היא טעות. וצ"ע האם זה כדי לכפר להם או שבאמת יש בחי' שיצה"ר מלאך דומה ליצר הגשמי. גם צ"ע מתורה קל שרבנו אומר שאהרן ומרים לא רצו להאמין שאפשר להיות פרוש צ"ע הרי בוודאי היה להם יותר ממעט דעת צח.

יב. עיין כתובות דף סה. חומא דביתו דאביי אתאי לקמיה דרבא אמרה ליה פסוק לי מזוני פסוק לה פסוק לי חמרא אמר ליה ידענא ביה בנחמני דלא הוה שתי חמרא אמרה ליה חיי דמר דהוי משקי ליה בשופרוזי כי האי בהדי דקא מחויה ליה איגלי דרעא נפל נהורא בבי דינא קם רבא על לביתיה תבעה לבת רב חסדא. וצ"ע לפי דברי רבנו כאן איך יתפרש מעשה זה של רבא. ומוכרח שהכוונה ליצה"ר מלאך קדוש - יש עיין במעשה הנ"ל דרבא וחומה לכאורה צ"ע מדוע תבע את אשתו ולא את חומה, ועיין סוטה יב. כל הרואה את מרים הנביאה מוליך אתנן לאשתו, לעומת זה במגילה טו. רחב זינתה בשמה יעל בקולה וכו' משמע שגרמו להמשך אליהן

¹ עיין תורה מט תנינא - כי גם המחשבה של אנשים פאלו היא גם כן עשיה, כי גם בעולם העשיה יש מחשבה, וצריף להיות שב ואל תעשה במעשה ובמחשבה כנ"ל. ומה שנעשה עמו ממילא, אל יחוש ואל יסתפל על זה כלל: עכ"ל. וצ"ע אם כוונתו לאנשים המגושמים דווקא או גן לרוב העולם.

² סנהדרין דף יט: - ענוותנותו של בועז דכתיב ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת מאי וילפת אמר רב שנעשה בשרו כראשי לפתות. פרש"י - שנעשה בשרו - אבר: כראשי לפתות - נתקשה, ואף על פי כן כבש יצרו, ואף על פי שפנויה היתה, ועמו במיטה, אבל יוסף אשת איש היתה, ואינה עמו במיטה:

ולא כל אחד לאשתו. שהרי זו היתה מעלת מרים דייקא. לכן נראה שגם חומה היתה צדקת כזו ולא גרמה לתאוה גשמית אלא לבחי' מלאך קדוש.

יג. וכן גם מצינו בתנאים ועצומים כרבי עקיבא עיין קידושין דף פא. הנך שבויתא דאתאי לנהרדעא אסקינהו לבי רב עמרם חסידא אשקולו דרגא מקמייהו בהדי דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומא שקליה רב עמרם לדרגא דלא הוו יכלין בי עשרה למדלייא דלייא לחודיה סליק ואזיל כי מטא לפלגא דרגא איפשח רמא קלא נורא בי עמרם אתו רבנן אמרו ליה כסיפתינן אמר להו מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי אשבעיה דינפק מיניה נפק מיניה כי עמודא דנורא אמר ליה חזי דאת נורא ואנא בישראל ואנא עדיפנא מינך רבי מאיר הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בהך גיסא דנהרא לא הוה מברא נקט מצרא וקא עבר כי מטא פלגא מצרא שבקיה אמר אי לאו דקא מכרזי ברקיעא הוהו רבי מאיר ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי רבי עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא נקטיה לדיקלא וקסליק ואזיל כי מטא לפלגיה דדיקלא שבקיה אמר אי לאו דמכרזי ברקיעא הוהו רבי עקיבא ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי.

יד. מה הכוונה דעת? נראה כוונתו לבאר זאת בפסוק "כי אני ידעתי וכו'", דהיינו שמחובר להקב"ה ומרגיש מציאותו רוממותו והשגחתו.

טו. דעת צח מה הכוונה האם יש דעת לא צח? לכאורה יש או דקדושה או דקליפה (ראה תורה מג), אבל מאי צח? נראה שרוצה לומר שדעת יש גם למי שיש לו נסיון בתאוה, אבל הוא לא צח. אבל צ"ע כי בהמשך אומר מי שיש לו שום דעת כבר אין לו נסיון בתאוה הזו. נראה שתחילה דיבר על דעת בכלליות ואח"כ על דעת קדושה ממש. כי דעת היא חיבור אליו בבחי' אני ידעתי כי גדול ה' וכו', והיא בחי' יחודא תתאה ועילאה¹, יצה"ר מלאך. אבל יש בחי' דעת נמוך יותר שמכוחו מתגבר על יצרו המגושם (בכל המדרגות גם העובר לתיאבון מתגבר על להכעיס וגם מי שלא מתקדש במותר מתגבר על לתיאבון וכו' ששיצה"ר נגה מתגבר גם על יצה"ר להיתר) דאי לאו הכי א"א להתגבר כלל על היצה"ר, אלא שהוא לא דעת צח אלא עכור קצת שעל כן יש לו נסיון בתאוה גשמית הגסה מכוערת.

טז. מה פירוש אפילו כתר עליון אוכמא לגבי עילת העילות זה היצה"ר של הצדיקים הנ"ל? נראה כוונתו לצדיקים שיצרו מלאך ולא המתיקו את הדין, לכן נכתב עליהם שחטאו, כגון דוד ושלמה, נמצא שזכו להכלל בכתר עליון אבל לא בעילת העילות, וכנ"ל שמי שממתיק את הדין של יצה"ר מלאך, הוא נכלל בא"ס, (בחי' יחודא עילאה), ומי שלא ממתיק אותו, נכלל רק בכתר. (דהיינו יחודא תתאה).

יז. מה פירוש יש רוח שטות שהוא חכם יותר מכל העולם, ויש רוח שטות של רוב העולם שהוא באמת שטות, אויל פתי ומשגע. – נ"ל רוח שטות חכם, נראה שהכוונה ליצה"ר מלאך, ורוח שטות אויל פתי ומשוגע הוא יצה"ר הגשמי. והראייה שהוא אויל פתי ומשוגע שהרי יצה"ר של ע"ז חז"ל בטלו בזמן בית שני² וא"כ מי שיש לו הרהורי עכו"ם הוא בודאי מיצה"ר אויל פתי ומשוגע, כך גם מי שיש לו יצה"ר לתאוה הידועה שהרי הוא אותו יצה"ר,

יח. רבינו מוכיח שהרהורי זנות הם שטות ממה שיש לאדם הרהורי ע"ז, וצ"ע כי הרהורי ע"ז הם שטות כיון שכבר בטלו את היצה"ר הזה, אבל הרהורי זנות לא בטלו לכן הם מתגברים עלינו. ונראה שכוונת רבנו ללמוד ממה שאתה רואה שיש לאדם הרהורי ע"ז, אע"פ שאין לזה יצה"ר, מכאן אתה רואה עד כמה שהרהורי עבירה באים גם על דבר שאין תאוה אליו, מכאן שהם תמיד שטות ושגועין ולא בגלל התאוה הם באים. גם רשב"י בזהר (קדושים פד.) מובא כשראה נשים יפות אמר אל תפנו אל האלילים. וצ"ע מה הדמיון הרי אל האלילים אין תאוה כנ"ל, ויותר צריך להזהיר אל תפנו אל תאוות נשים, אלא רמו שמחשבת תאות נשים היא שגועין כמו הרהורי ע"ז.

הקדמה

נראה שעיקר כוונת רבנו בתורה זו לבאר כיצד להתמודד עם מחשבות זרות ובפרט הרהורים רעים של התאוה הידועה. אלא שמקדים לזה ביאור ארוך בעניין היצה"ר, כמה צריך להתגבר נגדו כי בכל מדרגה שעולה היצה"ר מתחזק יותר כנגדו. והחילוק הגדול בין יצה"ר של רוב העולם ליצה"ר של צדיקים.

ותחילה מבאר שבכל הרהור תשובה אמיתי הורג את היצה"ר שבמדרגתו, ומיד יש לו בכוחו לעשות מעשה בעניין ששב עליו, ועי"ז עולה מדרגה, ומיד מתעורר כנגדו יצה"ר גדול יותר ממדרגתו החדשה, והוה שאמרו חז"ל "כל הגדול מחברו" דהיינו שעשה תשובה ועלה מדרגה "יצרו גדול ממנו" דהיינו יצרו החדש גדול מיצרו שהיה לו. וכבר דיבר מעניין זה בתורה כה, בעניין היצה"ר הנקרא מדמה שמתחדש ומתגבר בכל פעם שעולה מדרגה בחוזק יותר, עד שנדמה לאדם שבמקום לעלות מדרגה הוא ירד מדרגה ועיש שבוה טועים חסידים וכו'. וכמו שאמר כאן אל יבהלוך רעיונך על זה.. (עניין זה נתבאר גם לקמן בתורה ק"ז תנינא)

ובזה מבאר רבנו שבעל תשובה כיון שמאיר לו בתחילה אור גדול למעלה ממדרגתו כידוע, כי רק עי"ז יש בכוחו לצאת מאחיות הטומאה של המדרגה שרוצה לעלות ממנה. אבל צריך להזהר מאד שלא להרוס ולהתלהב יותר מדאי, כמ"ש שבמתן תורה הוזהיר הקב"ה את ישראל כ"פ שלא להרוס לעלות בהר אלא לשמור מרחק. (ואמנם זה נמצא בכל המדרגות של תשובה, שלפעמים מתלהב לעשות עבודות למעלה

¹ עיין תורה יא אות ה' ששניהם היא בחי' ביטול גדול להקב"ה אבל ביחודא תתאה עדין זה אני מתבטל ואילו ביחודא עלאה אין אני כלל.

² עיין יומא סט: שחז"ל בתפילתם הרגו את היצה"ר לעבודה זרה וסימו את עינו (עיניו) של יצה"ר לעריות. הסוגיא מבואר בתורה קב"ח.

ממדרגתו ולפעמים מכניס שכלו לחקור במופלא ממנו/ו¹⁰ וגם צדיקים נכשלים בזה ראה תורה מא נדב (ואביהוא).

עוד מבאר רבנו שיש מדרגות אין ספור ביצה"ר, ומבאר בכלליות שהן שתיים מגושמים, ועוד קליפה דקה, ועוד יצה"ר של צדיקים.

תחילה מזכיר שיש יצה"ר נמוך של בני אדם נמוכים ומגושמים/ו¹¹, ומשמע שהוא לא מעבירת הדמים. ובעיקר מדבר על יצה"ר של הרוב, שהוא בלבולים שבאים מתקף עכירות הדמים שבלב בחלל השמאלי. נראה לבאר כי הדם הוא הנפש ועכירות הדמים היא עכירות הנפש, כידוע שהנפש היא מדרגת האדם שצריך לתקנה ע"י הרוח (היא בחי' הדעת והבחירה) שמאיר ומנהיג את הנפש, בהארות הנשמה שהיא החלק אלוך. על כן כל המדות נרשמות בנפש, ואותה אנו צריכים לתקן.

הדוגמאות שמביא הן יצה"ר שמונע ממנו לנסוע לצדיק, ויצה"ר שמכניס בו הרהורי זנות, (והרהורי ע"ז). ואת היצה"ר הזה מעבירות הדמים מכנה רבנו מגושם מזוהם שוטה פתי ושכל, ושגוען, ואומר שהוא בלבולים שבאים מתקף עכירות הדמים שבחלל הלב השמאלי. ואומר רבנו אע"פ שכל יצה"ר הוא רוח שטות ואפילו של צדיקים מכונה רוח שטות, כשאמרו חז"ל (סוטה ג) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, הכוונה לכל אדם. אע"כ ההבדל עצום, כי רוח שטות של צדיקים שיש להם דעת צח, הוא חכם גדול יותר מכל העולם, אבל רוח שטות של רוב העולם, הוא שטות ממש פתי אויל ומשוגע. ונראה שעיקר כוונתו לעבירות דמים שעל ידה בשעת תפלה ותורה נופלות לו משבות והרהורים רעים, ומבאר שעד שיוכך עצמו ויזכה לבטל יצה"ר הגשמי אזי לא יועיל שילחם בו להסירו ממנו אלא רק יעשה את שלו בקדושה וממילא הוא יסתלק כי א"א לשתי מחשבות יחד.

עוד מזכיר רבנו שיש יצה"ר קליפה דקה ולא מבאר מה הוא, אבל ידוע שהכוונה לקליפת נגה שהיא ערוב טוב ורע,¹² ומסתמא הכוונה לכל מה שמותר, וצריך האדם מעצמו להתקדש במותר לו (יבמות כ.), והמזולזל בו נקרא נבל ברשות התורה (רמב"ן ריש פרשת קדושים).

ואומר רבנו מי שיש לו דעת צח כלשהו, בטל ממנו יצה"ר הגשמי הנ"ל, ואין לו נסיון כלל בתאוות רעות, דהיינו מי שיודע גדולת הבורא ומרגיש מציאותו והשגחתו עליו בטל ממנו יצה"ר הגשמי לגמרי. (שזה בחי' ויראו אותו כל אפסי ארץ דהיינו שיראת שמים גורם לאדם להרגיש אפס (שמעתי מהריצ"ח), והרמוז לזה במשנה בנדה חרדה מסלקת הדמים נדה דף ט"ז¹³)

ונראה שנקט דעת צח, כי דעת עכור יש לכל אחד, אבל דעת צח שהוא ברור המדמה שע"ז אמונתו ברורה וחזקה זה יש רק לצדיקים.

וידוע שהדעת הוא ממצע בין השכל להרגשת הלב, ועומד בין המח ללב, ומאיר ללב מה שהאדם יודע בשכל, על כן מקומו בצוואר כידוע¹⁴. ושם הבחירה דהיינו עד כמה שהדעת מבורר (בחי' ברור המדמה המבואר בתורה ח' תנינא) כך חוזק האמונה וכך הדעת, וכשהוא אינו צח אזי האמונה בגדולת ה' ובמציאותו והשגחתו אינה ברורה ועל כן לא מבטלת ממנו להתאוות לרע. ובה יש מדרגות רבות של יצה"ר. ומי שיש לו דעת צח דהיינו ברור המדמה אפילו מעט, מרגיש גדלות ורוממות ה' ית' ומציאותו והשגחתו, שמעורר בו יראה גדולה שמבטלת ממנו כל פתויי היצה"ר הגשמי ואין לו בהם נסיון כלל.

והם הצדיקים שזכו להרוג¹⁵ את יצה"ר הגשמי הזה, וכמ"ש דוד המלך ולבי חלל בקרבי, ועל כן אין להם נסיון כלל בתאוות גשמיות, אבל עדיין יש להם נסיון בדחיקת השעה, וכמבואר בגמ' על דוד שטעה ולקח את בת שבע קודם הזמן. וכן שלמה המלך שעסק בתיקון קליפת הרע שבנשים גויות קודם הזמן. ועל כן בתורה שבכתב נכתב עליהם שחטאו ורק בתורה שבע"פ בגמרא אמרו כל האומר שחטאו אינו אלא טועה, כי אין לו הבנה

¹⁰ ראה תורה ו' אות ה' ותור הנד אות ב' ותורה ה' תנינא אות ז' ותורה ט' תנינא

¹¹ וראה לק"ה מנחה ז' סה שהוא מאוס ומנוול ועליו אמרו אם פגע בך מוול זה משכחו לבית המדרש ע"ש (לקמן בלק"ה)

¹² קליפת נגה נזכרת במראה שראה יחזקאל הבווי שראה ג' קליפות טמאות ורביעית נגה מעורב טוב ורע, הסוכבות את המרכבה הקדושה העליונה, עיין לק"ה נזיקין הלכה ד' כח – וזהו בחינת (יחזקאל א' ד') וְאָרָא וְהִנֵּה רִיחַ סַעְרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן עֲנַן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנִגְהָ לֹא סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ בְּעֵיִן הַחֲשֵׁמֶל וְכו'. וְאֵיטָא שְׁוָה בְּחִינַת הַקְּלִפּוֹת הַמְּסַבְּבִין אֶת הַקְּדוּשָׁה שֶׁהֵם שֶׁלֹּשׁ קְלִפּוֹת הַטְּמָאוֹת לְגַמְרֵי, שֶׁהֵם, רִיחַ סַעְרָה וְעֲנַן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְהַרְבִּיעִית שֶׁהִיא נִגְהָ, הִיא בְּחִינַת מְעַרְבֵי טוֹב וְרַע לְפַעֲמִים נִכְלָלֶת בְּקְדוּשָׁה וְלְפַעֲמִים בְּטָמְאָה, וּמִשָּׁם נִפְשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְשֵׁם עֶקֶר הַנְּסִיּוֹן, כִּי הוּא בְּבַחֲבִינַת עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע.

¹³ ולמעשה מבארים שהכוונה לכל מה שהתירה התורה אע"פ שאינו רצון ה', ומסתמא גם זה מעניין מה שמבואר בהגה שתחילה עלה בדעתו לברא את העולם בדין ואח"כ שיתף מדת הרחמים, כי מצד הדין באמת כל מותר הוא מיותר (כשמסתכל ביוד חכמה) ואין זה רצון ה' כמבואר בפרשת קדושים ע"ש רמב"ן שקדשים תהיו הוא החיוב להתקדש במותר, דהיינו שע"י שמתקדש במותר מעלה את הקליפה לקדושה, אבל מי שלא מתקדש לא נענש אבל מפסיד הרבה שכר, ועליו אמרו שהוא נבל ברשות התורה כמבואר ברמב"ן שם.

¹⁴ ע"ש דף על דף – כתב בס' דברי ישראל להרה"ק ממודו"ץ וצ"ל (בכללי דאורייתא אות ח"ת) "חרדה מסלקת דמים" פירוש – חרדה, מי שחרד לדבר ה', דהיינו שיש לו יראת שמים, מסלקת את רתיחת הדמים – תאוות היצר.

¹⁵ מובא הרבה בכהארי"ז ל. וכן רואים בחוש שכן ולא דהיינו בחירה, אדם עושה בצוארו, שצוארו מניע את ראשו לימין ושמאל לומר לא ולמעלה ולמעלה לומר כן.

¹⁷ עיין ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה, ושם סוטה פ"ה ה"ה, שאברהם עשאו טוב ודוד לא יכול לו והרגו.

ביצה"ר של צדיקים, שהוא מלאך קדוש, שכל ההתמודדות נגדו היא בהמתקת הגבורות של מעלה שהם שרש ההסתרה ויצה"ר שלנו. וכיו"ב מצינו בנדב ואביהוא שיצה"ר מלאך קדוש גרם להם התלהבות יותר מדאי כי לא הצליחו להמתיק את הגבורות שבשרשם כמבואר בתורה מא.

ביצה"ר של צדיקים מוסיף רבנו בהגה ששרשם בכביכול יצה"ר של הקב"ה, שהוא מה שתחילה עלה במחשבתו/ו¹⁰ לברא את עולם במדת הדין, ואח"כ שיתף מדת הרחמים. ומדת הדין הזו נעשית למטה יצה"ר שהן הגבורות הקדושות/ו¹¹, שהצדיקים צריכים להמתיק, והוא היצה"ר של צדיקים שנקרא מלאך קדוש (נראה שבעיקר מטעה אותם בדחיקת השעה). וממנו משתלשל למטה יותר יצה"ר של עבירת הדמים והמגושם ממנו.

במדרגת הצדיקים מבאר רבנו שיש שתי מדרגות כי יש צדיקים גדולים מאד שטעו בדחיקת השעה כגון דוד המלך ושלמה המלך שעל כן נכתב עליהם שחטאו אע"פ שבאמת לא חטאו, אבל באמת רק לא זכו להמתיק את הגבורות הקדושות. אבל מי שזוכה להמתיק אותן נעשה אֵין ממש וזוכה להכלל בעילת העילות בא"ס. ונ"ל שעל זה אומר רבנו שאפילו כתר עליון הוא בחי' חושך ביחס לעילת העילות. נראה שרומז בזה להבדל העצום בין מי שזוכה להמתיק את הגבורות ולהכלל בא"ס, (כגון משה רבנו)/ו¹² למי שלא זכה כגון דוד ושלמה, שאע"פ שעכ"פ זכו להכלל בכתר עליון, אע"פ כי ביחס למי שזוכה להכלל בא"ס, הם בבחי' לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו./ו¹³

כי ביחס למי שזוכה להכלל בא"ס ב"ה, דהיינו שיוודע את קונו בידיעה פנימית, ועל כן יש בכוחו לכוון לרצון ה' גם היכן שאומר ההפך, כמו משה רבנו שהוסיף יום אחד מדעתו, אזי מדרגת הצדיק הגדול שזכה ליחודא תתאה אע"פ שהיא התכללות בכתר עליון, עדיין נחשב לבחי' "לא ידעו ולא יבינו בחשך יתהלכו".

רבנו כאן לא מביא דוגמא למי שכן הצליח להמתיק את הגבורות ואולי יוסף הצדיק עיין בפנים. אבל בלק"ה מוהרנ"ת מדבר על דור המדבר וקרח ועדתו משמע שכולם זכו ליצה"ר מלאך קדוש ורק משה ואהרן המתיקו את הגבורות. וראה בירושלמי/ו¹⁴ שאמרו אברהם עשה את היצה"ר טוב ודוד לא בכוחו לכן הרגו. לפ"ז נראה שגם אברהם אבינו זכה להמתיק את הגבורות.

ואולי אפ"ל ששתי מדרגות אלו הן יחודא תתאה ויחודא עלאה הנזכר בתורה יא, שההבדל ביניהן גדול מאד, כי מי שזוכה להמתיק את הדין הנ"ל בשרשו, זוכה לביטול גמור (בבחי' יחודא עלאה דהיינו ביטול הישות והחמריות בתכלית), ונכלל בא"ס. ומי שהיצה"ר הזה התגבר עליו בדחיקת השעה, הוא בבחי' התכללות בכתר עליון, (בחי' יחודא תתאה שהוא ביטול הרצון לרצונו ית' אבל עדין שיש בחי' דקה של אני המבטל את רצוני).

ונראה לי שכל זה הקדמה למה שמבאר בסוף/ו¹⁵ כיצד להתמודד במחשבות זרות ורעות שלא להלחם בהן אלא להמשיך הלאה במה שעוסק וממילא הן יסתלקו וכמבואר בתורה רלג שא"א לשתי מחשבות ביחד. וראה גם לק"ה שלוח הקן הלכה ד'/ו¹⁶ שמבאר עפ"י הקדמה הנ"ל שעצה הנ"ל היא לרוב העולם שעדיין יש להם יצה"ר

¹⁰ העניין הזה שעלה במחשבתו קודם בריאת העולם, נראה שרומז לחלל הפנוי שהוא תכלית הדין והסתרת האמת, ולתוכו המשיך קו אלוקות מצומצם, ושוב גם בהנהגת העולם כביכול בתחילה סבר שתהיה הנהגה של דין גמור בחי' תוקף המלכות שכל העובר על דבר מלך נחשב מורד במלכות וחייב מיתה וממילא גם מי שעומד בזה זוכה לשכר הרבה בחי' צדיקים נוטלים בורעו כמבואר בגמ' ברכות יז. ובבחי' דקה יותר היא מחלוקת בית שמאי ובית הלל.

¹¹ ראה תורה מא כיצד ממתיקים אותן וכיצד נדב ואביהוא פגמו בהן, ברוב התלהבות דייקא.

¹² אע"פ שדחיקת השעה מבאר רבנו בתורה כ' על משה רבנו במי מריבה, נראה ששם היה מצד העם שהטעו אותו ולא מדרגתו האמיתית. ועיין לק"ה גולה הלכה ה' מאות ז' והילך שם מבאר מוהרנ"ת שדחיקת השעה היא יצה"ר של כל הצדיקים ובשרש היא גם סיבת יצה"ר הגשמי העכור ע"ש. ועיין תורה שמשנה רבנו זכה לאין ממש וביטול כל החמריות בתכלית ונכלל בא"ס.

¹³ ראה לק"ה שילוח הקן הלכה ד' אות טו' אמנם מוהרנ"ת לא מבאר היטב, אבל אומר שההבדל בין כל הצדיקים כגון עדת קרח, אע"פ שגם יצה"ר שלהם מלאך קדוש וזכו לביטול הבחירה לבחי' ומטה האלקים בידי, אע"פ כן יש חילוק גדול בינם לבין הצדיק הגדול מהם הרבה בחי' משה ואהרן. וזה לשונו שם - גם הצדיקים ששברו היצר הרע הגשמי שזוהו בחינת (שמות י, ט): "וימטה האלקים בידו", גם הם עדין יש להם יצר הרע של מעלה הנ"ל וצריכים לשברו, וכשיש להם מלחמות עדין, בנדיאי הם עולים עדין מדרגא לדרגא בחינת ויצא פרח ויצץ ציץ וכו'. ועל"פ נתן זאת לסימן: והיה האיש אשר אבחר בו משהו יפרח, להורות, שהוא פורח ועולה עדין מדרגא לדרגא. וזהו מעלתו על שאר נשיאי ישראל, כי גם בין הצדיקים הגדולים האמתיים בחינת נשיאי ישראל, יש חלוק גדול בינם לבין הצדיק הגדול מהם הרבה, בחינת משה ואהרן וכו' וכנ"ל, הפך דעה רעה של קרח ועדתו ששברו בזה ואמרו: כי כל העדה כלם קדשים וכו' ומידוע תתנשא וכו', פנ"ל:

¹⁴ ירושלמי ברכות פרק ט הלכה ה - אברהם אבינו עשה יצר הרע טוב דכתיב (נחמיה ט) ומצאת את לבבו נאמן לפניך. אמר רבי אחא והפסיד אלא (שם) וברות עמו הברית והחסד וגומר. אבל דוד לא היה יכול לעמוד בו והרגו בלבבו. מאי טעמא (תהילים קט) ולבי חלל בקרבי. (וראה שם גם סוטה ה' ה')

¹⁵ כך נראה לי בכלליות, אע"פ שבלק"ה שילוח הקן בתחילתו אומר מוהרנ"ת שתורה זו היא שיחות נפלאות כיצד צריך להתחוק בכל פעם כנגד יצה"ר. נ"ל הכוונה שאמר שיחות נפלאות אלה כדי לבאר כיצד להתמודד עם מחשבות רעות בתפילה וגם זה כדי לבאר את המעשה ששמע מחכם אחד שבסוף התורה.

¹⁶ לק"ה שילוח הקן הלכה ד' אות ב' - פשהאדם רואה שמתגברין עליו מאד המחשבות רעות והבלבולים - יש לו יסורים גדולים מהם, והוא רוצה לתפושם וללכדם וללחם עמם להחזירם אל הקדשה, אבל לאו כל אדם זוכה לזה, כי רב בני האדם שהיצר הרע שלקחם מגשם כנ"ל, ומתגבר עליו בבלבולים גדולים הרבה מאד, אזי כל מה שהוא רוצה להתגבר כנגדם וללחם עמם - מתגברים כנגדו ביותר

מעכירות הדמים, אבל מי שזכה להרוג אותו ויש לו יצה"ר מלאך קדוש אזי אדרבה יכול לתקן את אותם הרהורים רעים ולהחזירם לקדושה.

מהיכן באות המחשבות זרות בתפילה ותורה

בלק"ה שילוח הקן/כ"ו מוהר"ן מבאר מדוע יש מחשבות זרות בתפלה, וגם קודם כל דבר שבקדושה שרוצה לעשות. וזה לשונו שם: כי כל היצרין רעים נמשכין שרשם מדינים, כנ"ל. ובשביל זה למטה בזה העולם קדם שהאדם רוצה לדבר דבר שבקדושה או לעשותו, באים עליו במחשבתו מחשבות זרות ורעיונים רעים ובלבולים הרבה כל אחד כפי בחינתו. ועקר התגברות המחשבות והבלבולים הוא בעת שעוסק להוציא הדבור והמעשה מכוח אל הפעל, בבחינת (בראשית ד, ז): "לפתח חטאת רביץ", בחינת (מכילתא, ה): "פתחי פיך", שבעת שרוצה לפתח פיו ולהוליד הדבור דקדושה, ומדבור יבא לידי מעשה, אז החטאת שהוא היצר הרע וחילותיו רובץ לבלבלו ולמנעו במחשבות רעות ובלבולים הרבה, כי מחמת שעקר בחינת הולדת כל הדברים הם על-ידי בחינת בינה, שהיא בחינת אם הבנים כנ"ל, מחמת שבשרש דינים מתערין מינה, ודינים אפלו דינים קדושים הם שרש כל היצרין רעים, על-כן למטה למטה בעולם העשיה הגשמי נתעורר עקר הדין והזהמא שהוא היצר הרע בבחינת התבוננות השכל שמבלבל את השכל, שעוסק בהתבוננותו לדבר דבורים קדושים הוא מבלבלו בכמה מיני בלבולים קדם הדבור ובשעת הדבור ולאחריו, כנ"ל. עד כאן לשון מוהר"ן שם.

ההבדל בין הברור שאנחנו עושים, לברור שעושה צדיק שיצרו מלאך קדוש

כנ"ל. ועקר תקנתו שיניח את המחשבות ולא יעמוד כנגדם כלל ולא יסתכל לאחריו כלל, רק שיעשה את שלו במה שהוא עוסק בתורה ותפלה וכו'...

כ"ל לק"ה שילוח הקן הלכה ד' אות ב' – וזה בחינת (דברים כב, ו): כי יקרא קן צפור לפניך בדרך – כי איתא בזהר הקדוש (תקוני זוהר, א: תקון ו, ב:): שזה מרמז על נשמות דאתתרכו מאתריהו וכו'. וזה ידוע, שכל התורה ותפלה ומעשים טובים שהאדם עוסק בהם – בכלם הוא עוסק לבקר ניצוצות קדושות, דהיינו נפשות שנפלו וירדו למקום שירדו על-ידי חטא אדם הראשון, ועל-ידי החטאים של כל אחד ואחד, שהאדם צריך להעלותם ולבררם על-ידי תורה ותפלה ומעשים טובים. וזה, כי יקרא קן צפור לפניך בדרך – שהם בחינת נפשות שנפלו בגלות וטלטול כנ"ל, ואתה רוצה לזכות בהם לקח אותם, דהיינו להעלותם ולבררם, היינו שהתורה מרמזת להאדם בעת שהוא בא לעסק באיזה דבר שבקדושה, ובפרט בעת עוסקו בדבורי תורה ותפלה, שאז הוא עוסק לקח ולהעלות נפשות ממקום שנתגרו וירדו לשם, שהוא בחינת כי יקרא קן צפור לפניך – שהם הנפשות דאתתרכו מאתריהו. וזהו בדרך בכל עץ וכו', בחינת טלטול וגלות כנ"ל, ואתה רוצה לקחם, דהיינו שאתה רוצה לעסק באיזה דבר שבקדושה, שעל-ידי זה אתה עוסק לקח ולזכות בהן צפור שהוא בגלות, דהיינו להעלות ולברר אלו הנפשות הנפלות, כנ"ל.

בכל מחשבה ודבור יש תהליך של י' ספירות

וזהו והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים וכו' – כי ידוע בפתבים^{כ"ב}, שבכל דבר יש בו בחינת עשר ספירות, כי הספירות הן מדותיו יתברך, שבהם הוא מחיה ומנהיג את כל העולם מראש ועד סוף, פי כל דבר שבפעולם שהאדם רוצה לדבר או לעשות – צריך מתחלה שיהיה לו מחשבה לזה, ובתחלה עולה במחשבה בהעלם. ואחר-כך משתלשל מחשבתו מהעלם אל הגלוי, ואחר-כך מתבונן במחשבתו אם לעשות ולדבר ואיך לעשות ולדבר וכיוצא בזה, ואחר-כך נגמר בדתו הענין ההוא, ואחר-כך מוציא אל הפעל במחשבה לדבור, ואחר-כך למעשה. וכל אלו הדברים עוברים על האדם בכל הדברים שבפעולם, אפלו בכל דבור ודבור, רק שבסתם דבורים שאין צריכין לשוב גדול – עוברים כל אלו הבחינות במהירות נפלא מאד מאד, עד שאין מבחינים בהם כלל, אבל בעסק גדול יכול האדם להבחין היטב איך שעוברים עליו כל אלו הבחינות קדם שגומר הדבור וכל שכן בעבדא. וכל אלו הבחינות שבמחשבתו קדם שגולד הדבור והמעשה הם בבחינת שלש ראשונות וכו', כידוע (עין שפע טל, חלק טל, שער ג, פרק ד), ואחר-כך בשגולד ונתגלה הדבור והמעשה – זה בחינת שבציה מדות שהם בחינת שבעת ימי הבנין, שכל הדברים שבפעולם כלולים מהם, כידוע.

התגלות הדבר הוא על ידי אימא בינה

ועקר ההולדה וההתגלות של כל דבר הוא על-ידי בחינת בינה שנקראת (תהלים קיג, ט): 'אם הבנים' (שער התקדמות ז), כי אז בשבא הדבר לבחינת התבוננות שם נגמר הדבר במחשבתו, ואז יוצא הדבר ונולד ונתגלה בעולם, ואפלו אחר-כך בשגולד ונתגלה הדבר, עדין כרוף התבוננות השכל אחריו, פי כן הדרך בכל הדברים, ששכל האדם מתבונן בהדבר, גם אחר שיצא לפעל לגדלו ולהשלימו בשלמות, והוא ממש כמו האם שמתחלה מתגדל הולד אצלה כל ימי ההריון. ואחר-כך כשמגיע הזמן הולדה והיא מולדת הולד, עדין גם אחר-כך היא כרוכה אחר הולד להניקו ולגדלו ולהשלימו, כמו כן הוא בכל הדברים שבפעולם, שבתחלה הדבר מתעלם בהתבוננות השכל בבחינות עבור עד שנגמר ויוצא ומתגלה בבחינת לדה כנ"ל, ואחר-כך עדין התבוננות כרוף אחריו עד שישלים הדבר בשלמות. ועל-כן נקראת בחינת בינה אם הבנים, כידוע (זהר וחי מרחק).

כל היצרין רעים נמשכין שרשם מדינים

ובשרש העליון כל העשר ספירות הם כלם קדש, ובפרט שלש ראשונות, שנחשבים כאחד שהם בחינת כלו טוב, ואין שם שום דין כלל, רק שבחינת בינה דינין מתערין מינה, כמבאר בזהר (ויצא קנה) ובפתבים (עץ חיים, שער יד, פרק ו, ועוד), הענין באריכות כמה פעמים, אך למעלה עדין הכל קדש וטוב, רק כשמשתלשל למטה נעשה מזה לפעמים, חס ושלום, דין גמור חלילה, עד שמסויגי הדינים נשתלשל למטה למטה עד שנעשה יצר הרע מגשם מאד, פי כל היצרין רעים נמשכין שרשם מדינים, כנ"ל. ובשביל זה למטה בזה העולם קדם שהאדם רוצה לדבר דבר שבקדושה או לעשותו – באים עליו במחשבתו מחשבות זרות ורעיונים רעים ובלבולים הרבה כל אחד כפי בחינתו.

התגברות המחשבה בשרוצה לדבר ולעשות פעולות ה'

ועקר התגברות המחשבות והבלבולים הוא בעת שעוסק להוציא הדבור והמעשה מכוח אל הפעל, בבחינת (בראשית ד, ז): "לפתח חטאת רביץ", בחינת (מכילתא, ה): "פתחי פיך", שבעת שרוצה לפתח פיו ולהוליד הדבור דקדושה, ומדבור יבא לידי מעשה, אז החטאת שהוא היצר הרע וחילותיו רובץ לבלבלו ולמנעו במחשבות רעות ובלבולים הרבה, כי מחמת שעקר בחינת הולדת כל הדברים הם על-ידי בחינת בינה, שהיא בחינת אם הבנים כנ"ל, מחמת שבשרש דינים מתערין מינה, ודינים אפלו דינים קדושים הם שרש כל היצרין רעים, על-כן למטה למטה בעולם העשיה הגשמי נתעורר עקר הדין והזהמא שהוא היצר הרע בבחינת התבוננות השכל – שמבלבל את השכל, שעוסק בהתבוננותו לדבר דבורים קדושים – הוא מבלבלו בכמה מיני בלבולים קדם הדבור ובשעת הדבור ולאחריו, כנ"ל.

מוהר"ת מבאר שם שבכל דבר שבקדושה שאנו עושים אנחנו מבררים ניצוצות קדושים שנפלו ואנו מחזירים אותם לקדושה, (ובפרט בדבור תורה ותפילה ע"ש שמבאר עפ"י תורה יא) ועל כן מתגברים המחשבות הזרות ורעות לבלבל אותנו, והעצה לזה היא מה שמבאר רבנו כאן להתעלם מהמחשבות ולעסוק בתפלה ותורה דהיינו בהעלאת הניצוצות הקדושים. אע"פ שהמחשבות הרעות באו וחזרות שוב ושוב. וזה לשונו שם – דהיינו שְׁבֹכֵל פֶּעַם שְׁחֹזְרִין וְבָאִין עֲלֵינוּ הַבְּלִבּוּלִים וְהַדְּמִיוֹנוֹת, שְׂיִתְגַּבֵּר בְּכָל פֶּעַם לְעַמֵּד עַל עַמְדוֹ וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לְאַחֲרֵיהֶם כְּלָל, רַק לְשַׁלְּחָם מִדַּעְתּוֹ עַל-יְדֵי הַסַּח הַדַּעַת לְבַד, שְׂיַעֲשֶׂה רַק אֶת שְׁלוֹ בְּמֵה שֶׁהוּא עוֹסֵק וְכִנ"ל, כִּי הַיֵּצֵר הָרַע בְּרוּךְ אַחֲרָיו בְּכָל פֶּעַם, וּבְכָל מִינֵי עֲצוֹת שֶׁמְשַׁתְּדֵלִין בְּנִגְדּוֹ – הוּא מִתְגַּבֵּר בְּכָל פֶּעַם יוֹתֵר, עַל-כֵּן צָרִיכִין לְהִיּוֹת עֹקְשָׁן גָּדוֹל כְּנִגְדּוֹ בְּלִי שְׁעוֹר. וְכַמְבָּאֵר בְּדִבְרֵי הַקְּדוּשִׁים בְּכַמְּה מְקוֹמוֹת וּבִפְרָט בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא בְּסִימָן מַח, מַט, נ, נא, עֵין שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת שְׁלַח תְּשַׁלַּח – אֶפְלוּ מֵאֵה פְּעָמִים, וְכִנ"ל: עכ"ל מוהר"ת שם.

אבל צדיק שקידש וטיהר עצמו עד שזכה לבטל את היצה"ר הגשמי הוא יכול גם להתמודד עם המחשבות הרעות בעצמן/כ"י, כי הוא יודע מהיכן הם נמשכים ויודע להעלות כל מחשבה לשרשה.

מלאך קדוש ומלאך מזיק

בתורה א' מבאר שיש יצה"ר שמתלבש במצוות והוא מלאך מזיק. ונראה שאין הכוונה למלאך קדוש הנוכח כאן. ואין לומר שנקרא מזיק למי שלא התגבר עליו. כי שם הוא נקרא משוגע שתקנתו מכות ושמות, וזה לא שייך לכנות מי שיש לו דעת צח כל שהוא. וצ"ע מדוע נקרא שם, מלאך ולא ש-ד, שהרי יצה"ר קליפת נגה נקרא ת"ח שד יהודי, בתורה כח ותורה יב. ולא נקרא מלאך, כל שכן שלא שייך לקרא ליצה"ר נמוך יותר מלאך. (ואע"פ שאין ללמוד מתורה לתורה אבל מותר להקשות מתורה לתורה, שהרי א"א לומר שתורות של רבנו הן קרעים קרעים שסותרות זו לזו, רק שכל תורה יש לה את המהלך המיוחד לה, אבל במושגי יסוד כולם שוים) ואולי כי שם מדבר מיצה"ר שבא ממדמה שאינו מבורר, לכן הוא מתלבש במצוות אבל לא מסית לעבירה ממש דהיינו שאינו תאוה מדמים עכורים אלא נמצא דייקא במי שרוצה לקיים מצוות ואותו א"א לרמות אלא ע"י שמדמה לו עבירה למצווה. ונ"ל שבאמת הוא יצה"ר ש-ד/כ"י אבל מכנה מלאך מזיק ביחס ליצה"ר הבא מעכירות הדמים.

עד כאן ההקדמה

✳

תורה עב [כה]

לפעמים בא לאדם (מלמעלה) הרהור תשובה ונעשה באותו שעה איש כשר כמבואר בקדושין מט: שמיד/כ"י בהרהור תשובה נקרא צדיק גמור/כ"י (אע"פ שצריך כפרה על העבר)/כ"י. ואחר כך

כ"י לק"ה שם אות ב' – אָבֵל מִי שֶׁכָּבַר זָכָה בְּהֵקֵן צְפוּר, דְּהֵינּוּ בְּחִינַת הַצְּדִיקִים הַגְּדוּלִים שֶׁכָּבַר קִדְשׁוֹ וְטָהְרוּ אֶת עַצְמָן בְּשִׁלְמוֹת, עַד שֶׁבְּחִינַת הַדְּבוּרִים וְהַנְּפִשׁוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת קֵן צְפוּר, כְּכָר נִכּוֹן וּמְזֻמָּן אֶצְלָם, בְּבְחִינַת (כְּרִבּוֹת לֵד): 'הַפְּלִתוֹ שְׁגוּרָה בְּפִיו, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים פֶּה, ד): 'גַּם צְפוּר מֵצָאָה בֵּית' וְכו', הֵם מִתְרִים לְקַח גַּם הָאֵם עִם הַבְּנִים, כִּי אֶצְלָם אֵין מִתְגַּבֵּר הַזְּהִמָּה בְּהַתְּבוּנָתוֹת הַשְּׂכָל, וְאֵין בָּאֵין עֲלֵיהֶם דְּמִיוֹנוֹת וּבְלִבּוּלִים הַנ"ל, וְאֶפְלוּ בְּשָׂבָאִים עֲלֵיהֶם לְפַעְמִים אֵיזָה מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת – הֵם בָּאִים רַק בְּשִׁבִיל שֶׁהַצְּדִיק יִתְקַנֵּם וַיִּבְרָרֵם, וְהַצְּדִיק צָרִיךְ דִּיקָא לְקַחַם וּלְבַרְרֵם, כִּי הַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ כַּח לְזָה לְקַחַם וּלְבַרְרֵם כְּרָאוּי. וְכַמּוּבָא, שֶׁהַצְּדִיק בְּשָׂבָא עֲלֵיו מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת הוּא יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן הֵם נִמְשָׁכִין, וְיוֹדֵעַ לְהַעֲלוֹת כָּל מַחְשְׁבָה לְשִׁרְשָׁה וּלְבַרְרָה כְּרָאוּי (רַקֵּנְטֵי פִּרְשֵׁת הַחֵן). וְעַל-כֵּן הוּא יוֹכֵל לְזַכּוֹת בְּהָאֵם עִם הַבְּנִים מִחֲמַת שְׂאֲעָלוּ הֵקֵן צְפוּר בְּחִינַת הַנְּפִשׁוֹת בְּבְחִינַת מְזֻמָּן, שֶׁהוּא הִפָּךְ הַגְּלוּת וְהַטְּלוּל וְכִנ"ל.

כ"י היכל הברכה פרשת שלח במדבר יג יט – זכה עזר מלאך טוב נפש טוב שנתברר לתכלי טוב ונעשה מן שד מלאך לא זכה לברר חלקו שולט עליו שד יצר הרע כי היצה"ר בא ממלכין קדמאין מן הגבורי' שצריכין בירור ותיקון מדות טובות ותורה ותפלה אם זכה לבררו נעשה עזר מלאך טוב לא זכה הוא שד רודף אחר תאות ומדות רעות.

היכל הברכה על ראה דברים יב כא – והענין כי החו"ג הם מתפשטים בכל בחינות עץ הדעת ומהחסדים אפילו בהתפשטותם הם מלאכים והגבורות בהתפשטות נאחו בהן הרע ונעשה יצר הרע שד ומלאך יצר הטוב מתלבש בחלל הימין של הלב ומשם מתפשט בכל הגוף והיצר הרע בחלל השמאל של הלב ששם הדם וכל התאות ומדות רעות ומשם מתפשט בכל הגוף וזהו עץ הדעת מימינא חיים ומשמאלא מיתה כי היצר טוב מן החסדים דוגמת ליחה השרשיות המשקה ומחיה לכל הגוף והיצר הרע דוגמת חום הטבעי וכאשר הולך אדם ומחמם עצמו בעבירות אז החום של יצר הרע יתרבה בו אש של גיהנם הרע וימיתהו והענין זכה עזר כשישמור עצמו מן חמימות הרע מהתלהטות הרע של אש הרע של גיהנם המתלהט לחימום ניאוף וכיוצא וכופה את יצרו או נהפך לו כל אלה אש רע וחימום הרע לזהירות וזריזות ואור וחיות המצות ולימוד תורה בשמחה אש קדוש אש גבוה.

כה תורה זו נאמרה באור תקסה כשגולד בנו הקדוש שלמה אפרים

כ"י מיד בהרהור – עיין גליון רינונה של תורה נצבים וילך שע – כיצר מחשבת תשובה מועילה? מביא מעשה מרבי זירא בתענית ח: שחידש שקבלת תענית מעוררת רחמים בשעת קבלה, כאילו כבר התענה, וראיתו מדניאל י' ב' שכתוב 'כי מן היום אשר נתת לך להבין ולהתענות לפני אלוקיך נשמע דבריך'. ועי"ש מהרש"א שר' זירא חידש שאע"פ שהקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה, היה אפשר לחשוב שזה רק אחרי המעשה, וקמ"ל שמיד בשעת המחשבה. ועי"ש מאירי שזה תקף בכל קבלה. וכן נפסק להלכה, עיין חקרי לב ח"א י"ד סי' קס שביאר את הרמ"א בחו"מ לד כב בדין עדות מומר שכשר מיד כשמקבל על עצמו לשוב, אע"פ שלא התחיל עדיין להתענות ולשוב.

רוצה לעשות עובדא, באשר שנתעורר לבו לתשובה (כי העובדא מגלה שהרהור תשובה היה אמיתי), **בכך רוצה לנסוע להצדיק** ^כ וכמבואר בתורה ע' שיש לצדיק כח מושך גדול אליו, אלא שיש כח המכריח שמרחיק ממנו, דהיינו היצה"ר כנגדו, אבל עתה שהרג אותו ע"י הרהור תשובה, מיד מתגבר מאד הכח המושך, ואח"כ כשנוסע דהיינו כשמתחיל להוציא לפועל את התשובה, אזי מתגבר עליו היצה"ר ונופל מתשוקתו שהי' לו תחילה.

ואחר כך כשבא להצדיק, אזי הקרבה לצדיק מעלה אותו עוד מדרגה ומתגבר עליו היצה"ר עוד יותר, ואובד כל חשקו.

אל יקשה בעיניך זאת, ואל יבהלוך רעיוןך מחשבותיך ^ל / ^{לא} על זה. כי דע שזה נמשך מחמת כי בתחילה כשבא לו הרהור תשובה, מחמת הטוב שהתעורר בתוכו, אזי על ידי מעשיו דהיינו שעשה תשובה באותו שעה, המית יצרו ^ב,

עוד עיין אור זרוע ח"א סי' קיב בני קרח שהיו רשעים וכבר נפלו לשאול ואש סביבם, ורק בהרהור תשובה אחד, כבר זכו לרוח הקדש ונעשו נביאים ואמרו שירה.

^כ בגמ' קדושים מט: המקדש עמ"נ שאני צדיק גמור חוששין שמא הרהר תשובה. וכן בתחילת ספר צדקת הצדיק שבהרהור תשובה כבר נקרא צדיק גמור. נמצא שצדיק גמור אין הכוונה שתיקן מדותיו ולא שעמד בניסיון, אלא שמתחרט על מעשיו ומקבל על עצמו מכאן ולהבא, (ראה בזה גם מקדמת דרך פקודי) ולפי תורה ו' בהרהור שמוזמן עצמו לשוב, מתקשר לשם של הבינה אהי-ה, בחי"א אגא זמין למהוי, דהיינו שתהיה לי הווייה חדשה. וראה מסילת ישרים סוף פ"ד ושהתשובה תנתן לחוטאים בחדס גמור, שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה. וראה קובץ מאמרים רבי אלחנן וסרמן שהקשה מקדושים מ: שרשב"י אמר (עפ"י יחזקאל לג יב) שצדיק שמרד כיון שתהיה על הראשונות מפסיד מצוותיו מן הדין ע"י שרצון עוקר מעשיו הראשונים וכן הדין ברשע ותוהה על הראשונות ושואל א"כ על איזה חסד דיבר המסילת ישרים. ותריך עפ"י דרך ה' לרמח"ל שבכל מצוה יש עשיית רצון ה' והתיקון המיוחד לאותה מצווה למעלה. וכן בעבירה עובר על דבר ה' ופגם הנפש, והחרטה של תשובה מצד הדין כוחה למחוק את מה שעבר על דבר ה', אבל לא את הפגם בנפש שהוא מציאות, וכן המתחרט על מצוותיו לא יכול לבטל את התיקון שנעשה ע"י המצוות, וזה חסד ה' שע"י תשובה גם המציאות של קלקול שנעשה ע"י העבירה נמחק. וראה לקמן חיי מוהר"ן נח ולפי הנ"ל משמע שהתשובה מוחקת רק למעלה אבל לא למטה בעוונות החקוקים על עצמותיו. ע"ש. המרפסין אגרי (נצבים ל' ב') הקשה על תירוץ הגר"א וסרמן הנ"ל שאינו דומה חרטה צדיק לחרטת רשע כי אינו דומה מפקיר נכסיו למפקיר חובותיו. אבל בקדושים מ: הנ"ל משמע שאין חילוק.

עוד בביאור המסילת ישרים עיין ביאור המסילה שם שתירץ הקושיה מקדושים מ: לחלק בין מצוה שאפילו למ"ד א"צ כוונה אם כיוון שלא לצאת לא יצא, אבל עבירה לא תועיל לפטור אותו אם כיוון שלא לעבור. לכן בתוהה על מצוותיו מן הדין מועיל לבטל כי לומדים מנדר שמחשבתו של עכשיו כאילו היתה בשעת העשיה וכאילו כיוון אז שלא לצאת. אבל מתחרט על עבירה זה חידוש שהרי אם בשעת העבירה חשב שלא לעבור לא היה מועיל. לכן א"א להקשות מתוהה על תשובה.

לעצם הקושיה כיצד בתשובה עקירת רצון עוקר מעשה שמעתי מהרי"צ עפ"י ספר המדות ערך תשובה ח"ב אות א' "יום שאדם עושה בו תשובה הוא למעלה מהזמן": וכן מבואר בתורה עט תנינא שתשובה היא איחוד הזמנים דהיינו למעלה מהזמן וכמבואר בתחילת לק"ה ר"ה ה'. ובש"ע עקירת מעשה היא ע"י שמוסר מודעה לפי שעושה. נמצא ע"י תשובה הוא למעלה מהזמן נמצא החרטה נידון כמודעה שמסר מתייחסת גם על העבר קודם שעבר ומבטלת את המעשה.

עוד עיין חיד"א במדבר קדמות מערכת ת' אות יז מקשה בשם נחלת בנימין שלא הניתק לעשה אין לוקים עליו, א"כ מדוע מצות תשובה לא עושה את כל העבירות ניתק לעשה, ולא ילקו, ומתריך, והקשו עליו וכו' ראה כל זה בספר משחת שמן (רבי חיים שאול קויפמן) ח"ב סימן כא שדן בזה באריכות האם ע"י הרהור תשובה נקרא צדיק גמור אע"פ שעדין לא השלים כפרתו או לא. ומביא מחלוקת אחרונים בזה ע"ש. ולפ"ז רוצה לתריך שכיון שכתוב "והיה אם בן הכות הרשע" לכן רק למ"ד שבהרהור תשובה מתבטל ממנו שם רשע, כי נקרא צדיק הוא מנתק את הלאו, אבל למ"ד שלא נקרא צדיק עד שיתכפר לו, לא מנתק את הלאו.

^כ עיין מנחת חינוך סימן סד אע"פ שהחוטא בעי ד' חילוקי כפרה מ"מ מיד שעשה תשובה לחוד מיקרי צדיק כמבואר בקדושים מט: ועיין משחת שמן (חיים שאול קויפמן) (מועדים עניני תשובה סימן עג) שבהגהות על מנחת חינוך ציין לתשובת שתי לחם סי' ל' בשם עטרת זקנים שמוכיח מסנהדרין מז. שלדעת אב"י עולה ושלמים של אנשי עיר הנדחת שנהרגו, לא מקריבים אותם משום זבח רשעים תועבה, מוכח שאע"פ שכל המומתים מתוודים לא הועילה תשובתם לבטל שם רשע מהם, אבל המנחת חינוך (סד אות כט) תריך שאע"פ שהם מתוודים אין ראייה שגם עשו תשובה. עכ"פ נחלקו המנחת חינוך ועטרת זקנים אם בעל תשובה נקרא צדיק בהרהור או עדיין שם רשע עליו. (עיין שוטנשטיין סנהדרין מז הערה 47)

בחיי מוהר"ן סימן נח מובא מעשה מהבעש"ט על צדיק שהבעש"ט אמר עליו שע"י תשובה שלימה תיקן למעלה הכל ורק למטה עוונותיו חוקקים ושוברים עצמותיו כיון שעדין לא התוודה לפני צדיק אמיתי. מבואר שכיון ששב בהרהור נעשה צדיק גמור הכל זה נוגע למעלה, אבל לקול העוון בעצמותיו נשאר עד שיתקנו ולזה צריך תיקון השייך לזה ולוקח זמן.

ועיין לקוטי אמורים לר' צדוק אות טז (ד"ב ובזהר ח"א סב.) שמחשבה מבטלת מחשבה ונעשה הודן לשוגג ואז הוא מתכפר בתענית ויסורים.

^כ צ"ע מדוע דווקא זה מה שהוא רוצה ברגע שהרג את יצרו הרי יש דברים הרבה דקדושה לרצות. אבל ראה לק"ה שזו רק דוגמא כי דייקא בזה מתגבר היצה"ר יותר עיין לק"ה שילוח הקן ד' א' – ובכל פעם שאדם מתעורר לה' יתברך ורוצה לעשות איזה עובדא דקדושה, בפרט להתקרב לצדיקי אמת ואנשיהם אזי תכף הוא ממיט ומבטל היצר הרע שלו שהיה לו בתחילה, אך שיש לו תכף יצר הרע אחר גדול מבתחילה, כי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. ומזה בא שלפעמים דיקא בשבא להצדיק אובד חשקו וכו', עיין שם פל מה שמבאר שם והכן שם היטב למעשה ולעצות כפמה וכמה צריכין להתחזק בכל פעם נגד היצר הרע החדש שמתחדש בהאדם בכל פעם.

ונתבטל יצרו הרע שהיה לו, כי המיתו בזה ההרהור תשובה והעובדא דהיינו מעשה/ג'
התשובה של אותו השעה.

ואחר כך כשרוצה לנסוע, מתגבר עליו יצר הרע אחר כמבואר בתורה כה/ל"ו שבכל מדרגה מתגבר היצה"ר מחדש, דהיינו יצה"ר השייך למדרגה שעלה אליה, וכמבואר גם בתורה קיז/ל"ה. כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, (כשרז"ל סוכה נב)/ל"ו שם אביי דרש עה"פ (יואל ב' כ') "כי הגדיל" לעשות

לא דינאל פרק ה (י) מלפנתא לקבל מלי מלפא ורבבנוהי לבית משתאי (עללת) עלת ענת מלפנתא ואמרת מלפא לעלמין חיי אל יבולחך רעיונה וזיוף אל ישתנו:

ל"ב עיין חיד"א (בספרו אהבת דוד דרוש ט"ב לשבת תשובה עמ' קמ"ד ד"ה אכן חקרו כת הקודמים איך כשיתרחק האדם וכו') אכן חקרו כת הקודמים איך כשיתרחק האדם ואומר וידוי על עונותיו כיצד מתקבלת תשובתו והלא הוא חטא במעשה שעבר על איסורין דאורייתא ודרבנן בפועל ומעשה ואיך אתי דיבור של וידוי ומוציא ממעשה העבירות אשר עשה והלא לא אתי דיבור ומבטל מעשה. ונראה דמאחר דהחוטא ופושע הנה הוא תפוס ביד הקליפה וגם הקדושה שהיתה בקרבו ברחו ונכנסה קליפה במקומה. ועתה ע"י החרטה והודוי בלב נשבר אך יצא מרשות הקלי' ונכנס ברשות הגבוה והקליפה אשר בקרבו נתגרשה משם וחזרת הקדושה כל זה הוא מעשה. ואתי מעשה ומפיק מידי מעשה העבירה כי הגם דהשב בתשובה אמר וידוי לחוד הנה באמירת וידוי בחרטה כדחזי ידענו נאמנה פתגם אשר נעשה מעשה רב לצאת מהסט"א ולגרש הקלי' שבקרבו ולהחזיר בו הקדושה אשר היה שם אהל"ו בתחילה וזה מעשה גמור:

ל"ג מעשה התשובה – משמע שהתשובה נקראת עשייה שהרי רק אח"כ אומר שרוצה לנסוע לצדיק. נמצא שהחרטה וקבלה לעתיד נקרא מעשה וכן לשון חז"ל לעשות תשובה. וכנ"ל בדברי החיד"א.

ל"ד תורה כה אות ובו ודע שבכל עולם ועולם ובכל מדרגה ומדרגה, יש שם דמיונות אלו. והם הם הקלפות הקודמין לפרי, וטובבין את הקדושה, בבחינת (תהלים י"ב): סביב רשעים יתהלכון. וכשארם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות, כדי להגיע אל הקדושה. ותכף בשעולה למדרגה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה, ומסבבין אותו. וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותו המקום מקלפות:

(שיף לאות ב' ג): מבאר שם, שבשארם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדושה. ותכף בשעולה למדרגה השנייה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם מחדש וכו' עין שם. ואף על פי שבכ"ב נשבר הקלפה שבמדרגה העליונה וכו', אף על פי כן בשפנימיות של העליון נעתק משם והיצוניות (ופנימיות) התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור וכו' עין שם. ואמר אז בזה הלשון: ובה טועין החסידים הרבה, שפתאם נרמה להם שנפלו מעבודת ה', ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחמת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, על כן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזר ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל כנ"ל:

ל"ה עיין תורה קיז תנינא – מה שמבלבל את האדם, בשנכנס לקדושה גבוהה, גוון כשמתקרב לצדיק האמת וכיציא, אזי דיקא יקרה לו מקרה בלתי טהור, חס ושלום. כבר מבאר מזה במקום אחר (שבשארם נכנס לקדושה, מתגבר עליו היצר הרע ביותר, כי כל מה שנכנס בקדושה יותר, יש לו בכל פעם יצר הרע חדש גדול מבתחלה. עין בלקוטי הראשון בסימן עב ובמקום אחר). ובאמת הבלבול הזה שטות, כי ממה נפשך: אם יקרה לו מחמת הרהור מי חייב בזה, ואין לו להתרעם כלל, מאחר שהוא בעצמו גרם לו, ואם אינו מחמת הרהור, אזי בודאי אינו סימן רע כלל, כי אם היה ענין רע, לא היו רבותינו, וזכרונם לברכה, נותנין אותו לסימן יפה לחולה, כמו שאמר רבותינו, וזכרונם לברכה (ברכות נו). שקרי סימן יפה לחולה. ובאמת אדרבא, מחמת שנתקרב לקדושה גבוהה מאד, מחמת זה נודמן לו, כי כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה, שנאמר: "ויכיר אתך עברתך", כמו שאמר רבותינו, וזכרונם לברכה (תענית ח). נמצא בשארם מצדיק עצמו ונכנס בקדושה, מדקדקין עליו יותר, ומתעוררין עליו קטרוגים ודינים, חס ושלום, ומהשתלשלות הדינים נעשה היצר הרע, כמובא במקום אחר (בסימן עב הנ"ל). ועל כן אין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא, מחמת שנכנס לקדושה גבוהה כזו, מחמת זה נתגרה בו היצר הרע, מהשתלשלות הדינים כנ"ל. ועל כן חשבו רבותינו, וזכרונם לברכה, לנס גדול, מה שלא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים, כמו שאמר רבותינו, וזכרונם לברכה (אבות פרק ה), כי מחמת שנכנס הכהן הגדול ביום הכפורים לקדושה גבוהה כזו לפני ולפנים, היה בודאי עליו קטרוגים והתגרות הרבה, שמשם נמשך היצר הרע כנ"ל, על כן נחשב לנס, מה שצול הכהן הגדול ממקרה ביום הכפורים. ועתה ראה והבן, איך יבלבל את האדם ענין הנ"ל, וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו נס כמו לכהן הגדול ביום הכפורים, גם דע, שלפעמים יש באדם טמאה טמונה, שאין יודעין לה שום תקון, מחמת שהיא טמונה ונסתרת בו, ועל כן זהו טובה מה שארע לו כשמתקרב אל הקדושה, כי יוצא ממנו הטמאה הטמונה הנ"ל, כי אזי כשיצאת, יכולין למצא לה תקון, מה שאין בן מקדם כשייתה טמונה כנ"ל. ומחמת זה לא הוליד אברהם את יצחק, עד שהוליד תחלה את ישמעאל, וכן יצחק הוליד את עשו ואחר כך את יעקב, כדי להוציא הזהמא תחלה, כמובא:

ל"ו סוכה דף נב. – דרש ר' עזרא ואיתימא ר' יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצה"ר הקב"ה קראו רע שנאמר (בראשית ח-כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו משה קראו ערל שנאמר (דברים י-טז) ומלתם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר (תהילים נא-יב) לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא טמא שלמה קראו שונא שנאמר (משלי כה-כא) אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר (ישעיה נז-יד) סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן שנאמר (יחזקאל לו-כו) והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר יואל קראו צפוני שנאמר (יואל ב-ב) ואת הצפוני ארחיק מעליכם ת"ר "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם "והדחתיו אל ארץ ציה ושוממה" למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן, "את פניו אל הים הקדמוני" שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו, "וסופו אל הים האחרון" שנתן עיניו במקדש שני והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו, "ועלה באשו ותעל צחנתו" שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל, "כי הגדיל לעשות" אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם. כי הא דאביי שמעיה להווא גברא דקאמר להדיא אתתא, נקדים וניזיל באורחא, אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא, אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא, כי הוו פרשי מהרדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא, אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה, אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער, אתא הווא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.

שהיצה"ר מתגרה יותר בתלמידי חכמים, והגמ' מוכיחה זאת ממעשה שאביי ראה בחור ובחורה שיצאו ביחד מחוץ לעיר ועקב אחריהם וראה שבפרשת דרכים נפרדו, והיה מצטער היתכן שהם עמדו בניסיון שאני לא הייתי עומד בו. וניחם אותו הסבא שכל הגדול מחברו יצרו גדול. ולכאורה קשה הרי כבר ידע זאת, שהרי בעצמו אמר שהיצה"ר מתגרה יותר בת"ח. ומתוך רבנו כאן שרמז לו הסבא כיון שהוא עושה תשובה בכל עת, עי"ז בכל פעם הוא עולה מדרגה, **ויש לו עתה יצה"ר גדול ממה שהי' לו תחילה** [ל"ז].

ע"כ אם אינו מתחזק נגדו להכניעו, אזי מתגבר עליו זה היצה"ר החדש, ונופל מתשוקתו שהי' לו תחילה. כי צריך התגברות חדש ביותר נגד זה היצה"ר החדש שבא לו כנ"ל :

כי יש כמה בחינות ביצה"ר.

כי יש בני אדם נמוכים מגושמים, שהיצה"ר שלהם הוא ג"כ יצה"ר נמוך ומגושם. נ"ל כיון שכאמור הנושא העיקרי בתורה זו הוא המחשבות והרהורים רעים שבאים לאדם בעיקר בתפילה, על זה אומר רבנו שיש בני אדם מגושמים שבאמת הרהורים שלהם בנשים הם מתאוות ניאוף בעצמה/ל"ח, אבל רוב העולם הרהורים שלהם לא מרוב תאוה אלא מעכירות הדמים ובלבול המדמה עולים במחשבתם לבלבל אותם בתפילה.

והרוב רחוקים מלעבור במזיד, כי היצה"ר שלהם הם הדמים בעצמם שהוא יצה"ר פחות מגושם, **היינו הדם שבחלל השמאלי שהוא בתקפו. ועיקר בלבולים שלהם מעכירת ומבלבול הדמים** [לט/מ]. ממה שנקט בלבולים נראה הכוונה לעכירות הדמים שגורם בלבול המדמה שעל ידו הדעת עכורה דהיינו גדולת ה' ומציאותו והשגחתו לא ברורה, ועל כן לא ירא כל כך מעבירה, ואזי תוקף הדמים שהם תאוותיו מתגברות עליו שלא ברצונו.

עוד נראה ללמוד ממה שנקט בלבולים, שרומז למדמה שמטעה את האדם, שלפעמים מרוב תאוותו מסלק שכלו, ונשאר על המדמה, ובמצב כזה רק השכל הנקנה שלו מדריך אותו, דהיינו מה שברור לו כאחותו שאסורה לו, אבל מה שעדיין לא מבורר ולא התרגל אליו, עדיין המדמה יכול לבלבל אותו, כגון הרבה שלא מדקדקים באיסור בורר בשבת, או בישול דרבנן או מחזי כבישול. דהיינו שאם היה מיושב בדעתו לא היה עושה אבל הדמים עכורים ותאוות אכילה גרום לסילוק השכל ונשאר רק מדמה עבור.

ולקמן יבאר שיש עוד יצה"ר קליפה דקה שאינו מעכירת הדמים. ונראה כוונתו לקליפת נגה המסית להרבות במותר. והתיקון שלה הוא התקדש במותר לך (יבמות ב.).

ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא, דעת הוא המחבר את השכל ללב, כי אדם יודע בשכלו מציאות ה', ורצונו ית' המבואר בש"ע. ואפילו רשע גדול יודע בשכלו/מ"א מספיק כדי להיות צדיק/מ"ב, אלא שלא מאיר את השכל בלב כראוי, כי מתפתה אחר לבו "כי לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו" (משלי יח ב.). אבל מי שיש לו דעת צח, שברור לו גדולת ה' ומציאותו והשגחתו עלינו, דהיינו שזכה כבר לברור המדמה, והוא קושר לבו לשכלו, ומתבטל ממנו התאוה לכל הבלי עוה"ז גם המותר כי חפץ רק במה שהוא רצון ה' ית'. וממילא **היצה"ר הזה** דהיינו הבלבולים שמעכירת הדמים ומסיתים להרהורי עבירה, **הוא אצלו שטות גדול ושגעון, ואין צריך שום התגברות לנצח אותו.**

לז תורה כה ותורה קיו תנינא

לח עיין תורה מט תנינא - כי גם המחשבה של אנשים פאלו היא גם כן עשייה, כי גם בעולם העשייה יש מחשבה, וצריך להיות שב ואל תעשה במעשה ובמחשבה כנ"ל. ומה שנעשה עמו ממילא, אל יחוש ואל יסתפל על זה כלל: עכ"ל. וצ"ע אם כוונתו לאנשים המגושמים דווקא או גן לרוב העולם.

טז לעיל תורה נא

מ עיין תורה נא שעכירת הדמים עי"ז השקר. ואמת א"א לדבר עד שיזכר דמיו תחילה, כי עיקר הדבור הוא הנפש והנפש בדם.

מא שמעתי מהריצ"ח (לג ב 42) שרבי לוי יצחק זצ"ל אמר לו שהצדיק הגדול ביותר לא מקיים מה שהרשע הגדול ביותר יודע.

מב עיין שיחות הר"ן אות נא - וכנגד התאוות המטרידים את האדם. באמת אין נמצא שום תאוה כלל. כי אכילה ושתייה הוא הכרח לקיום הגוף, וגם בנינים מוכרחים להוליד, וכל זה האדם מוכרח ואם כן אין שום תאוה כלל רק שצריכים להתנהג בהם בקדושה ובטהרה. והשכל של האדם יכול לעמד כנגד כל התאוות. כי הקדוש ברוך הוא יחב חכמתא לחכימין. כי יש לכל אחד חכמה בכח, רק שצריכין להוציאם מכח אל הפעל. ובוזה השכל לבד שיש לכל אחד בכח חכמתו דהיינו מה שיש לו מעצם בריאתו, מלבד מה שהשם יתברך מוסיף לתן חכמה לחכימין, בכח חכמתו לבד יכול גם כן לעמד כנגד התאוות. ואפלו מי שכבר נמשך אחר תאוות עולם הזה ועבר מה שעבר, ונפגם שכלו ונתבלבל ונתמעט, אף על פי כן במעט מעט שכל הנשאר יכול גם כן לעמד. ואפלו נקודה אחת מן השכל יכולה לעמד כנגד כל העולם עם התאוות. ובכל מקום שהוא יכולין להיות סמוכין לשם יתברך. ועיין במקום אחר (קיא) מזה שגם בשאול תחתיות חס ושלוש יכולין להתקרב אליו יתברך ולעבדו יתברך באמת:

ואפי' יצה"ר גדול יותר מזה שנחשב בעיני ההמון לנסיין גדול, כגון הנסיין של תאוות ניאוף (שהוא עיקר הנסיין של האדם בעוה"ז), **הוא אצלו שטות, ולא נחשב לו לשום נסיין כלל [מג' / מד']**.
כי מי שיש לו שום דעת צח כנ"ל, ויודע מעט מגדולת אדוניו הבורא ית"ש, כמה שכתוב (תהלים קלה) [מה] **כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדוניו מכל אלהים**. ולרוב גדולתו ורוממותו לית אתר פנוי מניה ומהשגחתו. **וא"א להסביר זה לא בכתב ולא בע"פ [מ"ו / מ"ז]** כי הוא שכל גדול שלא מתלבש במהלכי שכל והסברים, אלא בבחי' מקיף שמזריח הרגשה בלב, לכל אחד לפי מה שהוא, **כי גדולת הש"י הוא רק לכל חד לפום מה דמשער בליביו** – לכל אחד רק לפי מה שמשער ומרגיש בלבו, **כמ"ש בזה"ק (וירא ק"ג ע"ב) / מה"על הפסוק במשלי ל"א נודע בשערים בעלה [מ"ט] / שרומז על ידיעת ה' ית' שהיא לכל חד לפום מה דמשער בליביו**.

²² עיין חיי מוהר"ן רלג, * עיין שבתי הר"ן טו ושיחות הר"ן נא

^{מ"ד} **חיי מוהר"ן אות רלג** – (ד) אָמַר אִם לֹא נִמְצָא מִפְּרֵשׁ בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה פְּרוּשׁ שְׁאֶסּוּר לומר גִּירָא בְּעֵינָה דְשִׁטְנָא וְחָן בְּעֵינֵי הַשְּׁטָן הֵייתִי אֹמֵר גִּירָא בְּעֵינָה דְשִׁטְנָא. וְאֵינִי מִבִּין כָּלֵל הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה מִתְנַאֲיִים וְאִמּוֹרָאִים שְׁהִיָּה קֶשֶׁה וְכָבֵד בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד תַּאֲוָה זֶה. כְּמוֹכָא כְּמָה מַעֲשִׂיּוֹת בְּגִמְרָא בִּי אֶצְלֵי אֵינוּ בְּלוּם, כָּלֵל כָּלֵל לֹא, וְאֵינוּ נֹחֲשֵׁב אֶצְלֵי לְנִסְיָן כָּלֵל וְבוֹדְאֵי יֵשׁ סוּד בְּמָה שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹרָה שְׁתַּאֲוָה זֶה הִיא נְסִיָּן, כִּי בְּאִמַּת אֵינוּ נְסִיָּן כָּלֵל. וְמִי שִׂוְדַע מַעֲט מְגִדֵּלֵת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים קל"ה): **"כי אני ידעתי כי גדול ה'", אָנִי יְדַעְתִּי דִּיקָא, אֵינוּ נֹחֲשֵׁב לְנִסְיָן כָּלֵל. וְאֵין חֲלוּק אֶצְלֵי בִין זְכָר לְנִקְבָה, אָנִי רוֹאֶה הַתַּאֲוָה כְּמוֹ שְׁאֵנִי רוֹאֶה אֹתָךְ. הֵיוּ לִי נְסִיּוֹנוֹת אֵין מְסַפֵּר, אֶךְ אֵינוּ נְסִיָּן כָּלֵל, אֶךְ בְּעַת שְׁהִיָּה נְסִיָּן, הִיָּה לֹא גַם בֵּין כְּמָה נְסִיּוֹנוֹת:**

שבחי מוהר"ן אות טו – וגדל עצם מעלת קדושתו בשבירת התאוה הכללית שהיא כוללת כל התאוות רעות שהוא תאות המשגל אי אפשר לבאר ולספר. ואמר: שהיו לו נסיונות אין מספר רק באמת אין זה נסיון כלל, כי אמר שאין זה תאוה כלל. ואמר שמי שהוא רק חכם אמת אפילו עבוי, מאחר שהוא רק חכם אמת, ראוי שלא יהיה אצלו התאוה הזו נחשבת לתאוה כלל. עכ"ל.

מה שכתב אפילו עבוי, נ"ל הכוונה כגון בלעם הרשע אע"פ שבחומש ואפילו בגמ' נדמה שהיה בעל תאוות ניאוף וממון וכבוד ביותר, מוכרח מדכתיב יודע דעת עליון וביארו חז"ל שהיה בדעת כנגד משה רבינו, וכן מבואר בתורה מג שהיה בר דעת, מוכרח מכל זה שלא היה לו תאוה גשמית כלל מגודל השגתו במציאות הקב"ה בבחי' אני ידעתי כי גדול ה' וכו', אלא שהיה כולו רע והשתמש בכח הדעת שהוא התחברות אליו ית' רק כדי להרע דהיינו שלא רצה להתחבר אליו ית' בכל הכ"ד שעות של היום אלא לרגע כמימרא של כעסו ית' על ישראל, ומוכרח שכל מעשה הטינוף שלו היה רק לטמא עצמו להכעיס ולקבל כוחות הטומאה יותר. עיין מזה בהקדמה לתורה מג.

^{מ"ה} **תהילים פרק קלה (ה) בי אני ידעתי כי גדול ידוד ואדונינו מכל אלהים:** (ו) **בל אשר חפץ ידוד עשה בשמים ובארץ בימים וכל תהומות:** (ז) **מעלה נשאים מקצה הארץ ברכים למטר עשה מוצא רוח מאוצרותיו:** (ח) **שהקה בכורי מצרים מאדם עד בהמה:** (ט) **שלח אתות ומפתים בתוככי מצרים פפרעה ובכל עבדיו:** (י) **שהקה גוים רבים והרג מלכים עצומים:**

מלבי"ם – (ה–ז) כי אני – עתה יבאר דבריו בפרטות, ר"ל אני – (להאיש הישראלי) א"צ אותות ומופתים לברר על ידיהם כי גדול ה', כי אני ידעתי כי גדול ה' – ממה שכל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ – שעל ידי הבריאה שברא את המציאות כלו כחפצו, וע"י ההנהגה שמעלה נשאים מקצה הארץ, מזה לבד אני יודע שגדול ה', ר"ל וא"צ לעשות אות או מופת כדי שאכיר על ידו כח ה' כי אני מכירו ע"י הבריאה וההנהגה הכוללת, כי גדול ה' – ר"ל אני מכיר שני דברים, א' שה' גדול, שם גדול מורה שהוא ראשית הסבות ואחריתם עד שהוא סבת כל הדברים מראש ועד סוף, ב' שאדונינו – שזה מורה על ההשגחה, הוא גדול מכל אלהים – והכחות כולם, ר"ל שהוא המנהיג והמשגיח ומושל ממשל רב כחפצו, עד שכל כחות הטבע נכנעים תחת חפצו והשגחתו, ומפרש נגד מ"ש כי אני ידעתי כי גדול ה' – יאמר שזה נודע ממה. (ו) שכל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ – שלא לבד שעשה שמים וארץ, כי גם בשמים ובארץ עשה כל אשר חפץ, ממה שברא בהם האור והעננים והמאורות ודומם צומח חי מדבר והדגה אשר במים בימים וכל תהומות – ונגד מ"ש כי גדול אדונינו מכל אלהים – מפרש שזה נודע לי ממה (ז) שמעלה נשאים מקצה הארץ – שהמטר הוא המעיד על ההשגחה הפרטיית התמידית, כמו שבאר באורך באויב סי' ל"ז, והמטר יתהוה ע"י שיעלה נשאים, שהם האדים המתנשאים ועולים מן הארץ עד מקום העבים ועיגול הנשימה, והאדים האלה הם מלאים רוח ואויר, שעל ידי זה הם מסוגרים ונעלמים מן העין על ידי שיסוד האש העצור בתוכם יפיץ את האדים על כנפי רוח, והיה בהשגחת ה', שברקים למטר עשה – בעת ירצה שירד המטר יפרד מהם יסוד האש והעלעקטרי ויתהוה הברק, ועי"ז יוציא הרוח מאוצרותיו – יוציא יסוד הרוח האצור באדים, ועי"כ יתהוה המטר:

²³ * עיין שיחות הר"ן סימן א'

^{מ"ו} **שיחות הר"ן** – אות א' – **"כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל אלקים"** (תהלים קלה ה). דוד המלך, עליו השלום, אמר **"כי אני ידעתי"**. אני ידעתי דיקא, כי גדולת הבורא יתברך אי אפשר לומר לחברו (א), ואפילו לעצמו אי אפשר לספר מיום ליום לפי מה שמזריח לו ומתנוצץ לו באותו היום, אינו יכול לספר לעצמו ליום שני הזריחה וההתנוצצות של גדולתו יתברך שהיה לו אתמול. ועל כן אמר: **"כי אני ידעתי"**, אני ידעתי דיקא. כי אי אפשר לספר כלל (לק"ה ק"ש ה' ושם חלוקת השותפין ה' טו ולקמן שיחה קעו והערה שם ושיחה רצט ובהערה שם): **אמר: שמה שכתוב אחריו: "כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ" וכו' הוא ענין אחר לגמרי ורחוק לגמרי משבח "כי אני ידעתי"**. כי כוננו באלו הדברים כי אני ידעתי אי אפשר לספר כלל, והוא גבוה מאד מאד, גבוה מעל גבוה מה שאי אפשר לפה לספר, רק אני ידעתי דיקא כנ"ל. וכמו שכתוב בזהר (א קג: על משלי ל"א כג): **"נודע בשערים בעלה" כל חד לפום מה דמשער בלבה' כמבאר במקום אחר (ב):**

^{מ"ז} **זהר וירא דף קג**. – רבי יהודה פתח, (משלי לא כג) **נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ, תא חזי קב"ה אסתלק ביקריה, דאיהו גניו וסתים בעלויא סגיא, לאו איתי בעלמא, ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא, דיכיל לקיימא על חכמתא דיליה, ולא יכיל לקיימא ביה, בגני דאיהו גניו וסתים, ואסתלק לעילא לעילא וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקא, עד דכלהו אמרין (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד יהו"ה ממקומו, תתאי אמרי דאיהו לעילא, דכתיב (תהלים קיג ד) על השמים כבודו, עלאי אמרי דאיהו לתתא, דכתיב (שם נו יב) על כל הארץ כבודך, עד דכלהו עלאי ותתאי אמרי, ברוך כבוד יהו"ה ממקומו, בגין דלא אתיידע, ולא הוה מאן דיכיל לקיימא ביה, ואת אמרת נודע בשערים בעלה. (דף קג: אלא ודאי נודע בשערים בעלה דא קב"ה, דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלביה, כל חד כמה**

ומי שזוכה לשער בלבו את גדולת הש"י, עד כמה שאין לגדולתו ית' סוף, ולית אתר פנוי מניה, והוא נמצא מאד סמוך ומשגיה, אזי נופל עליו יראה גדולה וממילא **נא בוודאי אצל זה אינו נחשב שום דבר לנסיון, וא"צ שום התגברות על זה**. שהרי בוודאי אדם ליד רבו שיש לו יראת הרוממות מפניו, לא יעשה מעשים כאלה, ק"ו מי שמרגיש את מציאות ה' מרומם ונמצא סמוך לו, שלא יעלה על דעתו לעשות שום דבר שנגד רצונו ית' גם דברים המותרים.

רק אפילו מי שיש לו דעת צח כנ"ל אפשר שיחטא כיון שיש בחי' יצה"ר של צדיקים, שהוא מלאך הקדוש, דהיינו אע"פ שהוא בלב צדיקים שיודעים גדולת הקב"ה, ועי"ז בטל מהם יצה"ר הגשמי, בבחי' לבו חלל בקרבי, והם כבר בבחי' ביטול הבחירה ועליהן נאמר ומטה אלקים בידי כמבואר בתורה עט/כ"ו שמטה הבחירה בידי (לק"ה) א"ל, **ואעפ"כ הוא יצה"ר, וצריך להתגבר ולהמלט מאד ממנו. היינו בחי' גבורות, בחינות דינים** שצריך להמתיק. והרבה צדיקים גדולים ביותר נכשלו בו ראה להלן פגם דוד ושלמה אבל בלק"ה שילוח הקן הלכה ד' מבאר עוד הרבה שנפלו מאד ע"י שלא המתיקו את הגבורות של המלאך הקדוש. כגון עם ישראל שחטאו בעגל אע"פ שפסקה זוהמתם וקרח ונדב ואביהוא, וד' שנכנסו לפרדס. עי"ש. (ראה לקמן בסוף העמוד הזה)

וזה הבר דעת שיודע בגדולת ה' ית' כנ"ל, ועי"ז מתבטל ממנו יצה"ר הגשמי, יש לו זה היצה"ר הנ"ל, היינו גבורות ודינים של מעלה. וצריך להתגבר עליו, ולהמתיק הדינים, נדשיהי' רק כולו טוב. כי מי שנכלל במקום שצריך להכלל, היינו באין סוף, שם כולו טוב, ואין שם דין ח"ו. ע"כ צריך להיות כולו טוב ולהמתיק כל גבורות^{נ"ה} והדינים שהם היצה"ר שלמעלה רוצה לומר שמי שעומד בנסיון הזה וממתיק את הגבורות ודינים של מעלה זוכה להכלל בו ית' במקום שכולו רק טוב דהיינו בא"ס :

דיכיל לאדבקא ברוחא דחכמתא, ולפום מה דמשער בלביה הכי אתידע בלביה, ובגין כך נודע בשערים, באינון שערים, אבל דאתידע כדקא יאות, לא הוה מאן דיכיל לאדבקא ולמנדע ליה.

^{כ"ו} משלי לא כג

^י משלי פרק לא (י) אשת חיל מי ימצא ורחק מפנינים מכרה:..... (כג) נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ:

^{כ"ז} מתולדו - בודאי

^{כ"ב} תורה עט - ואם תיבין בתיובתא, אתמר בהון "ויורהו ה' עץ", דא עץ החיים, ובה "וימתקו המים". ודא משה משיח, דאתמר בה "ומטה האלקים ביד", משה דא מט"ט, מסטרה חיים ומסטרה מיתה עד כאן לשונו: וזה כמו שפרשנו, הינו בשעושה תשובה שלמה, שידחה הרע לגמרי ונעשה כלו טוב, זהו בחינות משה משיח, דאתמר בה "ומטה האלקים ביד", הינו שהיה בידו להפך ומרע לטובו.

^{כ"ג} לק"ה שילוח הקן אות וטו וזה בחינה מה שצטוו לאחור מחלקת קרח לקח המטות של כל נשיאי ישראל ומשה אהרן וכו', ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח משה אהרן לבית לוי וכו' (פסוקים יז, יח-כג). משה הוא בחינת הבחירה, שהוא בחינת משה - שמטה לצד זה או לצד זה. וזהו בחינת משה שנתהפך ממטה לנחש ומנחש למטה, כמובן בתקונים (תקון ע, קלג), וכמובא בדברי אדמו"ר ז"ל בהתורה "בטח בה' ועשה טוב" (בסיקן עט), ומשה זכה במראה הסנה להפשיט גופו לגמרי, כמובא בתקוני זהר (תקון יב, כו), ואז נאמר בו אחר כך: "ומטה האלקים ביד", ביד' דיקא, שהיתה הבחירה בידו לגמרי, בבחינת (בראשית רבה לד, י): "צדיקים לבן ברשותן", כמובא בהתורה בטח בה', עין שם. וכן אהרן בודאי זכה גם כן לזה, כי משה ואהרן שניהם שקולים זה בזה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה א, טו).

וזה שצוה השם יתברך להראות אות ומופת נורא על ידי המטות דיקא, להורות מעלת אהרן, שאף-על-פי שזכה לתכלית השלמות שכבר שבר הבחירה לגמרי וזכה שמטה שלו, דהינו הבחירה, היה בבחינת משה משה בבחינת (שמות יז, ט): "ומטה האלקים ביד", דהינו שכבר לבו ברשותו לגמרי, בבחינת (משלי יב, כא): "לא יאנה לצדיק כל און", ואינו מתירא עוד מהיצר הרע הגשמי של תאות עולם הזה כלל, אף-על-פי-כן עדין אינו מסתפק עצמו בזה, רק עדין הוא עובד השם יתברך במסירת נפש נפלא, וזוכה בכל פעם לשבר היצר הרע שלו שהוא מלאך הקדוש בחינת דינים. ועל-ידי-זה גם עתה אחר ששבר הבחירה הגשמיית והמטה בידו כנ"ל, אף-על-פי-כן עדין הוא עולה מדרגא לדרגא והוא גדל וצומח בכל פעם, בבחינת (תהלים צב, ג): "צדיק כהמר יפרח" וכו'. וזהו בחינת (פסוקים יז, ט): "כי פרח משה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ וכו', דהינו שגם אחר ששבר הבחירה "ומטה האלקים בידו" כנ"ל, אף-על-פי-כן הוא פורח וצומח כי אינו עץ יבש, חס ושלום, ואינו עומד על מדרגה אחת, רק הוא עץ ופורח בעבודתו יתברך מדרגא לדרגא, כי גם הצדיקים ששברו היצר הרע הגשמי שזהו בחינת (שמות יז, ט): "ומטה האלקים ביד", גם הם עדין יש להם יצר הרע של מעלה הנ"ל וצריכים לשברו, וכשיש להם מלחמות עדין, בודאי הם עולים עדין מדרגא לדרגא בחינת ויצא פרח ויצץ ציץ וכו'. ועל-כן נתן זאת לסימן: והיה האיש אשר אבחר בו משהו יפרח, להורות, שהוא פורח ועולה עדין מדרגא לדרגא. וזהו מעלתו על שאר נשיאי ישראל, כי גם בין הצדיקים הגדולים האמתיים בחינת נשיאי ישראל, יש חלוק גדול בינם לבין הצדיק הגדול מהם הרבה, בחינת משה ואהרן וכו' וכנ"ל, הפך דעה רעה של קרח ועדתו שפפרו בזה ואמרו: **כי כל העדה פלם קדשים וכו' ומדוע תתנשא וכו', כנ"ל:**

^{כ"ז} גם בדפוס תולד תולדו תרצו ותשכט - שיהי, ובמנוקדים - שיהיה

ובזה פגם דוד בבת שבע שלקח אותה קודם הזמן¹⁹ ועל כן לא נמתקו הדינים של מעלה, ונחשב לו לחטא לפי מדרגתו, כי **בוודאי חלילה לומר שדוד חטא בגשמיית מחמת תאוה ח"ו, כי כבר אמר דוד בעצמו ולבי חלל בקרבי (תהלים קט) [כז] [טז] [ס]** דהיינו **שהרג כבר את היצה"ר הגשמי בתכלית**²⁰, **והכניע הדם שבחלל השמאלי** ונתבטל ממנו יצה"ר לתאוה גשמית. **ואף שארז"ל (שבת נו ע"א/ב) כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה וכו', כמבואר שם בגמ' שהיה איזה פגם במעשה שעשה עם אוריה ובת שבע, אעפ"כ אפי' זה הפגם הקטן והחטא קל שעשה**

¹⁹ **כמבואר בסנהדרין קז.** – ראוייה היתה בת שבע בת אליעם לדוד מששת ימי בראשית אלא שבאה אליו במכאוב וכן תנא דבי רבי ישמעאל ראוייה היתה לדוד בת שבע בת אליעם אלא שאכלה פגה.

²⁰ בתולדו- בודאי

²¹ **תהילים פרק קט (כא) וְאֵתָהּ יְהוָה אֲדֹנָי עָשָׂה אֵתִי לְמַעַן שְׂמֹךְ כִּי טוֹב חֶסֶדְךָ הַצִּילָנִי: (כב) כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חֲלַל בְּקִרְבִּי: (כג) כָּצַל כְּנִטְוֹתַי וְנָהַלְתָּתִי בְּנַעֲרֹתַי כְּפָאֲרָה: (כד) בְּרַכִּי כְּשֶׁלּוֹ מִצּוֹם וּבִשְׂרֵי פֶחַשׁ מִשְׁמֵן: (כה) וְאֲנִי הֵייתִי חֲרָפָה לָהֶם יְרֵאוֹנִי יִנְעִינֵן רֵאשָׁם:**

²² **עיין ע"ז ד: שלמדו מכאן שלא ראוי היה דוד לאותו מעשה ועיני ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה ושם סוטה פ"ה ה"ה שאברהם עשאו טוב ודוד לא יכול לו והרגו. ובגמ' שבת נו. הראיה מדכתיב בו משכיל וה' עמו בשמואל-א יח יד. ועיין ב"ב יז. ג' אבות לא שלט בהם יצה"ר וי"א אף דוד, ועי"ש תוס' וצ"ע א"כ מה היו ל' נסיונות של אברהם, ולפי רבנו כאן מבואר.**

²³ **עבודה זרה דף ד: ואמר רבי יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שנאמר מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים וגו' והיינו דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו מעשה לא דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב ולבי חלל בקרבי ולא ישראל ראוי לאותו מעשה דכתיב מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים אלא למה עשו (דף ה.) לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד ואם חטאו צבור אומרים (לו כלך) (ולאו לכו) אצל צבור וצריכא דאי אשמעינן יחיד משום דלא מפרסם חטאיה אבל צבור דמפרסם חטאיהו אימא לא ואי אשמעינן צבור משום דנפיש רחמייהו אבל יחיד דלא אלימא זכותיה אימא לא צריכא והיינו דרבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה**

²⁴ **צ"ע מהמבואר בכהאריז"ל בענין אבישג שלקח אליו דוד כיון שהיה לו קר וביארו שכיון שהרג את יצרו היה לו קר ממנו שכבר לא נתחמם לעבירה ורצה לעוררו יותר כדי להרגו בתכלית, משמע שע"י אבישג חזר ונתעורר אצלו יצה"ר גשמי. ולכאורה קשה כי לפי דברי רבינו זה לא שייך כלל אפילו לבר דעת כל שהוא כנ"ל. והביאור נ"ל שבאמת לא היה לדוד יצה"ר גשמי כלל וכל ימיו היתה עבודתו לזוכך עצמו יותר ויותר כדי לזכות לביטול ויחודא עילאה בתכלית להכליל בו ית' ע"י המתקת הדינים. וכנ"ל שייצה"ר מלאך קדוש יש בו שתי מדרגות ודוד במעשה דבת שבע ובמעשה דאביגיל, לא זכה להמתיקו כי דחק את השעה, וע"י אבישג ביקש להמתיקו ולזכות להכליל בא"ס. ואולי אע"פ שאין יצה"ר גשמי אעפ"כ כיון שהיא אשה יפה יש בה כדי להסיח את הדעת קצת ולהפריע לביטול לא"ס, ולהתכללות, וזה הכוונה שהתגבר על יצרו דהיינו על יצרו המלאך, שמפריע לביטול והתכללות בא"ס. ועיין בן יהוידע על סוטה לו: שגם מה שתבע דוד את אביגיל היה רק כדי שברגע האחרון יפרוש ועי"ז יהרוג את היצה"ר עי"ש.**

מלכים-א פרק א (א) וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַם לוֹ: (ב) וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַבְדָּיו יִבְקְשׁוּ לְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ נְעִרָה בְּתוּלָה וְעַמּוּדָה לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וְתִהְיֶה לוֹ סִכְנָת וְשִׁכְבָּה בְּחִיקָךָ וְחָם לְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ: (ג) וַיִּבְקְשׁוּ נְעִרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת אַבְיִשָׁג הַשְּׁוֹנֵמִית וַיָּבֵאוּ אֹתָהּ לְמֶלֶךְ: (ד) וְהַנְּעִרָה יָפָה עַד מְאֹד וְתִהְיֶה לְמֶלֶךְ סִכְנָת וְתִשְׂרָתָהּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדְעָה:

מפורש שם שלא ידעה אלא לחימום בלבד. וכמבואר היטב בספר הליקוטים להאריז"ל על פסוק זה אחר שמבאר כל התמיהות שיש על מעשה זה מבאר שעשה דוד תיקון לבושים לנשמתו ע"י תשובת המשקל על חטא ההרהור באביגיל ואם לא היה עושה זאת היתה באה עליו צרת אדוניהו כמו צרת אבשלום שבאה על חטא בת שבע. ומבאר שם שעד גיל שבעים תיקן כל ימיו, כמו שתיקן אברהם אבינו בקע"ה שנותיו, והשלים לבוש נפשו, ובשנה אחרונה עלה למעלה מהשבע, ותיקן לבוש נשמתו ע"י אבישג. (וזוהו שבספר שמואל-א בסופו נהרג שאול, ומתחילת ספר שמואל-ב מסופר כל מלכות דוד והצרות שעברו עליו, לבד ממעשה אביגיל ופטירתו של דוד שהם מסופרים במלכים א', כי בספר שמואל ב' הם על הימים שבהם תיקן את השבעים שנה, שבע מדות, ובספר מלכים א' מסופר על תיקון המדה השמינית בינה עי"ש.

ועיין שם ספר הליקוטים מלכים-א - סוף פ"אודרך התשובה שעשה, היא מדה כנגד מדה. והיא זאת שאמרו לו עבדיו יבקשו למלך נערה בתולה טובת מראה ושכבה בחיקך ותהי למלך סוכנת, כלומר, אעפ"י שעדיין הוא בתוקפו, יכניע יצה"ר ולא יגע בה. וז"ש ותהי לו סוכנת, כלומר שיהיה עמה בצער וסכנה להכניע יצה"ר, ובזה יתוקן אותו עון. ולזה היתה בתולה, להראות העמים כי לא נגע בה, שאילו היתה בעולה מי מעיד שלא נגע בה. ועי"ז יתוקן המלבוש, וחם לאדוני המלך. ולזה לא לקח מנשיו או מנערוותיו, כי לבו גס בהם, אלא זו יפה עד מאד ודרך מציאה, ואעפ"י שג"כ ושכבה בחיקך, ובחזק התאוה היה מסוכן עמה בכל עת ובכל רגע, וזמ"ש וחם לאדוני המלך בכח התאוה, ועי"ז תקובל תשובתך מדה כנגד מדה.

²⁵ **שבת דף נו.** – אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו' אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו אלא מה אני מקיים מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע שביקש לעשות ולא עשה אמר רב רבי דאמי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע רבי אומר משונה רעה זו מכל רעות שבתורה שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות שביקש לעשות ולא עשה את אוריה החתי הכית בחרב שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דנת ואת אשתו לקחת לך לאשה ליקוחין יש לך בה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו שנאמר ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם תקח מאי ערובתם תני רב יוסף דברים המעורבים בינו לבינה ואותו הרגת בחרב בני עמון מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו מאי טעמא מורד במלכות הוה דאמר ליה ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השדה חונים אמר רב כי מעיינת ביה בדוד לא משכחת ביה בר מדאוריה דכתיב רק בדבר אוריה החתי.

כמובא [טז] שם בגמרא ששאלו א"כ מהו ששאל נתן הנביא בשם ה' את דוד (שמואל-ב יב ט') מדוע בזית את דבר ה' לעשות רע, ותוצו מדלא כתיב ויעש הרע אלא לעשות רע, משמע שרק ביקש לעשות ולא עשה, גם זה בודאי לא הי' ח"ו מחמת תאוה^{טז}, דהיינו מחמת תוקף עבירת הדמי' שבחלל השמאלי שלב, ח"ו, שמשם בא תאוה זו של ניאוף. רק הפגם שלו היה למעלה בגבורות, שלא המתיק היצה"ר שלמעלה, היינו הגבורות והדינים^{טז} ועל כן לא נכלל בא"ס ולא הצליח לכוון לדעתו ית', מתי לקחת את בת שבע, ועל כן דחק את השעה כמ"ש בזהר ח"ג דף עח:טז. וגם זה היה בדקות גדול, כי ס"ראוי היתה בת שבע לדוד וכו' אלא שאכלה פגה/טז [ע"א], וזה שנאמר בדוד (ד"ה א כב)/טז דהיינו שהנביא אמר לו לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת [ע"ג/טז], דהיינו הטעם שאמר לו כי שפכת דמים הוא רק רמז לדינים היינו שלא המתיק הגבורות, ע"כ לא זכה לבנות

^{טז} שמואל-ב יב ט' מדוע בזית את דבר ה' לעשות רע

^{טז} מתוצו-תאוה

^{טז} נראה שהכוונה לדחיקת השעה עיין לק"ה גולה ה' אות ז', וזה שמבואר כאן שע"ז לא נכלל בא"ס כי דחיקת השעה היא שלא מכווין לדעתו ית' ע"י שלא נכלל בו כראוי, לכווין לדעתו ית' צריך להכלל בא"ס כמשה רבינו כמבואר בתורה קץ ענין הבחירה של משה רבנו ובתורה ד' מבואר שזכה להכלל בא"ס בתכלית.

^{טז} זוהר ח"ג דף עח: דתניא, אודמנת הות בת שבע לדוד מיומא דאתברי עלמא, ומה עכבא ליה, דנטל ברתיה דשאל מלכא, והוא יומא נטל לה אוריה ברחמי, אף על גב דלא הות דיליה, לבתר אתא דוד ונטיל דיליה. ועל דוד דחיק שעתא קמי קודשא בריך הוא, לקטלא לאוריה, ולמעבד הכי, אבאיש קמיה, ואענש ליה לדוד, דהא קודשא בריך הוא בעא לאתבא ליה לדוד, לקיימא ליה מלכותא קדישא עלאה, וכד תאב, לדידיה תאב:

^{טז} גם בדפ"ר תולד תולד ותוצו-ראוי, בתשכס - ראוי, ובמנוקדים כולס-ראוי

^{טז} דהיינו כמו פרי קודם שנתבשל כל צרכו דהיינו בוסר (משנה שביעית ב' ה' וברטנורא שם)

^{טז} סנהדרין קו. תקוני זוהר הקדמה דף ח:

^{טז} ביאור הענין עפ"י הסוד עיין שער הפסוקים סוף ספר שופטים. - והנה דוד המלך ע"ה טעה, כי חשב שכמו. שעל ידי תיקון ג' אמצעיות, נבקעות מאליהן, ונתקנות ג' עליונות. כך ע"י מה שהוא תקן באותם שבעה שנים שבחברון, את הג' אחרונות נה"י ג"כ מאליהן יתקנו ג' אמצעיות. ולכן חטף לבת שבע, ולקחה. וטעה בזה, כי הג' אמצעיות היו צריכים למעשה ממש של דוד, ולא מאליהן. והיתה צריכה עדיין בת שבע לעמוד ביד אוריה, עד שתתקן בידו, כמו שנבאר. ודוד טעה כנזכר וחשב לאוריה כמורד במלכות, והרגו, וחטפה ממנו. וזמ"ש רז"ל ראוי היתה בת שבע לדוד, אלא שאכלה פגה, ר"ל שלקחה קודם גמר תיקונה: וכו'....

.... ואחר שנתבאר היטב הדרוש הזה, נבאר אגב, מה ענין בת שבע לאוריה קודם דוד. וכן ענין יואב שר הצבא של דוד. דע, כי קודם התיקון של רחל ולאיה, שהוא להמשיך מוחין בזעיר, ולתקנם אח"כ בסוד פרצוף באחיה ואח"כ להחזירם פנים בפנים כנז"ל. צריך ראשית כל דבר, סוד מרע, להכרית הקליפות כלם הנאחזות בלאה ורחל, ואח"כ לתקנם: והנה כל המלחמות שהיה נלחם דהע"ה נקראים מלחמות ה', כמו שאמר אביגיל לדוד. והטעם הוא, לפי שהיה מתכווין במלחמות ההם, להשמיד ולהכרית את הקליפות, הנאחזות בלאה ורחל, כדי שיוכל אח"כ לתקנם ע"ד הנזכר ולפי שיעקר מדור הקליפות ומושבם במדבר שמים, ולכן היה יואב שר צבא של דוד, הולך תמיד אל המדברות להכניע הקליפות. וז"ס פסוק (מלכים א' ב') ויקבר בביתו במדבר:

.... האמנם דוד חשב, כי כיון שנתקנה רחל כנזכר, ואין אוריה צריך לשמור את בת שבע מן הקליפות, וא"כ רשאי לקחת את אשתו, וגם להרוג את אוריה, באומרו ואדוני יואב כנזכר. האמנם טעה בזה דוד, לפי שעדיין היה צריך שאוריה ישמור את בת שבע מן הקליפות, כי לא נתקנה כנזכר: וכו' ע"ש.

^{טז} דברי הימים-א פרק כב (ז) ויאמר דוד לשלמה בנו (בניו) אני יהיה עם לבבי לבנות בית לשם ידוד אלהי: (ח) ויהי עלי דבר ידוד לאמר דם לרב שפכת ומלחמות גדולות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני: (ט) הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה והנחותי לו מפל אויביו מסביב פי שלמה יהיה שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו: (י) הוא יבנה בית לשמי והוא יהיה לי לבן ואני לו לאב והכינותי פסא מלכותו על ישראל עד עולם:

רד"ק - (ח) דם לרוב שפכת - זה לא מצאנו שאמר לו השם אבל דוד אמר כן בלבו כי מפני זה מנעו השם לבנות הבית, או נתן הנביא אמר לו כן ואעפ"י שלא נכתב בספר שמואל נמצא כמיהו רבים כמו ותאמרו נשלחה אנשים, ובאמרו דמים לרוב שפכת ארצה כי דם נקיים היה בדמים אשר שפך כמו דם אוריה וזה לפני, גם בדמי הכהנים היה הוא הסבה כמו שאמר הסיבוי בכל נפש בית אביך, גם בדמי הגוים אשר שפך אותם שלא היו בני מלחמתו אפשר שהיו בהם אנשים טובים וחסידים אעפ"י כן לא נענש עליהם כי כוונתו לכלות הרשעים שלא יפרצו בישראל ולהציל עצמו כשהיה בארץ פלשתים לא יחיה איש ואשה, אבל כיון שנודמן לו שפיכות דמים לרוב מנעו מלבנות בית המקדש שהוא לשלום ולכפרת עון ולעטרת תפלה, כמו שמנעו להניף ברזל במזבח ובבית המקדש לפי שהברזל עושים ממנו כלי הריגה לא יעשו ממנו כלי שלום ברוב:

מצודות דוד - (ח) דם לרוב שפכת - עם שנלחם מלחמות ה' מ"מ מנעו מבנות את הבית כמו שמנע להניף ברזל על המזבח על שעושים מהם כלי רציחה:

^{טז} עיין גם שם פרק כה ג'

^{טז} דברי הימים-א פרק כב (ב) ויקם דוד המלך על רגליו ויאמר שמעוני אחי ועמי אני עם לבבי לבנות בית מנוחה לארון ברית ידוד ולהדם רגלי אלהינו והכינותי לבנות: (ג) והאלהים אמר לי לא תבנה בית לשמי כי איש מלחמות אתה ודמים שפכת: מצודות דוד (ג) ודמים שפכת - ולכן מנעו לבנות וכאשר מנע מלהניף ברזל על המזבח על שעושים ממנו כלי רציחה:

הבית/ע"ה ואף **שמלחמת ה' נלחם**, דהיינו שבמלחמות ה' שעשה שהיו קודש להכרית את הקליפות שזה דייקא ע"י שפיכות דמים, ונחשב לפניו ית' כדם קרבנות/ע"ה, וגם הריגת אוריה היתה המתקת הדין אם היה נעשה בזמן הנכון כמבואר בשער הפסוקים/ע"ה, אלא שדוד המלך דחק את השעה בזה/ע"ה, כיון שלא הצליח להמתיק הדין לגמרי, ולהכליל בדעתו ית', כי אע"פ שכל מעשי של דוד המלך היו לשם שמים ותיקונים נפלאים, עכ"ז-עם כל זה, **למעלה למעלה, בתכלית המעלה, במקום שצריך להכלל, היינו באין סוף, שם כולו טוב, וצריך להיות רק טוב בלי שום דינים כלל** ודוד לא הצליח להמתיק ולכן לא נכלל בא"ס ונמנע ממנו לבנות את הבית המקדש. כי לבנות את הבית המקדש שהוא צוואר העולם שמשם מאיר בחי' שמים בארץ (לק"ה ברכת השחר ה' עב) יכול רק הקב"ה, לכן לבנותו יכול רק מי שנכלל בא"ס ב"ה בבחי' יחודא עילאה, דהיינו שבטל לא"ס עד שלא יודע מעצמו כלל, וכאילו אין לו מציאות עצמית כלל, ומעשיו הם מעשי ה' ית' ומשיג פנימיות כוונתו ית'/ע"ה:

וזה בחי' אפילו כ"ע כתר עליון **פאוכמא איהיפא** חשוך ושחור הוא **לגבי עילת העילתפב** שהוא אור א"ס [פ"ג] **(ת"ז תי' ע' ד' ק"ג ע"ב ר"ב)** נראה כוונת רבנו לבאר הטעם שדוד המלך לא זכה אע"פ שלבו חלל בקרבו ויצרו מלאך, ושכינה עמו, אבל כיון שלא המתיק את המלאך לגמרי, לא נכלל בא"ס אלא רק בכתר עליון, שביחס לעילת העילות הוא עדיין חושך.

וגם זה **בחי' מה שאמר דוד המלך ע"ה על הרשעים לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכו (תהלים פב)** רוצה לומר שבבחי' דקה מן הדקה גם על הצדיק שלא הצליח להמתיק את הדין של יצה"ר שהוא מלאך גם עליו נאמר "לא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכו" דהיינו מה שנאמר על הרשעים, כי כנ"ל אע"פ שזכו להכלל בכתר עליון אבל זה עדיין חושך ביחס להתכללות בעילת העילות א"ס ברוך הוא. ובמושגים של מדרגה גבוהה זו נאמר עליו שהוא שאין לו דעת והולך בחושך. וזה החילוק בין כל הצדיקים אפילו צדידים שיצרו מלאך קדוש עדיין הם בחי' ישות וזמן ביחס לצדיק האמת שנכלל בא"ס שהוא אין גמור/ע"ה.

ע"ה צ"ע לפי המתבאר לקמן גם שלמה לא המתיק הגבורות וא"כ כיצד זכה לבנות את הבית. ונ"ל כיון שנשיו הטעוהו וזה היה אחרי שנבנה הבית. כמ"ש מלכים-א יא ד' ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו וכו'.

ע"ה עיין ילקוט ראובני ויקרא אות קג' בשם פסיקתא שהדמים האלה ששפך היו לפניו ית' כדם קרבנות והסיבה שלא בנה את הבית כיון שאם היה בונה אותו לא היה נחרב לעולם וגלוי וידוע לפניו ית' שיחטאו ויפיג חמתו ויחריבו והם ניצולין. וכן מבואר בילקוט שמעוני שמואל-ב רמז קמה.

ועיין ביאר בזה בבן יהוידע על מכות דף י. - כי כל דבר שנעשה במדת הגבורה יהיה קיים לעולם ולא יתבטל אחרי זה, מה שאין כן הנעשה במידת החסד, וכאשר פירש רבינו בא"י ז"ל בטעם הפסוק שכתב על גאולה העתידה, ולא בכסף תגאלו וישעיה נ"ב ג', כלומר לא תגאלו במדת החסד כאשר היה בגאולתכם ממצרים שהיתה במדת החסד, ולכך היה אחריה שעבוד, אלא תהיו נגאלים במדת הגבורה, ואז תקיים לעולם. הביאור בזה נ"ל כי מי שמדתו דין זה ע"י שפליח לעמוד בדין ואזי כל מה שזוכה זוכה מאלו הדיו והמספט כלל קטנוג וע"כ א"ל להחיותו ולקחתו, אבל הזוכה בחסד עיניו יק' אחי בחי' מתנה ויש מקום להחיותו.

ע"ה שער הפסוקים הנ"ל על סוף ספר שופטים- דוד חשב כי כיון שנתקנה רחל כנוכר, ואין אוריה צריך לשמור את בת שבע מן הקליפות, וא"כ ראוי לקחת את אשתו, וגם להרוג את אוריה, באומרו ואדוני יואב כנוכר. האמנם טעה בזה דוד, לפי שעדיין היה צריך שאוריה ישמור את בת שבע מן הקליפות, כי לא נתקנה כנוכר:

ע"ה צ"ע איזה דחיקת השעה היה ואולי מה שכבש את סוריה לפני שכבש את ירושלים כמבואר בספרי פרשת עקב פסקא טו- כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהי'. דוד עשה שלא כתורה. התורה אמרה משיכבשו לארץ תהיו ראשי לכבוש ח"ל הוא לא עשה כן אלא חזר וכיבש ארם נהרים וארם צובה. ואת היבוי שהיה סמוך לירושלם לא הוריש. אמר לו הקב"ה סמוך לפלטירי' שלך לא הורשת היאך אתה חוזר ומכבש ארם נהרים וארם צובה.

ע"ה כמבואר בתורה קץ עניין הבחירה של הצדיקים שהיא לכוון לדעת הקב"ה אפילו הפך דבריו, דהיינו שהוסיף משה יום אחד מדעתו למתן תורה. (עיין בהקדמה לתורה מג החילוק בין יודע דעת עליון של בלעם למשה רבנו)

⁹ בתרלז- איכמא

¹⁰ גם בדפ"ר ותרלז- איהי, מתרלז- איהו

¹¹ גם בדפ"ר ותרלז- העילות, מתרלז- העילות

¹² פירוש - אפילו כתר עליון שחור הוא לעומת עילת העילות

¹³ ברפ"ם שלנו קלה:

פ"ה לק"ה מילה ד' אות ט) וזה בחינת חתוף ופריעה. ואיתא בפגנות שעל ידי חתיכת הערלה מבטלין השלש קלפות השמאות לגמרי ועל ידי הפריעה מבטלין קלפת נגה שהיא מערב טוב ורע שלפעמים נכללת בקדשה וכו'. וישתי בחינות אלו נעשין על ידי הזקנים הקדושים הנ"ל, הינו כי כלל השמונה זקנים הנ"ל פלם הם בחינה אחת פגגד הזקן העליון מפלם שהוא העור הנ"ל שהוא בחינה שניה גבה מפלם לגמרי, פי אף על פי שגם כל אלו השמונה זקנים הקדושים הנ"ל יש בהם חלוקים הרבה, פי כל אחד גבה מחברו הרבה עד שהקטן נגד הגדול ממנו נחשב פגקדה בעלמא, כמובן למבין ומשכיל. וכן השני פגגד השלישי והשלישי פגגד הרביעי וכו'. אף על פי כן פלם הם בבחינה אחת פגגד העור העליון מפלם, פי רק הוא התפאר את עצמו שפל העולם אינו עולה אצלו פהרף עין. ועל כן נכה לתכלית שרש הזכרון עד שהוא למעלה מהזכרון ואינו זוכר כלל, פי נכלל באין סוף בתכלית שלמות הבטול שאין שלמות אחריו ועל כן זה הזקן הוא בחינה פפני עצמו מרומם ונשגב מפל השמונה זקנים הנ"ל שעדין נשאר להם איזה משהו דמשהו מבחינת הזמן. ואף על פי שהוא דק מן הדק שאינו נתפס במח כלל, אף על פי כן מאחר שעדין לא זכו לתכלית הבטול של העור העליון מפלם, פלם הם בבחינה אחת פגגדו, פי אף על פי שיש ביניהם חלוקים רבים גבה מעל גבה וגבה מעל גבה וכו' ואפילו הקטן שבכלם נורא ונשגב מאד פקדשתו שאין שכיח פמותו,

ועל כן נכתב על דוד ושלמה ועוד צדיקים שחטאו אע"פ שלא חטאו, כי חטאם היה בבחי' גבוהה מאד של המתקת הדין, ולא ח"ו התגבר עליהם יצה"ר הגס כמו שלנו. אלא רק שלא זכו לביטול כל כך עד שנכלל בא"ס. שבמדרגת הצדיקים הנ"ל שצריכים להכלל בו ית' כדי לכוון לפנימיות רצונו ית', דהיינו יחודא עילאה, אזי כל חסרון שבביטול פוגם בהתכללות, ונשאר בבחי' יחודא תתאה, ואע"פ שגם היא מדרגה גבוהה מאד, נאמר עליו "לא ידעו ולא יבינו" את רצונו ית', שלא זוכים לדעת פנמיות כוונתו ית' בכל דבר כמו משה רבנו. (נראה שכאן חסר כמה תיבות) ונ"ל כוונתו להנ"ל שהצדיק הנ"ל שלא זכה להכלל בא"ס הטעם כיון שלא המתיק את הדין בשרשו בבחי') ([19] הקדושה שלמעלה הגבורות הקדושות של מעלה, שהוא היצה"ר של הצדיקים הקדושים הנ"ל:

רבנו כתב כאן הגהה לבאר ששרש היצה"ר שלנו בכל המדרגות הוא משתלשל מכביכול יצר הרע שיש להקב"ה, שתחילה עלה במחשבתו לברא את העולם במדת הדין דהיינו שתחילה צמצם את א"ס אלוקותו והכין מקום לברא עולם ואח"כ המשיך לתוכו קו אלוקות מצומצם, דהיינו ששיתף מדת רחמים, וכן בהנהגת העולם תחילה עלב במחשבתו למלוך על העולם בתוקף ודין שכל העבור על רצונו אפילו מעט יענש כמורד במלכות וראה שמרוב ההסתרה והתגברות היצה"ר רק מעטים יקבלו שכר ועל כן שיתף מדת הרחמים להאריך אף לעוברים על רצונו לסייע לרוצים לעבדו להתגבר על היצה"ר. ושוב גם בנהגה הנמוכה ביותר נפסקה הלכה כבית הלל ולא כבית שמאי. ושתי מדות אלה הדין והחסד של הקב"ה, מהן נשתלשל בברואים יצה"ר ויצר הטוב. עוד עיין בפל"ח כאן בהערה לקמן.

¹⁰ הגה"פ – וגם למעלה פ"ח אצלו ית' מצינו בחי' יצה"ר הנ"ל כשרז"ל פ"ט [19] בתחילה עלה במחשב' לברוא את העולם במדת הדין, שזה בחי' יצה"ר כנ"ל, כי משם משתלשל היצה"ר לעולם. ואח"כ כביכול שבר היצה"ר, ושיתף מדת רחמים וכו'. ומזה הכח נשתלשל ונמשך כח גם לנו למטה לשבר את היצה"ר, כי לולי¹¹ זאת לא היה כח לשבר היצר הרע: ¹² (וכן מבואר לשון זה בגמרא (יומא ס"ט ע"ב) ¹³ שאמרו שם זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים. נמצא מבואר שם ענין הנ"ל שמה ¹⁴ שהש"י כובש מדת הדין ומאריך אפו לעוברי רצונו הוא בחי' שבירת היצה"ר אצלו ית' וכמו שאמרו בגמ' ¹⁵ הוא השטן הוא יצה"ר, דהיינו ששליח ה' לעשות דין להעניש את עוברי

כמוכן למשפיל וכנ"ל, מפל שפן השני הגבה ממנו, מפל שפן השלישי וכו' וכו', אף על פי כן מאחר שגם הגבה מפלם שהוא השמיני, עדין נשאָר שלמות אחריו שהוא שלמות הבטול בתכלית הבטול שאין למעלה ממנו שהוא הבטול של העור, על כן כל השמונה זקנים לבחינה אחת כנגדו, דהיינו שפנגדו כלם אינם בשלמות הבטול אף על פי שקדשתם שגבה ועצמה מאד והוא בחינה בפני עצמו מאחר שזכה לתכלית שלמות הבטול שאין שלמות אחריו:

¹⁶ * נראה שחסר כאן תיבה או תיבות ועיין בסוף תורה זו ד"ה שייך לעיל שמוהר"ת מציין כמה מקומות בתורות זו נח נט שרבינו מחק כוונה תיבות כדי שלא לגלות אלא כפי הראוי ע"ש.

¹⁷ הגה זו נמצאת כבר בדפוס ראשון.

¹⁸ פ"ח בתרלו-למעלה כביכול, ומתרו-למעלה (כביכול).

¹⁹ פ"ט מתרלו-כשדרו"ל.

²⁰ * ב"ר פי"ב ומבוא בפרש"י.

²¹ מתרו- לולא (ועיין תוס' ד"ה אלמלא במגילה כא. אבל זה לא שייך כאן כי בתנ"ך בכל מקום גם לולי בלשון אם לא היה, עיין בראשית לא חב דברים לב כו שמואל-א כה לז ישעיהו א ט תהלים צד יז)

²² צ"ב בתרלו-הסוג הזה נמחק.

²³ יומא דף סט: – דאמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה אתא משה אמר האל הגדול הגבור והנורא אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו איה נוראותיו לא אמר נורא אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו לא אמר גבור אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורת אדרבה זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים (כל הקנים הללו קשתענדו נתן ומלכיד אפו על כל הגזיות שגזיקים על בניו) ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה אמר רבי אלעזר מתוך שיודעין בהקדוש ברוך הוא שאמתי הוא לפיכך לא כיובו בו:

גרסת רבנו היא גרסת התלמוד שלנו ועיין גרסת העין יעקב שם אות זו – אָתוּ (אנשי כנסת הגדולה) אָנְהוּ, וְאָמְרוּ, אֲדַרְבָּהּ זוּ הִיא גְבוּרָתוּ, (ואלו נוראותיו. זו היא גבורתו) שְׁכֹבֵשׁ אֶת פְּעֻסוֹ, וְנוֹתֵן אָרְךָ אַפִּים לְרָשָׁעִים,

²⁴ מתרו- שהש"י.

²⁵ בבא בתרא דף טז. אמר ר"ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות הוא שטן דכתיב (איוב ב-ז) ויצא השטן מאת פני ה' הוא יצר הרע כתיב התם (בראשית ו-ה) רק רע כל היום וכתיב הכא (רק את נפשו שמור) (איוב א-יב) רק אליו אל תשלח ידך הוא מלאך המות דכתיב (איוב ב-ו) (רק) [אך] את נפשו שמור" אלמא בדידיה קיימא (בידו ליטול נשמות).

מהרש"א – וכתיב הכא רק את נפשו שמור כו'. טעות נפל בספרים דבקרא כתיב אך את נפשו שמור ומיהו באת הג"ש מרק וגו' לאך את נפשו לפי שענינים א' דאכין ורקין מיעוטיין הן וכיוצא בזה אמרינן בעלמא ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה וע"כ הרמו הכא באך ורק מיעוטי שאמר רק רע וגו' שימעט האדם היצה"ר ויתגבר עליו ואז את נפשו וגו' שימעט הש"י כחו של מלאך המות שלא ישלוט בנפשו והענין מבואר שאמר שהוא השטן הוא היצה"ר הוא מלאך המות כו' כמ"ש בפסוק צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו שקשה הוא להנצל ממנו ובעי לאפוש ברחמי טפי ומפרש ומסיים בזה תנא יורד ומתעה שהוא יצה"ר מתעה את האדם מדרך טובה

רצונו, הוא בעצמו גם היצה"ר שמסתיא את האדם לעבור על רצונו ית', כי כנ"ל שיצה"ר שרשו בדין של מעלה, שהיא מדת הדין. (י"א) [י"א/י"א], וע' בזוהר בכמה מקומות/י"א. שם מובן ומבואר, שבחי' מדת הדין הוא^ק שרש (י"א) בחי' היצה"ר : -עד כאן ההגה.

וכן שלמה המע"ה - המלך עליו השלום שנשא בת פרעה ונשים נכריות/קב רבות [ק"ג/י"א], בוודאי לא יעלה על הדעת שהיה מהיצה"ר הגשמי/קה ועל כן גם עליו אמרו בגמרא/ק"ד כל האומר שלמה

לרעה ואח"כ עולה ומרגיזו משטין פני ה' אל התועה ואח"כ נוטל רשות ונוטל ממנו נשמה ולא קאמר נמי הכא יורד ונוטל נשמה כמ"ש עולה ומתעה לפי שהנשמה אף בחיי האדם היא מתדבקת בעליונים ע"י המושכלות ומלאך המות מפירים שם מן הגוף ודי למביני:

^{י"א} עיין רש"י שם בגמ' הנ"ל. ועיין ב"ב טז כדאם שמסיתין אותו וניסת וכו', הוא שטן הוא יצה"ר וכו'. ועיין סוכה נב: שכביכול הוא ית' בעצמו מתחרט על בריאת היצה"ר וכו'. וכ"ז לשבר את האוזן כפי' המהרש"א בחא"ג ב"ב שם. והכלל שמבחי' מדה"ד משתלשלים בחינת המלאכים העומדים לשמאל עד שנשתלשל גם בחי' השטן כמ"ש (*איוב א) ויבא גם השטן בתוכם. והוא שטן הוא יצה"ר, כי משם נמשך שורש היצה"ר שבלב האדם שע"ז יש לו בחירה:

^{י"א} ועיין פל"ח

^{י"א} פרפראות לחכמה - סימן ע"ב - אות ב:- שם במאמר הנ"ל, וגם למעלה אצלו יתברך מצינו בחינת יצר הרע וכו' זה הוא גבורת גבורתו שכובש את יצרו וכו' יש נוסחאות שגורסין שכובש את בעסו עיין רש"י שגורס שכובש את יצרו ועיין בבא בתרא דף ט"ו כדאם שמסיתין אותו וניסת וכו' יורד ומתעה עולה ומרגיז וכו' הוא שטן הוא יצר הרע וכו' ועיין סוכה דף נ"ט שבריאת היצר הרע הוא מהדברים שכביכול השם יתברך בעצמו מתחרט עליהם דכתיב (מיכה ד) ואשר הריעותי וכו', וכל זאת לשבר את האוזן כפירושו המהרש"א ז"ל בחדושי אגדות בבא בתרא שם:

שם אות ג: - ולקרב אל השכל קצת הוא, כי בשביל שיהיה להאדם בחירה על ידי יצר טוב ויצר הרע האציל השם יתברך בחינת מדת הדין ושיתף עמה מדת הרחמים, וזוהו נמשך ונשתלשל מה שיש גם בין המלאכים מיימינים ומשמאלים כמו שכתוב (מלכים א' כ"ב) וכל צבא השמים עומדין עליו מימינו ומשמאלו עיין רש"י שם, עד שנשתלשל גם בחינת השטן כ"ש באיוב (איוב ב) ויבא גם השטן להתיצב על ה' עיין רש"י שם, ומשם נמשך שורש היצר הרע שבלב האדם, שעל ידי זה יש לו בחירה. ועיין בתיקונים תיקון כ"א דף מ"ח בענין פרה אדומה שמתמאת טהורים, דא גבורה דלסטרא סמ"א דנפיל מקדושתיה ומה דהוה טהור סאיב ליה וכו' ושם דף ס' וגבורה תמן סמ"א דאיהו יצר הרע. ועיין זוהר ויצא סתרי תורה דף קמ"ח: וזוהר שמות דף כ": בענין (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך וכו' לבבך יצר טוב ויצר הרע, דאתכליל דא בדא, ואיהו חד כדון תשכח כי (שם) ה' הוא האלקים, דהא אתכליל דא בדא ואיהו חד וכו'. כי באמת גם מדת הדין של השם יתברך הוא רק בשביל טובות האדם, וכן השתלשלות היצר הרע הוא רק בשביל טובת האדם כמשל הבן מלך עם הזונה וכו' המבואר בזוהר הקדוש תרומה דף קפ"ג ואותן הזוכין לכבוש את יצרים ולהפכו גם כן אל הקדושה בבחינת (דברים י"א) ולעבדו בכל לבבכם בשני יצריכם כמו שאמרו רז"ל, על ידי זה שמאלא אתכליל בימינא, ונעשה יחוד גדול למעלה בחינת כי ה' הוא האלקים כמוזן בוזה"ק וארא הנ"ל. וכן מבואר בכתבי האר"ז"ל במקומות הרבה ששורש היצר הרע הוא מהגבורות. ועיין בזוהר הרקיע על סבא משפטים דף צ"ח. ועיין בספר שפע טל שער ג' פ"ג, ובספר נשמת אדם פ"ה. ובמאורי אור אות יוד. והנה אמרו רז"ל (אבות ד) איזהו גבור הכובש את יצרו וכו', היינו כי לכאורה ענין מדת הגבורה הוא להראות גבורתו על אחרים ולנקום נקם מאויביו, מאחר שהוא גבור ויכול לעשות נקמה בהם, ובאמת אצל הצדיקים אינו כן, רק אדרבא מאחר ששורש היצר הרע שמפתה את האדם לבעוס ולנקום הוא מהגבורות, על כן משתמשים במדת הגבורה בעצמה להתגבר על יצרו ולכבוש אותו, שזה בחינת (משלי ט"ז) טוב ארך אפים מגבור וכו', וכמו שפירש הרע"ב שם. וזהו גם כן מה שאמרו רז"ל שם ביומא לענין הקב"ה כביכול, שמתחלה אמרו איה גבורותיו מאחר שאינו נוקם מאויביו, אם כן במה ניכר מדת גבורתו, ואחר כך אמרו אדרבא הן הן גבורת גבורותיו, שכובש את יצרו ונותן ארך אפים לרשעים. היינו ממש כמו בחינת הנ"ל, כי צריכין להשתמש במדת הגבורה עצמה לכבוש את יצרו, ששרשו ממדת הגבורה, שזה בחינת מה שאמרו רז"ל (ברכות ה) לעולם ירגיזו אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', ירגיזו דייקא, ועל ידי זה זוכה לאכללא שמאלא בימינא כנ"ל. ועיין בפלאות על פי מאמר זה בלקוטי הלכות הלכות שלוח הקן ה"ד:

^{צ"ט} זוהר בראשית דף מט: - אִמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי הָכִי אִם כֵּן הוּא מַה שֶׁאִמַּרְתָּ שֶׁכָּל מַה שֵׁשׁ בִּיחוד הַתַּחַתוֹן הוּא דוּמָה לִיחוד הַעֲלִיּוֹן, אִם כֵּן קֵשָׁה בְּמֵאֵי נִזְקִים לִיָּה לְעֵילָא יִצֵר הָרַע דְּאֶחֶיד פְּהַ בְּנוֹקְבָא אִין נִפְרַשׁ לַמַּעַלָּה עֲנִין הַיִּצֵר הָרַע שֶׁנֶּאֱחָז בְּנוֹקְבָא הַעֲלִיּוֹנָה, הֲלֵא כַּעוֹלָם הַאֲצִילוֹת אִין יִצֵר הָרַע, אִמֶר לִיָּה הָא אֶתְעֵרֵנָּא אֲלֵין לְעֵילָא וְאֲלֵין לְתַתָּא אִמֶר לו רבי שמעון כבר ביארתי כי אלו המדות הנמצאות למעלה דוגמתם נמצאות למטה, ומפרש יצ"ר טוב ויצ"ר רע שיש למטה אצל בני אדם, יצ"ר טוב מיימינא היצר טוב שורשו מחסד שהוא ימין של מעלה, ויצ"ר רע משמאלא היצר הרע שורשו מהגבורה שהיא השמאל של מעלה, ושמאלא לעילא אחיד בנוקבא והשמאל של מעלה שהיא הגבורה אוחזת בנוקבא שהיא המלכות, לקשרא לה כחידא בגופא כלי לקקל לוחה כלחד כגוף ז"ל, כְּמָה דְאִתְּ אִמֶר שֶׁמֶלָלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וְגוֹמֵר פִּירוּשׁ תַּחֲלוֹת מִתְעוּרְכָתָה כַּגְּזֵרָה לְז"ל לְחֻזְקָה, וְעַל דָּא מְלִין אֶתְפָּרְשֵׁן לְעֵילָא וְתַתָּא עַד הַכָּא וְלִפְנֵי זֶה מְפֹרָשִׁים פִּסְקִים אֵלוֹ עַד כֵּן עֲנִין הַיִּחוד לַמַּעַלָּה וְלַמֶּטֶה, כִּי כְמוֹ שֵׁשׁ לַמַּטָּה הַתְּעוּרְרוֹת יִצֵר טוֹב וְיִצֵר הָרַע שֶׁהֵם מִימֵין וּשְׂמֵאל, כֵּן יֵשׁ לַמַּעַלָּה הַתְּעוּרְרוֹת חֶסֶד וְגִבּוֹרָה שֶׁהֵם מִימֵין וּשְׂמֵאל, מִכָּאן וְלַהֲלָאָה מִפְּסוּק וְהַנֶּחֱשׁ הִיָּה עֲרוֹם וְאֵילֶךְ, נִרְמְזִים מְלִין בְּזוּטָא דִּיִּפְתָּא רַצה לומר דברים קטנים של עולם הזה התחתון שהם כדמיון שרף הזפת שהוא הפחות מכל שרפי האילנות, לְזַעֲרִין דִּינֵיקִין לְפָרְשָׁא מְלָה (י"א) שניתן רשות אפילו לתינוקות קטנים לפרש הדברים, ורצה לומר כי עד כאן היו הדברים ממעשה בראשית שהיא צריך לדבר בהם בדרך סוד בעולם האצילות, אבל מכאן ולהלאה מדברים הפסוקים מן עולם הזה התחתון המבוארים בעצמם ואין סכנה לדבר בהם. וְהָא אֶתְעָרוּ בֵּיהַ חֲבֵרַיָּא וכבר נתעוררו בו החברים. (כ"ט וימ"ק ומשפ"ט)

^ק בתרלו- הוא שרש, ומתרו- הוא (שרש)

^{ק"א} ועיין זוהר בראשית מט ע"ב, וזוהר ויצא קמח, וזוהר שמות כו ע"ב, ובתיקון כא בענין פרה אדומה, ושם (*בדף) ס' וגבורה תמן ס"מ דאיהו יצה"ר, וכן מבואר בכתבי האר"ז"ל במקומות הרבה, ועיין מאורי אור :

^{ק"ב} עיין לק"ה פרו"ר ואישות הלכה ג' אות טו - כי שלמה סבר שלגדל חכמתו ועצם קדש'ו יש לו כח לשא נשים נכריות רבות, ולהמתיק עצם היגון ואנחה שהם אחוים גם, ולהפכו לשמחה, שעל-ידי-זה היה נעשה תקון גדול לפי דעתו, כי כל מה שהיגון ואנחה, שהוא הסטרא אחרא, גדול ביותר בשוכין להפכו לשמחה לבחינת קדשת הברית, נתגדל השמחה ונשלמת ביותר. ומחמת שידע בעצמו הקף קדש'ו שהוא משלל מתאווה זאת לגמרי בתכלית הקדשה, ואין כוונתו כי אם לשמים להמתיק היגון ואנחה להפכו לשמחה, על-כן יעשה תקון גדול על-ידי-זה, כי שלמה בן דוד הוא בחינת משיח, שהוא בנה את הבית המקדש, וביומו קימא סהרא באשלומו, ואו היתה השמחה גדולה מאד, כמו שכתוב (מלכים א ד), "ויהודה וישראל רבים וכו' אכלים ושתים ושמחים". כי הוא בנה את הבית המקדש ששם

חטא אינו אלא טועה, (דהיינו שזו לא טעות בדבר אחד אלא כל החשיבה שלו היא טעות) אלא כנ"ל שלא המתיק הדין כראוי, ועי"ז לא נכלל בו ית' בשלימות, ועל כן לא כיוון לדעתו מתי הזמן הנכון לתיקון העולם בדרך הזו, אלא דחק את השעה/י^ק, **כי היה חכם אמת/י^ק**, **כמ"ש (מלכים א ה) ויחכם מכל**

עקר השמחה, כמו שכתוב ישעיה נז), "ושמחתים בבית תפלתו וכו'". וכמו שכתוב, "ביום חתנתו וביום שמחת לבו". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, זה בנין בית המקדש. והוא זכה לעשרה מיני נגינה, שהוא בחינת שיר השירים אשר לשלמה, שהוא שיר המעלה והמבקר מכל השירים, ועל-כן סבר שיש לו כח להמתיק ולהפך עצם היגון ואנחה לשמחה כמו שיהיה בימי המשיח, כמו שכתוב, "והפכתי אבלם לששון" וכנ"ל. ועל-כן טעה ונשא נשים נכריות, כי היה בטוח על כחו וקדשתו על גלגל הפלגת השמחה שזכה בימיו שהפך גם אותם אל הקדושה והשמחה כנ"ל, אבל אחר כך העיד על עצמו שטעה בזה, כי אין כח לשום חכם וקדוש שבעולם, אפילו לשלמה המלך, עליו השלום, לשנות שום דבר מתורת משה, ואסור לומר שום סברה לבטל שום דבר קל אפילו יהיה חכם בשלמה, כי אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, כי מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפזו וכו', הינו מי יש לו כח במשה שעלה שמים וירד, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה:

ק"י מלכים-א יא

ק"י **מלכים-א פרק יא** (א) והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה מואביות עמניות אדמית צדנית חתית: (ב) מן הגוים אשר אמר ה' אל בני ישראל לא תבאו בהם והם לא יבאו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה: (ג) ויהי לו נשים שרות שבע מאות ופלגשים שלש מאות ויטו נשיו את לבו: (ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו אחרי אלהים אחרים ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו פלגב דויד אביו: (ה) וילך שלמה אחרי עשתרת אלהי צדנים ואחרי מלכם שקץ עמנים: (ו) ויעש שלמה הרע בעיני ה' ולא מלא אחרי ה' פדוד אביו: (ז) אז יבנה שלמה במה לכמוש שקץ מואב בהר אשר על פני ירושלים ולמלך שקץ בני עמון: (ח) וכן עשה לכל נשיו הנכריות ומנוחות לאלהיהן: (ט) ויתאנה ה' בשלמה כי נטה לבבו מעם ה' אלהי ישראל הנראה אליו פעמים: (י) ויצוה אליו על הדבר הזה לבלתי לכת אחרי אלהים אחרים ולא שמר את אשר צוה ה': (פ)

ק"י **צ"ע** עיין **שמנה פרקים להרמב"ם - פ"ז** - ואין מתנאי הנביא שתהיינה אצלו כל מעלות המדות עד שלא תפחיתו פחיתות, שהרי שלמה המלך, עליו השלום, העיד עליו הכתוב (מלכים-א ג' ה'), "בגבעון נראה ה' אל שלמה", ומצינו לו פחיתות מדות, והוא רוב התאוה בבאור "בהרבות נשים", וזה מפעולות תכונות רוב התאוה, ואמר מבואר (נחמיה י"ג כ"ו), "הלא עם כל אלה חטא שלמה".

ועיין ירושלמי מסכת סנהדרין פ"ב הל' ו' - אמר רבי אחא אמר שלמה שלשה דברים ששחקה עליהן מידת הדין חילתים לא ירבה לו נשים וכתוב והמלך שלמה אהב נשים נכריות ר"ש בן יוחי אמר אהב ממש לזנות, חנניה בן אחי ר' יהושע אומר על שם לא תתחתן במ ר' יוסי אומר למושכן לדברי תורה ולקרבת תחת כנפי השכינה ר' ליעזר אומר על שם גם אותו החטיאו הנשים הנכריות אשכח תימר.

ק"י **שבת דף נו:** אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה שנאמר (מלכים א יא-ד) "ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו", כלבב דוד אביו הוא דלא הוה, מיחטא נמי לא חטא. אלא מה אני מקיים (מלכים א יא-ד) "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו", והכתוב "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו", הכי קאמר "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלהים אחרים" ולא הלך. והכתוב (מלכים א יא-ז) "או יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב", שבקש לבנות ולא בנה. אלא מעתה (יהושע ח-ל) "או יבנה יהושע מזבח לה'", שבקש לבנות ולא בנה? אלא דבנה, הכא נמי דבנה, אלא כדתניא רבי יוסי אומר (מלכים ב כג-ג) "ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר המשחה אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרות שקוץ צדונים וגו'", אפשר בא אסא ולא ביערם, יהושפט ולא ביערם, עד שבא יאשיהו וביערם? והלא כל ע"ז שבארץ ישראל אסא ויהושפט ביערום, אלא מקיש ראשונים לאחרונים מה אחרונים לא עשו ותלה בהן לשבח, אף ראשונים לא עשו ותלה בהן לגנאי, והכתוב (מלכים א יא-ו) "ויעש שלמה הרע בעיני ה'": אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו, ולא מיחה, מעלה עליו הכתוב כאילו חטא.

ק"י **עיין עמק המלך** שער יד פרק קיא - היה יודע שלמה מה הם ניצוצי טהרה שירדו בנפשות הגויים עובדי עבודה זרה, והיה רוצה לכלא פשע ולהתם חטאות' ודניאל ט' כ"ד, בנשאו נשים נכריות שהיה יודע ניצוצי טהרה שבהם, והם החטיאו אותו אחר כך, עד שלא היה לו לב לעלות למעלה, אחר שהשליכו אשמדאי מלכא דשדי למטה. (ועיין עוד שם שער טז פרקים לג לד)

עיין **רמותים צופים** - סימן א אות (מב) נוח לו לשלמה שיהא גורף ביבין ואל יכתב בו ויעש הרע בעיני ה' (שמות רבה ו', א). לפי פשוטו אינו מובן, ואמר הפירוש כי שלמה המלך ע"ה רצה לעשות תיקון העולם לתקן חטא אדם הראשון להוציא כל הניצוצות שנפלו בחטא אדם הראשון מכל הרשעים וזה היה הכוונה בריבוי נשים כידוע. אך שלא עלתה לו שלא הגיע הזמן לתיקון זה. על כן היה נוח לו לגרוף הביבין. היינו לתקן סתימת הצינורות של השפע מחמת מעשה הרשעים היינו גריפת ביבין שהיו הצינורות נקיים. וילכו המים נזולים בלי עיכוב. אבל לא שיכתב עליו ויעש הרע היינו לתקן הרע בעיני ה' כי עשיה הוא לשון תיקון כמו שנאמר (בראשית א' ז) ויעש את הרקיע וגו' ופירש רש"י לשון תיקון. וחטא אדם הראשון נקרא רע בעיני ה' כי כל הגלות וכל הדברים לא טובים המה בחטא הנ"ל ודוק' ויועם לך:

ק"י **כמבואר בר' צדוק בספרו דובר צדק עמ' 174** שמרוב חכמתו, היה מרכבה שלימה להקב"ה, וכל רצון ומחשבה דבור ומעשה שלו, היה רצון ה' ממש.

ק"י **מלכים א פרק ה'** (י) ותָרַב חֲכֵמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכֵמַת כָּל בְּנֵי קִדְּם וּמִכָּל חֲכֵמַת מִצְרַיִם: (יא) וַיִּחְכֶּם מִכָּל הָאָדָם מֵאִתְּן הָאֲזָרְחֵי וְהֵימָן וְכָלכָּל וַיִּרְדֵּעַ בְּנֵי מַחֹל וַיְהִי שְׁמוֹ כְּכָל הַגּוֹיִם סָבִיב:

חומת אנך להחיד"א - (יא) ויחכם מכל האדם וכו'. אמרו רז"ל במדרש משלי מכל האדם זה אדם הראשון מאיתן האורחי זה אברהם וכו' הימן זה משה וכו' כלכל זה יוסף וכו' דרדע זה דור המדבר שהיו בני דעה ביותר בני מחול זה דוד שמחל לו הקב"ה אותו עון עכ"ל ואני בעיני פירשתי מאמר זה באורך ואכתוב כאן בקצור דרמו כאן שהיו לשלמה כל חלקי וסדרי חכמה אשר כל חכם זכה בחלק אחד ולשלמה נקבצו באו לו כל אופני החכמה כלם כאחד. ויחכם מכל האדם זה אדם הראשון שניתן לו ספר חכמה כמ"ש בזהר ח"א דף ל"ז וח"ב דף ע' וזו מעלת סיני. וגם היה לו מעלת עוקר הרים כמו שהיה אברהם אע"ה שהיו כליותיו נובעות חכמה כמשו"ל. והימן זה משה שתורה נתנה לו במתנה. וכלכל זה יוסף שהיה יודע משלים כמ"ש הרב יפ"ת במאמר בר"ע פ' צפנת פענח שזו מעלה פרטית. ועוד זכה לבחינת דור דעה שהיו ס' רבוא שכלולים כל הדעות בכללן וכמ"ש הרואה ס' רבוא אומר ברוך חכם הרזים שהם כל הדעות ושלמה זכה

האדם וכו'. וכבר מונח כלל בידינו, שמי שהוא חכם אמת קצת, אינו נחשב אצלו זאת ק' התאוה לשום נסיון. אפי' אם תתבע אותו אשה יפה במקום סתר שיהיה בידו למלאות התאוה, הוא אצלו רק שטות ושגעון, ואינו נחשב לו לנסיון כלל. ואפילו כגון רות שבאה אל בועז בגורן כלילה, והיה לה זיקת יבום אליו/ק"א, ויכול היה לקיים את מצוות יבום ברות שבה היה ניצוץ משיח, והוא התגבר ולא דחק את השעה אלא המתין לברר אצל אחי אלימלך פלוני או טוב הקודמים לו אם רוצים ליבם והמתין לעשות בה מאמר תחילה/ק"ב. (ובאותו לילה אחרי ד' מאות שנים/ק"ג) נשלם תיקונו בעולם הזה (והתסתלק/ק"ד)

ומה שנאמ' בתורה/קט"ו) שבעל פה שבח יוסף הצדיק שעמד בנסיון בטוטה דף לו: אמרו יוסף שקידש שמים בסתר וכו'/קט"ז) ובסנהדרין יט: אמרו תקפו של יוסף וכו', יש בזה סוד [ק"י] וכן מבואר בתורה קנ/קט"י שהם דברים נסתרים ומכוסים מבני אדם. ועיקר הנסיון בבחי' הנ"ל, בבחי' המתקת הגבורות, לניצח היצה"ר של מעלה, אבל לא לניצח היצה"ר הגשמי, שזה אינו נסיון כלל ועיי' ביאור הבן יהודיע/ק"ט) בטוטה לו: שיוסף הצדיק בכוונה הכניס עצמו לכחוט השערה מעבירה ממש, כדי שברגע

לכוללות הדעות שיש בס' רבוא וגם שהיו בדור דעה. ומאחר שכל זה זכה שלמה הע"ה זה מופת חותך שמחל ה' לדוד הע"ה ולא היה עון בידו דח"ו אם היה בו עון לא היה זוכה לכן חכם מופלא מאד כזה והיינו דכתיב בני מחול:

ק' מתוצו- התאוה

קיא כמבואר בפרש"י על המגילה, וצ"ע דבשלמא יהודה יבם את כלתו כי קודם מתן תורה היה מותר יבם בכל מקום שיש זיקת יבום אבל המתן תורה הותר רק אחיו של המת ליבם.

קיא כמבואר בפרש"י פסוק יג ד"ה ליני הלילה שנשבע ליצרו שלא יבוא אליה אלא ע"י קדושיין.

קיא ולקוט שמעוני פרשת ויחי רמז קנו - בועז עובד וישי אמרו רבותינו יותר מארבע מאות שנה חיו.

קיא אישי התנ"ך ערך בעז בשם מדרש רות ב עמ' 55

קט"ו צ"ע כי בתורה לא משמע שהיה ליוסף נסיון בתאוה ורק בגמ' שאמרו תקפו של יוסף וכו' (סנהדרין יט) ובטוטה איתא שקדש שמים בסתר בעניין שבא הביתה כשלא היה שם שום אדם לבד מאשת פוטיפר.

קט"ו צ"ע עיי"ש בגמ' מאי יוסף דכתיב ויהי היום ויבא הביתה לעשות מלאכתו ולדעת רבי יוחנן ורב או שמואל יוסף בא לעשות עבירה ועיי"ש מהרש"א שמקשה הרי זו ראייה לסתור. וכן משמע בעין יעקב סוטה אות צא. שכבר עלו למטה ערומים ועיי' ילקוט שמעוני וישב רמז קמה ורמז קמו מבואר שם שרצה ולא הצליח ושרצה והקב"ה איים עליו שיחריב את העולם אם יעשה זאת, הרי דמשמע שלא עמד בנסיון.

ק"י עיי' לקמן תורה קנ ועיי' בעש"ט עה"ת בראשית קנח. מקורו בליקוטים קרים (למגיד ממעוריש) אות מג. ועיי' כעין זה בבן יהודיע על סוטה לו: שמבאר את הנסיון. ויש לישב דבריו מפרש"י על סנהדרין יט: תקפו של יוסף ענותנותיה של בועז. ועיי' השמטה בסוף לוח טעויות על לפוס לאשון שגנפסה בסוף ספורי מעשיות לפי"ר נדפס בשו"ת הר"ן קיד מבאל תקפו בועז ללא נכש"י אלא כיון שיוסף כבר שכח הקליפה ע"ש.

ק"י עיי' תורה קנ - דמזות דיוקנו של אביו ר'א (סוטה ל"ו: תנחומא פרשת וישב). הוא דבר נסתר מאד, אפי' הדמות נתרא, והוא בעצמו אינו יודע, כי בודאי יעקב לא ידע. ומעלת הנסיון אף שראה דמות דיוקנו. הם דברים נסתרים ומכוסים מבני אדם:

ק"ט בן יהודיע על סוטה לו: - שם יוסף מאי היא, דכתיב ויהי כהיום וכו'. הקשה מהרש"א ז"ל לכאורה היא ראייה לסתור, ועיי' שם. ונ"ל בס"ד, דבאמת דברי רבי יוחנן שאמר שניהם לדבר עבירה נתכוונו, וכן דברי האומר לעשות צרכיו נכנס, צריכין הבנה, דלפי פשוטם הם דברים תמוהים, דאין השכל מקבלם, להוציא לעז על אותו צדיק שהתורה העידה עליו, באומרה ויהי כדברה אליו יום יום ולא שמע אליה לשבב אצלה להיות עמה, שיבא אדם לומר דאותו היום הסכים לעשות עבירה ממש חס ושלום, ועלה למטה ערום, אלא דדיוקנו של אביו הנראית אליו הפרישו מדבר זה, הנה בודאי דבר זה לא יתכן לאומרו על אותו צדיק, שלא נשתבח שום צדיק כמוהו בכפיית היצר הרע של עבירה, אשר בעבור כן זכה לתואר שם צדיק, שמזכירים אותו בשם זה תמיד עד עולם, ואיך יאומן כי מראה דיוקנו של אביו שנצטיירה לפניו, תפיש אותו מעבירה, ולא יהיה פורש מיראת הקב"ה מלכו של עולם, אשר כבר אמר לה ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים, היתכן שיהיה בוש וירא מדיוקנו של אביו יותר מהקב"ה, ודאי זה לא יעלה על לב לחשוב כך: אך עשה אזניך כאפרכסת, ושמע דברים המוצדקים, דודאי כונת רבי יוחנן וגם מאן דאמר לעשות צרכיו נכנס, אין כונתם לומר דמטרת כונתו לעשות עבירה חס ושלום ממש, אלת הענין הוא דהנלחם עם יצה"ר דעבירה ואינו חוטא, יש בזה שני סוגים, האחד כשרואה מתעורר בלבו קצת תאוה, הוא מתאזר ומודרז לדחות מקרבו מחשבות רעות של התאוה, ודוחה אותם מעליו, כדי שלא יתגברו עליו כוחות היצה"ר, ויבערו אש התאוה בלבו להבת שלהבת, ונמצא מתאזר בעוד אש התאוה בלבו ניצוץ קטן הוא מכבה, ובוז ניצול מן העבירה, ויש שהוא נוטה לכוחות היצה"ר, ואינו בורח מהם, ונותן מקום ליצה"ר להגביר בו אש התאוה עד שיביאנו לעשות העבירה בפועל, וכשיגיע אל נקודת מעשה העבירה, שכבר קשרו היצה"ר בחבלים ועבותות התאוה הרעה, וכבר בערה בקרבו אש להבת שלהבת, הנה הוא מנתק החבלים והעבותות, ומכבה אש הגדולה כרגע ופורש מן העבירה, והנה שבחו של זה הוא אלה ידות על הראשון, משל לראובן ושמעון נלחמים זה עם זה, ובתחלת המלחמה הכניע ראובן את עצמו לפני שמעון, ונתן לו מקום שיוכל לקום עליו ולהפילו לארץ ולכפותו בחבלים ועבותות, ופשט שמעון את ידו, ויקח הסכין לשחוט את ראובן הכפוף לפניו ונופל בארץ, ובעת שהגיעה הסכין לצואר ראובן, קם ראובן כארי וניתק החבלים, ולקח הסכין מיד שמעון, והפילו ושחטו בסכיניו, דהא ודאי יש לראובן שבח בכך אף ידות, מאם לא היה נמסר מעיקרא ביד שמעון, והיה גובר עליו מתחילת המלחמה: וכזאת היתה אצל יוסף הצדיק ע"ה, כי בתחילה שאמרה לו שכבה עמי נרתע ונודעו, ואמר לה איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים, ואע"פ שהיתה משתדלת לפתותו בכמה דברים וככמה אופנים שעשתה לו, כדי להבעיר בו אש התאוה, לא היתה מועלת כלום לעצמה, כי הוא היה דוחה כל זה מעליו, והיה מתגבר על יצרו שלא יהיה דולק בו אפילי נצוץ אש דק בתאוה הרעה הזאת, וכל מה שהיתה מקשטת עצמה לפניו לא הועיל לה, כי הוא היה מצייר אותה בעיניו כמו בהמה מכוערת ומטונפת, וכמו נבילה שריחה רע, ומחמת כן לא היה יכול היצה"ר להכניס בלבו תאוה ומחשבה

האחרון ינוס ועי"ז יהרוג את יצרו בתכלית. ואע"פ שלדברי רבנו לא היה לו יצר גשמי הכוונה שע"י שבתוקף הגבורות שיתגברו עליו דייקא אז ישבר אותן ע"י שינוס בזה יתמתקו לגמרי. (וכביאור הבעש"ט/ק"ב על אבות איזהו גיבור הכובש את יצרו וכו' כנ"ל בהערה) ויוסף הצדיק רצה להביא על עצמו מניעות הכי גדולות על הביטול וההתכללות בא"ס, ואז דייקא כשהן בתוקפן וכוחן הגדול להסיח את דעתו מהביטול, אז ישבר אותן ע"י שיתגבר ויסיח דעתו מהן בתכלית, כמו העיוור (בו בעטלערס) שלא ראה עולם כלל אפילו בתוקף העסק עם ההיסח דעת הגדול ביותר. ועיין לעיל בהערה שלכך גם כוון דוד המלך במעשה עם אביגיל ואבישג.

ועפ"ז נראה לבאר המדרש (ב"ר פז ה) עה"פ "ואין איש מאנשי הבית" שדרשו שלא מצא עצמו איש, פירוש שלא היה לו תאוה כלל, רק ניסה להמית את יצרו המלאך קדוש שרצה לדחוק את השעה.

ועפ"ז נ"ל לבאר את הילקוט שמעוני פרשת וישב רמז קמז/קמ"א קמו/קכ"ב שבאו דמות אמו ואביו והקב"ה למנוע אותו מאותו מעשה וצ"ע גדול א"כ מה הנסיון הרי אם כפשוטו אדרבה לא עמד בניסיון רק היה אנוס. וכן הקשה המהרש"א בסוטה לו: וכן הקשה רבינו בתורה קנ.

על כן נ"ל לבאר שיוסף הצדיק רצה לשבר את היצה"ר של מלאך קדוש לכן הביא על עצמו כנ"ל את ההיסח הדעת הגדול ביותר שאפשר, דהיינו הדבר שהכי מפריע לביטול וההתכללות בא"ס, ועל כן כל מי שרצה למנוע אותו מזה, יוסף ראה בו מונע ומפריע לו לתקן עצמו, וע"כ לא שמע לאמו ואביו ואפילו להקב"ה, כי ידע שאע"פ שהקב"ה מונע אותו אבל פנימיות רצונו היא שכן יכניס עצמו לסכנה כזו ויתגבר עליה, ואדרבה לדעת שזו פנימיות רצון הש"י, זכה יוסף דייקא ע"י ששיבר את הישות ונכלל בו ית'. וכמבואר בתורה קף שזו הבחירה של הצדיקים. וכמו שמצינו במשה רבינו שהקב"ה אמר לו שיאמר לישראל שמתן תורה יהיה עוד שני ימים והוא הוסיף יום אחד מדעתו ממש שינה במזיד ממה שאמר לו הקב"ה, כיון שמרוב ביטולו לא"ס השיג פנימיות כוונת הקב"ה שרצונו בשלשה ימים ולא יומים כפי שאמר לו בפירוש.

(וענין זה מצינו גם בצדיקים שאמרו לתלמידיהם הפך רצונם האמיתי ורצונם היה שהתלמיד לא ישמע להם וכדמצינו בראש השנה האחרון של רבינו שאמר לרבי אהרון רבה של ברסלב שלא יבוא אליו לר"ה ומוהרנ"ת אמר שאותו אפילו אם רבינו יגרש עם מקל הוא לא ישמע לו.)

וכן מה שפגם שלמה לא הי' רק בבחי' זו כנ"ל שאהב נשים נכריות, כי אהב את המלחמה הזו יצה"ר מלאך כדי להמתיק את הגבורות של מעלה, ועל כן ביקש דייקא נשים גויות טמאות שיהיו לו מניעות על הביטול וההתכללות בא"ס, והוא יתגבר וישבר את היצה"ר מלאך קדוש הנ"ל: וראה עוד בלק"ה שילוח הקן

רעה אפילו כל שהוא, וכמו שמצינו ברבי עקיבה ששלטון אחד שיגר לו בלילה שתי נשים יפות, שרחצום וסכום וקשטום ככלות חתנים, והיו מתנפלות עליו כל הלילה, זאת אומרת חוזר אצלי, וזאת אומרת חוזר אצלי, והיה יושב ביניהם ומרקק, ולא פנה אליהם, ובבוקר הלכו הזונות ההם והקבילו פני השלטון, ואמרו לו יפה להם המות ממה שנתת אותם לאיש הזה, ושלח וקרא אותו ואמר לו מפני מה לא עשית עם אלו כמעשה בני אדם, אמר לו מה אעשה ריחם בא עלי מבשר נבילות וטריפות ושרצים, וכנזכר באבות דרבי נתן, וכן היה הענין אצל יוסף הצדיק ע"ה בתחלה עם אשת פוטיפר, אך אח"כ כשהגיע אותו היום שאין איש בבית, אמר אם אכנס בזה היום לבית והיא תובעת אותי, ואני לא אפנה אליה, אין לי פאר בנצחון הזה, כי כבר עשיתי היצה"ר חלל בקרבי, והורגתי לצייר את האשה הזאת בעיני כמו בהמה מאוסה ומטונפת, וכמו נבילה מוסרחת שריחה רע, על כן תאות התשמיש היא בטלה ממני בטבע, ומה פאר יש לי בזה היום אם לא אפנה אליה ולא אשמע לדבריה, על כן התחכם שאותו היום יכנס לביתה ויפנה לבבו להביט ביופיה, ויטה אוניו לקול הפתויים שלה, כדי שתתעורר התאוה בקרבו, ויתן מקום ליצה"ר להבעיר בו אש החשק, ואז כשתגיע התאוה לנקודת פועל הרע אז אני ברגע אחד אהפוך הקערה של יצה"ר על פיה, ואנתק עבותות האהבה של העבירה שקשר בלבי, ואכבה אש התבערה שבער בקרבי, ואחדל מעשות רע, וכן עשה והצליח ועלתה בידו מחשבתו הטובה אשר חשב, כי כאשר הגיע עת לעשות הרע נהפך לאיש אחר, וינס ויצא החוצה, וזבח יצרו בסכין שלו, וענין ביאת דיוקנו של אביו שנצטיירה לפניו באותו העת, ובא לו במחשבתו קול דברים כאילו היה מדברת עמו, לא מחמת זה בלבד פירש, אלא היה לו זאת לסייע, אבל באמת מטרת לבו מעיקרא היתה כך לפרוש מן העבירה:

ק"ב עיין בעל שם טוב על התורה – פרשת בראשית אות קנח. איזה גבור הכובש את יצרו (אבות פ"ד). יש להבין לשון איזהו, שמשמע שמדבר משני בני אדם, ושואל איזה מהם גבור, והוא ליה לומר מי נקרא גבור, ועוד יש להקשות שמלשון הכתוב משמע איפכא שהכתוב אומר טוב ארך אפים מגבור משמע מי שהוא מאריך אף דהיינו הכובש את יצרו חשוב יותר מגבור: ויש לומר דיש שני מיני צדיקים, א' שאין מניח היצר הרע לקרוב אצלו, וקודם בואו אליו מרחיקו מעליו, ויש צדיק שמניחו לבא אצלו אך כובשו שלא להסיתו לעבירה, וזהו פירוש איזהו גבור וכו' כלומר איזה מב' צדיקים הללו נקרא גבור, ואמר הכובש וכו' ולא זה שאינו מניח את היצר הרע לקרוב אצלו כלל, שנאמר טוב ארך אפים מגבור, רצה לומר זה שהוא מאריך אף דהיינו היצר הרע נקרא אף, שהיצר תמיד אצלו ועם כל זה הוא כובש אותו, זהו טוב ומשובח יותר מהצדיק הא' שאינו מניחו ליקרב אצלו כנ"ל ומושל ברוחו, רצה לומר מי שהוא מושל על היצר הרע וכובש אותו הוא יותר משובח מלובד עיר, כי מי שהוא לובד עיר בודאי מגרש את התושבים תחלה ואחר כך בא לעיר, אבל זה אינו מגרש את היצר הרע רק כובשו: (כש"ט דט"ז ע"א בקצרה. והוא בליקוטים יקרים ד"ג ע"א):

קכ"א ילקוט שמעוני בראשית – פרק לט – רמז קמה – ולא שמע אליה אמר רבי שמע לה אלא שהביא הקב"ה איקונין שלאביו ונתבייש וברח. פעם שניה נכנס נטל הקב"ה אבן שתייה א"ל אם תגע בה הריני משליכו ואחרים את העולם הה"ד ויפוזו זרועי ידיו מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל.

קכ"ב ילקוט שמעוני בראשית – פרק לט – רמז קמו – ויבוא הביתה לעשות מלאכתו רבי אליעזר אומר שבת היה דכתיב כיבו שבת מכל מלאכתו ומה מלאכה היתה לו שונה וקורא מה שאביו למדו: רבי יהודה אומר יום גידול נילוס היה והלכו כולם לראות והוא לא הלך אלא ויבוא הביתה לעשות מלאכתו לחשוב חשבונות של הרבו. רבי נחמיה אומר יום טיטורון היה והלכו כולן לראות והוא לא הלך. ר' שמואל בר נחמן אמר לעשות מלאכתו ממש ר' חייא מתיני איקונין לאביו ראה וצנן דמו שנאמר מידי אביר. ר' הונא בשם רב מתיני איקונין של אמו ראה וצנן דמו שנאמר משם רועה אבן ישראל מי עשה כך מאל אבין ויעזרן.

הלכה ד' אות ו' קכ"ג שמתרץ בזה את חטא העגל שנפלו בו ישראל אע"פ שהיה להם חירות ממלאך המוות ופסקה זוהמתם ולא היה להם יצה"ר גשמי כלל, כי גם יצה"ר מלאך קדוש אפשר על ידו לטעות הרבה מאד. וכן כל הנסיונות שניסו בני"י את הקב"ה במדבר אע"פ שהיו כולם במדרגה גדולה מאד בלא יצה"ר גשמי. עוד ראה שם באותיות ח' ט' י' יא' קכ"ד שגם חטאו של קרח היה בבחי' זו. עוד עיי"ש אות ח' משבאר בזה ד' שנכנסו לפרדס. עוד שם אות יד' קכ"ה מבאר שגם נדב ואביהוא פגמו ע"י יצה"ר מלאך קדוש עי"ש.

וע"כ כיון שהיצה"ר שלנו משתלשל מהגבורות של מעלה כמבואר בהגה הנ"ל, על כן מי שיש עליו דינים ח"ו, ויש לו על ידי זה איזה צרה ר"ל – רחמנא ליצלן, דהיינו כיוון שחטא התגברו הדינים וההסתרה ומתגברות עליו מחשבות רעות והרהורים רעים, (ומסתמא גם נעשה חסר סבלנות והולך לו שלא כסדר קכ"ו), מסתמא כוונת רבנו לכל מיני צרה, אבל נראה שעיקר הנושא כאן הוא הרהורים רעים כמבואר בסוף התורה. אזי צריך לראות ולהשתדל מאד להנצל מהיצה"ר אז, שעלול להתגבר עליו בתאוות רעות וכנראה בעיקר הכוונה להרהורים רעים. כי

קכ"ה לק"ה שילוח הקן ד' ו' – וכל זה נמשך מענין הנאמר בהשיחות הנ"ל, שיש כמה בחינות בייצר הרע, ומרובי הכחות והבחינות שיש בהייצר הרע, משם נמשך כל זה מה שבכל פעם מתגבר מחדש, ואפלו לאחר מתן תורה שבכך פסקה זהמתן, והיה להם חרות ממלאך המוות וכו', וזכו לקדשה נפלאה ונוראה, אף על פי כן התגרה בהם אחר כך עד שהחטיא קצתם בחטא העגל. והדבר פלא מאד, מאין נמשך זאת, שאחרי שפסקה זהמתן וזכו לנבואת פנים בפנים – יפלו אחר כך כל כך, אף כל זה נמשך מענין הנ"ל, שיש כמה בחינות בייצר הרע, ואפלו צדיקים גדולים ונוראים – יש להם יצר הרע שהוא מלאך הקדוש וכו'. ומשם נמשך כל הנסיונות המבארים בתורה שנסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא, כי אף על פי שזה היצר הרע של הצדיקים הוא בחינת מלאך הקדוש ממש, והוא רק בחינת דינים עליונים שלא זכו עדין להמתיקם וכו', אף על פי כן גם הצדיקים שאינם זוכין להמתיק אלו הדינים ולשבר זה היצר הרע שהוא מלאך הקדוש, יכול אחר כך להתגרה בהם כל כך עד שיפיל אותם מאד, חס ושלום, ויטעה אותם מהשם יתברך, ויתעה אותם מאד, כמו שטענו אז בעגל, ולולי משה שעמד בפרץ והוציאם מזה וכפר בעדם, וכן עברו כהנה וכהנה על כמה גדולים שהיו גדולים במעלה ואחר כך נפלו מאד, רחמנא ליצלן, וכל זאת נמשך מבחינת הנ"ל. ועל פן אמרו רבותינו ז"ל (אבות ב, ד): 'ואל תאמין בעצמך עד יום מותך', על כן צריכין תמיד לצעק אל ה', ולסלק ולהשליך מאתו כל החכמות, שמהם כל הבלבולים, רק לילה באמת ובתמימות, ואז לעולם לא ימט. פי צעקה ותפלות ותחנונות ובקשות מועילים תמיד, יהיה איה שיהיה:

קכ"ה לק"ה שילוח הקן הלכה ד' אות ו' (חו) וזה בחינת מחלקת קרח וכל עדתו שהיו אנשים גדולים מאד מאד, בעלי השגה ורוח הקדש, כמו שכתוב (במדבר טו, ב): 'נשיאי עדה קראי מועד' וכו', ראשי סנהדראות וכו' (במדבר רבה ית, ט), ובפרט קרח שהיה גדול מכל הלויים, כמבאר בכל הספרים (והר תנ"ך מט), ומיחין בא זאת לפל כל כך, לחלק על ה' ועל משה ואהרן? אף כל זה נמשך מבחינת הנ"ל, שאפלו צדיקים גדולים ונוראים יש להם יצר הרע, רק שהוא בחינת מלאך הקדוש ממש, הינו בחינת גבורות ודינים עליונים וגבוהים שהם צריכין להמתיקם וכו' כנ"ל. והם צריכים מלחמה גדולה בדיעתם לכבש ולשבר זה היצר הרע, אף על פי שהוא קדוש ונור, ומי שפוגם בזה ואינו ממתיק הדין כראוי – יכול לפל בטעותים ומכשולות הרבה על ידי זה, אף יש בזה אלפים ורבבות בחינות. כי יש כמה צדיקים שפגמו בזה, ואף על פי שהפגם שלהם היה גדול מאד, אף על פי כן נשארו על עמדם ומתו בצדקתם, אבל יש שפגמו בבחינת היצר הרע הגבה הנ"ל, ועל ידי זה התגרה בהם כל כך, עד שהפיל אותם משה משה, עד שנפלו לגמרי לגמרי, רחמנא ליצלן, וכפרו בעקר, רחמנא ליצלן, כמו שמצינו בארבעה שנכנסו לפרדס, שבודאי כל הארבעה היו גבוהים במעלה מאד מאד שזכו לנכנס לפרדס (תנינה די, ט), אף לא נמלט מהם בשלמות כי אם אחד.....

קכ"ה לק"ה שילוח הקן הלכה ד' אות יד' – כי גם נדב ואביהוא פגמו על ידי בחינת היצר הרע של מעלה בחינת מלאך הקדוש, בחינת דינים וגבורות, כי נדמה להם שלפי גדל קדשם העצומה, גם הם ראויים להקטיר קטורת, אף הם לא נכשלו רק בפקודת גדול, ועברו על (שמות ט, כא): 'פן יהרסו אל ה' לעלות', שזהו בחינת (תקרא טו, א): 'בקרבתם לפני ה' וימתו'. וכמו שכתב אדמו"ר ז"ל שם בסיומן ע"ב הנ"ל, בשיחה זאת מענין היצר הרע הגבה של הצדיקים, שכתב שם: וגם בענין ההתקרבות אל השם יתברך יש יצר הרע גדול בחינת פן יהרסו וכו', עין שם. וזהו בעצמו בחינת פגם בן עזאי וכן זומא שהציצו יותר מדאי וכו'.

קכ"ה עיני תורה פב תנינא שאיש ואשה בחי' אחור וקדם, והביאור שם שהאדם כלפי הקב"ה הוא בחי' אחור, על כן רק אם הוא מניח עצמו שהקב"ה יולך אותו אזי הוא מתהלך כסדר דהיינו קדמה אל המקום הנכון, אבל כשהוא ללכת כפי דעתו אזי כיון הוא בבחי' אחור באחור עם הקב"ה נמצא שפניו כלפי הצד שאינו קדם נמצא הולך בדיוק לכיוון ההפוך והיינו שהולך לו שלא כסדר.

עיקר היצה"ר הוא מהדינים דהיינו משרש הדינים שלמעלה, **כי אפי' היצה"ר העב והגשמי של עבירות הדמים, בוודאי יש לו שורש למעלה הימנו** ביצה"ר הרביעי שהוא קליפת נגה, נסיון המותר. **וזה היצה"ר שלמעלה ממנו יצר דקליפת נגה יש לו ג"כ שורש למעלה ממנו** ביצה"ר מלאך קדוש, **כי יש כמה בחי' ביצה"ר** כנ"ל.

כאן כתב רבנו הגה, ונראה כוונתו לומר שגם ביצה"ר הנמוך שיש גם לרוב העולם יש לפעמים יצה"ר שלא מונע מהקדושה אלא להפך דוחף ליותר מדאי התעוררות והתלהבות^א ויפגום ע"י רבוי אור כגון נדב ואביהוא. או בבחי' במופלא ממך אל תחקור. או כדי שיעשה עובדא למעלה מכוחו, כדי שע"ז יפול אח"כ. שע"כ היצה"ר נקרא חכם בבחי' הרואה את הנולד, כי מותר עכשיו כדי לזכות אח"כ. וכן בענין לימוד תורה שדייקא כיון שרוצה לדעת אותו ית' כמבואר בריש תורה לו^ב שלשם כך באנו לעולם הזה, יש יצה"ר לחקור במופלא כמבואר בתורה ה' אות ז'^ג.

^א הגה"ה – **גם בענין ההתקרבות עצמו להש"י יש יצה"ר גדול** כי עד כאן דיבר מיצה"ר המונע מלהתקרב אל הש"י, ולצדיק, ומסית לתאוות רעות. וכאן מחדש שיש גם יצה"ר שמסית להפך להתקרב אבל יותר מדאי. **(כלומר שלפעמים ריבוי ההתלהבות חוץ מהמדה הוא מהיח"ר, כי זהו בחי' פן יחרסו. וכמבואר גם במ"א (ו'י) כי יש יצה"ר גדול כשמתחיל להתקרב להש"י/ו). וע"כ בשעת מתן תורה, הזהיר הש"י למשה (שמו' יט) רד העד בעם פן**

^א עיין לק"ה ברכת הודאה הלכה ו אות טז – וזה היה פגם נדב ואביהוא בקרבכם לפני ה' וימתו, פי נכנסו בלא תקון המסדר וכו' שזהו בחינת רבוי האור וכו' בחינת בקרבכם וכו', שזהו בחינת פן יחרסו לעלות אל ה' וכו'.

ולק"ה שבת הלכה ז' אות נב – ועל כן מתחילין ביום כפור בקריאת התורה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימתו, פי כל הפגם של נדב ואביהוא שהיו צדיקים נוראים מאד, אבל כל הפגם שלהם היה בבחינת בקיאות הנ"ל שלא תקנו בחינת ונפיק בחינת ושוב, רק רצו להתקרב בדבקות לה' יתברך יותר מהמדה, שהוא בחינת פן יחרסו לעלות אל ה' וכמבאר בפסוק זה בקרבכם לפני ה' וימתו. ועל כן הזהיר את אהרן על זה ואל יבוא בכל עת אל הקדש, שלא ימות דרך שמתו בניו על ידי שפגמו בבחינת בקיאות בעיל ונפיק פנ"ל,

^ב **תורה לו (א) פי עקר הבריאה היא, בגין דישתמודעין לה, (וזהר בא מ"ב). כמו שכתוב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו יצאתי אף עשיתיו:**

^ג **תורה ה' תנינא אות ז'** – וזה בחינת שדי של תפלין, זה בחינת הצמצום, שצריך כל אחד ואחד לצמצם את מחו ושכלו, שלא להניח את המח לצאת חוץ לגבול שיש לו, שלא יהיה משוטט המח במה שאין לו רשות לפי מדרגתו, בבחינת (חגיגה י"ג): **"במפלא ממך אל תדרש, במבטא ממך אל תחקר, שזהו בחינת שדי בחינת צמצום, פי שדי שיש די באלקותו לכל בריה (כמובא בפירש"י פרשת לך), הינו שכל בריה יש לו די וגבול באלקותו יתברך, שאסור לו לילך בשכלו פי אם עד הגבול, לא יותר, פי כל אחד ואחד יש לו גבול וצמצום בשכלו לפי ערכו, שאפלו בקדשה אסור לו לצאת חוץ לגבול שיש לו, בחינת: "במפלא ממך אל תדרש וכו', בחינת (שמות י"ט): "פן יחרסו אל ה' לראות" וכו', וזה בחינת (שם ל"ג): "ושמתיה בנקרת הצור", הנאמר במשה, בעת שזכה לראות ולהשיג מה שהשיג, הינו שהבטיחו השם יתברך להגן עליו, שיהיה נסתר בנקרת הצור, דהיינו בחינת צמצום, שלא יצא המח לשוטט חוץ לגבול שהיה לו:**

הגהה (פי' כל אחד ואחד יש לו גבול וצמצום בידיעת אלקותו, לפי ערכו ומדרגתו. כי מה שנחשב להקטן במעלה בחינת במופלא ממנו, שהוא למעלה ממדרגתו, וצריך לצמצם שכלו שם, זה אצלו בחינת במופלא ממנו. והאדם הגדול ממנו במעלה הגבוהה, הוא יכול להשיג זאת, רק שהוא יש לו צמצום וגבול אחר גבוה ממנו, ששם הוא צריך לצמצם שכלו. וכן אדם הגבוה עוד יותר, גם זה אינו נחשב אצלו בחינת במופלא ממנו, רק שיש לו צמצום וגבול גבוה עוד יותר. וכן בכל אדם ואדם לפי מדרגתו. נמצא שלכל אדם וכל בריה יש לו צמצום וגבול מיוחד בהשגת אלקותו יתברך לפי מדרגתו, שעד זה הגבול מותר לרדוף מחשבתו להשיג ממנו יתברך לא יותר. וזה בחינת שדי, שדרו"ל שיש די באלקותו לכל ברי'. היינו שכל ברי' וברי' יש לו די וגבול וצמצום באלקותו, היינו בידיעת אלקותו, היינו שכל בריה ובריה:

^א הגה זו נמצאת כבר בדפוס ראשון שנדפס בשנת תקס"ח אבל מתחיל מד"ה כי יש יצה"ר.

^ב * בתורה ה' תנינא אות ז' ובתורה ט' תנינא (תורה ו' אות ה' ותורה נד אות ב')

^ג **תורה ט' תנינא** – אף לפעמים, כשמנשב רוח סערה, אזי הוא מבכיר האש מאד חוץ מן המדה. כמו כן לפעמים יש שמנשב בהאדם בחינת רוח סערה, ומבכירו ביותר חוץ מן המדה, שזה בחינת הריסה, בחינת (שמות י"ט): **"פן יחרסו לעלות אל ה' וכו', פי 'במפלא ממך אל תדרש' (חגיגה יג), ואסור להרס לעלות אל ה' מה שאינו ראוי לו לפי בחינתו. על כן כשרואה אדם שבווער ביותר חוץ מהמדה, ידע שזה בחינת רוח סערה כנ"ל. ואלהיו היה יכול להכניע זאת (עין זהר פינחס דף רכז: ובוזהר חדש על רות). וזה בחינת: "איש אשר רכב על סוסי אש בסערה שהיה רוכב ומכניע סוסי אש בסערה, דהיינו האש הדולק ביותר מן המדה, שבא על ידי הסערה כנ"ל, היה אליהו רוכב על זה ומכניעו. כי הרוח צריך לנשב במדה, כדי שידלק האש שבלב במדה על פי מזג השוה כנ"ל:**

^א מתרלו – להשי"ת

^ב **לק"ה נדרים הלכה ג אות ב** וזה בחינת חטא אדם הראשון. שעקר החטא היה על ידי בחינת רבוי האור שגורם שבירת כלים חס ושלום, ועל כן התחלת עצת הנחש היה על ידי זה שבא אל חוה ואמר לה, אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן. שרצה להטעותה על ידי המצות של היצר הרע ושאל אותה, אם ציאת ה' יתברך היה לבלי לאכל מכל עץ הגן, פי בודאי כך ראוי לכם לבלי לאכל לפי גדל עצם גדלתו ורוממותו יתברך, ואיך אפשר לכם לאכל כלל שום דבר? ומחמת שהכניס בהם ספקות כאלה, שראוי היה לבלי לאכל כלל, אף על פי שלא פעל כל רצונו, אף על פי כן פעל קצת שעל ידי זה השיבה חוה לו בטעות וטעתה עצמה ואמרה, מפל עץ הגן נאכל ומעץ הדעת וכו', אמר אלקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו וכו', והוסיפו על הצווי. ותכף שהוסיפה מעט על הצווי מיד הצליח מעשה הס"מ כי תכף על ידי ההוספה יצאה מן המדה ובאה לכלל בחינת רבוי אור שגורם וכו'. ועל ידי זה דחפה עד שנגעה בו. ועל ידי זה באו למה שבאו והכל היה רק על ידי ההוספה של הנחש ושל האשה כנ"ל. וכן עקר החטא היה גם כן זאת כמובא, פי אדם הראשון הסתפל למעלה

יהרסו אל ה' לראות. כי ישראל היו אז במעלה גדולה, והוצרכו להזהירם מהיצר הרע שיש בהתקרבות להש"י : -עד כאן ההגה

עתה יבאר שיש עוד יצה"ר שהוא קליפה דקה ונראה כוונתו לקליפת נגה עירוב טוב ורע, שצריך להעלות אותה לקדושה. להבדיל מיצה"ר של עכירות הדמים שהרהורים רעים הבאים משם רוב עולם אין בכוחם להעלות לקדושה אלא רק צדיקים גדולים כמבואר בלק"ה שילוח הקן הלכה ד'. אמנם בעניין זה רבנו מקצר מאד כי הביאו רק דרך אגב כך נ"ל.

ויש יצה"ר שאינו מגושם כ"כ-כל כך, דהיינו שאינו מעכירת הדמים הנ"ל, אך הוא בחי' קליפה דקה. לשון קליפה דקה, בדרך כלל הכוונה לקליפת נגה, ולהבדיל מג' קליפות גסות שהן רע גמור, כידוע שסביב הקדושה תמיד יש בחי' של ד' קליפות, והן בחי' ד' קליפות שראה יחזקאל^ט סביב המרכבה העליונה, דהיינו ג' טמאות "רוח סערה", ו"ענן גדול", "ואש מתלקחת", ועוד אחת קליפה דקה רביעית "ונגה לו סביב", דהיינו קליפת נגה המעורב טוב ורע. והיא בחי' היצה"ר קליפת נגה הוא מעורב טוב ורע, כגון דבר התר שע"י שעושה אותו לשם מצווה לכבוד הקב"ה אזי מעלה אותו אל הקדושה. דהיינו שקליפה דקה זו של יצה"ר לא מסית לעבירה ממש, אלא להתענג בהבלי עוה"ז מה שהתורה לא אסרה, כגון לאכול מעדנים, וסעודות יוקרה, ולהמצא כתרנגול בביתו, וכו' (בית ורכב מפואר ושאר תפנוקים, וכבוד). וכדי לתקנה ציוו חז"ל (יבמות כ.). התקדש במותר לך. והרמב"ן^י בריש פרשת קדושים כתב שהיא צווי התורה "קדושים תהיו", וכתב שם שמי שלא מתקדש במותר לו כלל, נקרא נבל ברשות התורה^{יא}.

וגם זה היצה"ר מקליפת נגה, אינו היצה"ר של הקדושים בעלי חכמה ודעת צח כנ"ל, כי מי שיש לו דעת צח, ע"י ברור המדמה, שעל ידו האמונה ברורה וחזקה, מתעורר בו יראה גדולה שמבטלת ממנו

ממדרגתו, שזה היה עקר החטא שלו, ועל ידי זה בא לכל הפגמים שלו. ועל כן תכף בהתחלת מתן תורה הזהיר ה' יתברך את משה כמה פעמים, רד העד בעם פן יהרסו אל ה' לעלות וכו'. שזהו בחינת רבוי אור שבויער לה' יתברך חוץ מהמדה, שהיא בחינת הריטה כנ"ל, כי ה' יתברך ידע מחמת גדל התגלות אלקות שהיה אז, בודאי יהיה תאורתם חזקה מאד לעלות לה' ולהקלל בו בתשוקה גדולה עד אין סוף עד שיוכלו לבא לבחינת הריטה חס ושלום בחינת רבוי אור, על כן הזהירם מאד על זה, כמו שכתב רבנו זכרנו לברכה במקום אחר (סימן עב) שיש יצר הרע גדול פשמתחילין להתקרב לה' יתברך, דהיינו שהיצר הרע מסיתו להרס לעלות אל ה', שזהו בחינת פן יהרסו וכו', עין שם. ועל כן אף על פי שהיו נזהרים במצות הגבלה ולא הרסו לעלות יותר, אף על פי כן מחמת שמתן תורה היה בהתגלות גדול בקולות וברקים וכו', על ידי זה באו אחר כך למה שבאו ונכשלו על ידי הערב רב בפגם העגל, כמו שפרש רש"י על פסוק, ואיש לא יעלה עמך. הראשונות על ידי שהיו בתשואות והומיות, שלטה בהם עין הרע, אין לה יפה מן הצניעות, הינו כנ"ל. שהלוחות הראשונות מחמת שהיה ברעש גדול ובהתגלות גדול מאד מאד, על כן לא היה אפשר להתקיים כי היה בחינת רבוי אור. ועל כן באו לחטא גדול על ידי זה ונשברו הלוחות, על כן נתנו השניות בשתיקה, שזהו בחינת צמצום יותר, כי צריכין לזהר מאד לצמצם האור בהירגה ובמדה כנ"ל. וזה בחינת מעשה המשפן שנצטוו אחר מעשה העגל, כי מאחר שעקר החטא היה על ידי בחינת רבוי אור כנ"ל, על כן הכרחו אחר כך לעשות המשפן וכליו שכלול מגונין סגיאין שכל זאת היא בחינת צמצומים. לצמצם המשכת התגלות אלקותו, כי כל כלי וכלי וכל דבר של מעשה המשפן ובגדי כהנה הכל היו בחינת צמצומים קדושים לקבל האור בהירגה ובמדה, שזהו עקר התקון כנ"ל. ועל כן בכל עת שנצטוו על מלאכת המשפן נצטוו מקדם על שבת. כמו שכתוב, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו. כי שבת הוא בחינת התגלות אורייתא דעתיקא סתימאה שנתגלה על ידי תקון של הצמצום הנ"ל כנ"ל, שזהו בחינת מעשה המשפן כנ"ל:

^ט יחזקאל פרק א' (ד) וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה פעין החשמל מתוך האש:

^י רמב"ן ויקרא יט ב' - קדושים תהיו - הו פרשים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא אתה ערוה גדר ערוה אתה מוצא קדושה, לשון רש"י אבל בתורת כהנים (פרשה א ב) ראיתי סתם, פרושים תהיו וכן שנו שם (שמיני פרק יב ג), והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים: ולפי דעתי אין הפרישות הו פרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים: והעניין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה הביאה איש באשתו, ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה: לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו ויקדש עצמו מן היין במיעוט, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אע"פ שלא הוזכרו ממנה בתורה, כענין שהזכירו (חגיגה יח) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט טז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו:

^{יא} ראה טור הארוך ריש פרשת קדושים (ויקרא יט ב). ובמושב זקנים שם זה לשונו - כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה ביאת איש ואשתו ואכילת בשר ויין וא"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או להרבות נשים ולהיות מסובאי יין ואוכלי בשר למו וידבר כרצונו בכל הנבלות שלא הוזכר איסור זה בתורה. והנה יהיה נבל ברשות התורה.

כל יצה"ר לעשות שום דבר שאינו רצון ה' ית', אלא **אצלם הוא רק היצה"ר שלמעלה שהוא מלאך הקדוש, שהוא בחי' גבורות ודינים** של מעלה שצריך להמתיק.

והוא תכלית השורש העליון של כל היצרים רעים, מהיצה"ר העליון עד היצה"ר התחתון המגושם והמזוהם השוטה והפתי והסכל, הבא מעכירת הדמים כנ"ל.

כי כל יצה"ר נובע מהסתרת גדולת והשגחת ה', כי בודאי מי שמרגיש מציאותו ית', עד כמה היא גדולה ומחייבת, יפול עליו יראה נוראה, ויתבטל ממנו היצה"ר, על כן כל יצה"ר שיש לאדם בכל מדרגה, נובע מהסתרת הידיעה, שבמדרגת היצה"ר המגושם נובע מהסתר מציאות ה', ובמדרגת יצה"ר מלאך נובע מהסתרת דעת ה'.

ושורש כל ההסתרה היא החלל הפנוי שקודם לבריאה דהיינו מה שהוא ית' צמצם ידיעת אלוקותו האין סופית, כדי שיהיה מקום לעולם המעלים אותו. ובאמת בלא תורה ההסתרה הזו רק מתחזקת והולכת כמו שהיה באלפים שנות תוהו (ע"ז ג), עד שאברהם אבינו כליותיו לימדוהו תורה, והתחיל לגלות את אמת מציאות ההשגחה ותכלית העולם הזה שנברא לכבודו ית'. וכל התגלות היא בחי' השפעה דהיינו חסד, וכל הסתרה היא שאור ההתגלות חוזר לשרשו וזו מדת הדין, וממנה מתגבר כח היצה"ר להסתיר ולהסית לעבירה.

עתה חוזר רבנו לבאר מה שהתחיל לעיל בעניין מי שרואה שיש עליו דינים, ורק הפסיק בינתיים בעניין יצה"ר קליפת נגה, כנראה לרמוז שעיקר הדינים שיש על האדם, הם מה שלא מתקדש במותר לו.

ע"כ כנ"ל, כשבאים לאדם הרבה מחשבות זרות ורעות (גם כשהולך לאדם שלא כסדר ואין לו סבלנות), דהיינו כשיש על אדם דינים, וע"ז התגברות הסתרת מציאותו ית' והשגחתו עליו, אזי מאחר שמתגבר עליו גבורות ודינים, שהוא השורש של כל היצה"ר, צריך אז להזהר מאד מהתגברות היצה"ר לתאוות ומדות רעות, כי ע"כ-על כן אז ע"י ההסתרה והדינים מתגבר עליו מאד היצה"ר שלו, כי כל סוגי היצה"ר שרשם בשרש הדינים, וצריך השתדלות והתחזקות על זה. דהיינו להמתיק הדינים ע"י התבודדות, ולימוד תורה, ולהשתדל להיות במחיצת צדיק אמיתי בר דעת, שהוא בחי' "כי אני ידעתי כי גדול ה'", כנ"ל, שממנו בורחים בעלי הדינים, כי הידיעה הזו היא מקיף גדול, וממקיף כל החיצונים בורחים. וראה תורה ד' שגם הסתכלות בצדיק וצדקה לצדיק מבטל את היצה"ר.

נ"ל שעד כאן היה הקדמה למבואר להלן וראה בסוף התורה ד"ה וכמו ששמעתי מעשה באחד וכו' ויעץ לו חכם שלא יכפת ליה ויעמוד העכו"ם וכו' אך זה עצה לפי שעה וכו', והעיקר לקדש ולטהר עצמו כנ"ל. כנ"ל דייקא כי כל התורה עד כאן היתה הקדמה לבאר כיצד לקדש ולטהר עצמו, וכן משמע בלק"ה שילוח הקן הלכה ד'י"ב שהעצה הנ"ל להתעלם מהרהור הרע היא לרוב העולם, כי יש להם דמים עכורים, אבל צדיקים שקדשו וטהרו עצמם עד שהרגו את היצה"ר הגשמי ויש להם יצה"ר מלאך להם מותר לתקן את הרהור הרע להעלותו לשרשו.

ותחילה רבנו מוכיח עד כמה יצה"ר של רוב העולם דהיינו עכירות הדמים הוא שטות ושגוען, ומביא לזה ראיה מהתאוה לעבודת אלילים שיש למעט בני אדם, שכשם שרוב עולם מסתכלים על מי שהרהורי עבודת אלילים מבלבלת אותו כפתי ומשוגע וסכל, כך איש האמת מסתכל על מי שהרהורי ניאוף מבלבלים אותו.

ותדע ראייה שהיצה"ר של רוב העולם שבאות להם מחשבות רעות והרהור בנשים שהוא עכירת הדמים, הוא שטות ושגוען וסכלות גדול, כמה שאמרו (סוטה ג)י"ב אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות.

כי באמת יש רוח שטות של עבירה שהוא חכם גדול יותר מכל העולם, ואעפ"כ הוא רוח שטות נראה כוונתו ליצה"ר מלאך קדוש.

אך זה הרוח שטות של רוב העולם דהיינו עכירת הדמים כגון המסית להרהורי זנות, הוא שטות ממש, אויל פתי ומשוגע. והלא תראה שיש כמה דהיינו מעט בני אדם, שיש להם הרהורי ע"ז-עבודה זרה. ויש מהם שבשעה שעומד להתפלל, בא לנגדו דמות ע"ז. ואף שיודע בעצמו שאין בה ממש, אעפ"כ מתגבר עליו מאד, ומצטייר ועומד לפניו זה הדמות, וקשה לו מאד להעביר זאת מדמיונו ומחשבתו.

²³ מבואר היטב שם בהלכות שילוח הקן הלכה ד' אות ב' ראה לעיל בהקדמה.

²² סוטה דף ג. ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב.

רש"י - נכנסה בו רוח - ממרום ולקמן מפרש רוח טהרה או רוח טומאה ע"י שטן הבא להחטיאו להקניט את אשתו:

ועתה ראה היש לך שטות גדול ושגעון יותר מזה. ובוודאי מי שמתגברים עליו אלו הדמיונות, קשה לו מאד להנצל מהם, ולהעבירם ממחשבתו. וכל מה שמתגבר ומנענע וזורק ראשו הנה והנה, מתגברים עליו הדמיונות אלו יותר ויותר. כי זה טבע וסגולת של י"אילו היצרין הרעים המזוהמים, כל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות, יותר ויותר הם מתגברים. כי הוא כמו שאדם בורח מדבר, ומסתכל מן הצד/טו¹ כלאחר יד על זה הדבר שברח ממנו, ואזי הדבר הזה מתגבר עליו ביותר, כי לא הסיח דעתו מזה, רק אדרבא שמסתכל בכל פעם לאחוריו על זאת המחשבה דהיינו בזה שמנסה לגרשה, זה כמו שאוחז בה, ומסתכל אחריה מן הצד, במקום להסיח מחשבתו למחשבת קדושה אחרת וכמבואר בתורה רלג שבוה ינצל ממנה כי א"א לחשוב שתי מחשבות יחד, ראה גם חיי מוהר"ן אות מד/טו², והבן זה. וכמו שידוע (ראה לק"ה/טו³) לכל מי שנלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות ר"ל-רחמנא ליצלן.

ובזה יכול כל אדם להבין שהוא שטות ושגעון גדול, והוא רק מעכירת הדמים, מעכירת ובלבול המוח. כי זה ידוע לכל שע"ז-שעבודה זרה אין בה ממש, וגם את היצה"ר לעבוד אותה, כבר בטלו אנשי כנסת הגדולה בזמן בית שני כמבואר ביומא סט: ואף על פי כן קשה לו מאד לסלק מחשבתו מהם, מחמת שכבר נתעכר ונתבלבל מוחו מאד.

כן אלו ההרהורי זנות שיש לרוב העולם, בפרט כשרואה בעיניו, כגון בעת שנזדמן לפניו אשה, וכשהוא רוצה להיות איש כשר, ואינו רוצה אלו ההרהורים, ואזי מנענע ראשו,

¹ בתולד ומתולד - אלו

² טו צ"ע שתחילה אומר שזה טבע וסגולת היצה"ר הזה שמתגבר יותר ויותר, וכאן אומר שהסיבה היא כיון שהוא כאילו מסתכל מן הצד במקום להסיח דעתו במחשבה אחרת.

³ טו ראה לקמן בהערה.

¹ עיין לק"ה תפילין הלכה ו אות לה - כי הסטרא אחרא היא בחינת לבן הארמי, שבא ברמאות גדול ובתחבולות הרבה לתפסו במצורתם ח"ו, והעקר בענין המחשבות שבמחשבהם מתנכלים על האדם בכמה גבולות ורמאות וערמימיות עד שפתאום יוצא מחו חוץ לשיטתו וחושב מחשבות חוץ מה שחושב, רחמנא ליצלן, באשר יודע האדם בנפשו, בפרט מי שהוא בעל מחשבה, שהוא מדיה רעה מאד מאד, כי הוא מהכ"ד דברים המעכבים את התשובה, כמוכא בשלחן ערוך. וכל אלו המחשבות רעות נקראים בחינת לבן הארמי שמלבן ברשע, כמו שכתוב במדרש שעל שם זה נקרא לבן, הינו שהוא מלבין הרשעות כל כך פאלו כבר נקבע בזה פאלו אין שום דרך להמלט משם ח"ו, באשר נדמה ח"ו, לבני הנעורים בפרט להבעלי מחשבות שאי אפשר להם לעמד כנגד המחשבות רעות והרהורים רעים, אבל באמת לא כן הוא, כי המחשבה ביד האדם תמיד. ובחוט השערה יכול להנצל בשב ואל תעשה מפל מיני מחשבות רעות והרהורים על ידי שיטה דעתו למחשבה פשרה וכנ"ל. וזה בחינת יעקב שהולך בערמה עם לבן הארמי, כי אחיו הוא ברמאות, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (מגלה ג'). הינו שבחינת יעקב, שהוא קדשת ישראל, בורח מלבן הארמי, דהינו מומחשבות רעות רק בשב ואל תעשה בלי שום מלחמה. וזה בחינת (בראשית ל"א) ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא. וזהו בחינת מה שאמר רבנו ז"ל שכשבורחין מהמחשבות רעות ילך לדרבו במה שהוא חושב מחשבות פשרות ולא יסתכל לאחוריו כלל וכלל וכו', (כמו שכתוב בלקוטי א' סימן ע"ב) וזהו בחינת ויגנב יעקב וכו' על בלי הגיד לו וכו', כי זה שטוען עם המחשבות רעות ונכנס עמהם בטוען ונטען ורוצה שיניחו אותו לצאת מהם, וזהו כמו מי שמגיד להרודף שרוצה לברח ממנו ואזי הוא רודפו יותר, אבל באמת עקר העצה לברח מהם ולילך לדרבו ולבלי להסתכל לאחוריו כלל ולבלי לטען עמהם כלל, שזהו בחינת ויברח יעקב וכו' ויגנב יעקב את לב לבן הארמי, שהם המחשבות רעות על בלי הגיד לו כי בורח הוא שאינו מגיד להם שבורח מהם רק בורח לתומו לדרבו. ועל ידי זה דיקא נצול מהם. גם ויגנב וכו' מרמז שלפעמים מתגברים ההרהורים והמחשבות כל כך עד שקשה לברח מהם לתוף תורה ותפלה ודברים שבקדשה בשום אופן וההכרח לעסק במילי דשטותא בעניני צחוק וכיוצא כדי לפקח דעתו לפי שעה עד יעבר זעם השטף של המחשבות, כי אין היצר הרע מצוי אלא לשעתו, ואזי אין הסטרא אחרא מבינה כלל, שהוא בורח מהם מאחר שעוסק במילי דשטותא.

.... וזה בחינת עשית הג"ל שאמר יעקב לאחיו, "לקטו אבנים וכו'". ויעשו ג"ל, זה בחינת מה ששמעתי מפי אדמו"ר ז"ל שכל מה שהאדם מנתק עצמו מומחשבות רעות למחשבות טובות, וכל העתקה והזזה ותנועה שהאדם מזיז ומניע ומעתיק עצמו מרע לטוב, הכל מתקבץ בעת הצרה והדחק ועוזר להאדם וכו', כמבאר בדברי ז"ל (לקוטי התיבא סימן מ"ח). וזה בחינת לקטו אבנים, בחינת אבני קדש, שהם בחינת הנצוצות הקדושים המתבררים על ידי כל הזזה ותנועה מה שמנתקים עצמן מרע לטוב, כי הנצוצות הקדושים שנפלו הם בבחינת תשתפכנה אבני קדש כידוע. וברורם הוא בבחינת לקטו אבנים ועקר ברורם ועלייתם הוא על ידי שמירת המחשבה בבחינת הג"ל על ידי שמנתק מחשבתו בכל פעם מרע לטוב. ואף על פי שיש להאדם יסורים גדולים מזה ונדמה לו שפבר קשה לו לעמד כנגדם מחמת שזה ימים רבים שיש לו יסורים מהם ועדין לא נשקט מהם, אבל צריך לידע כי אין שום תנועה טובה נאבדת כנ"ל. וזה בחינת מה שאמר יעקב לאחיו, "לקטו אבנים", שיקבצו וילקטו יחידיו כל האבני קדש, שהם הנצוצות הקדושים שנתבררו על ידי כל מה שהיו מנתקים עצמן בכל פעם מומחשבות רעות לטובות. ועל ידי כל ההעתיקות והזזות שנתקו עצמם מרע לטוב, מומחשבות רעות למחשבות טובות, שעל ידי זה נתבררו נצוצות הקדושים נעשה מהם גל ומחצה להפסיק בינו לבין לבן, שהוא בחינת המחשבות רעות כנ"ל, רק יעמד על מקומו לעסק בתורה ותפלה וכו', כי כלם מתקבצים ועוזרים להאדם בעת הדחק כנ"ל, הינו בתקף התגברות הבעל דבר והסטרא אחרא, ח"ו, וזה בחינת הגל שנעשה בין יעקב ללבן.

ורוצה לסלק המחשבות אלו ממנו, ויותר ויותר הם מתגברים עליו כנ"ל שבמקום להסיח דעתו למחשבת קדושה ואזי ינצל ממנה, כי א"א לחשוב שתי מחשבות כאחת/י"ח, הוא טועה לנסות לגרש את המחשבה בעצמה שזה כמו שאוחז בה לגרשה/י"ט וכאילו מסתכל מן הצד/כ"ו.

ובאמת מי שיש לו דעה^{כ"א} אפילו מעט דעת צח כנ"ל, הוא אצלו שטות גדול, ואינו נחשב אצלו אפילו לשום מעלה, מה שאינו נופל עליו הרהור מזה, ואינו צריך כלל לזרוק ולנענע ראשו כלל. וכמו שאצל רוב בני אדם הוא שטות ושגעון אלו הרהורי ע"ז, כן אצלו שטות הרהורי זנות.

וע"כ איתא בזוהר (קדושים פד.)/כ"ב, שרשב"י כד חזא נשין שפירין אמר אל תפנו אל האלילים [כ"ג]. כי הם בחי' אלילים ונראה שרמז לתלמידיו שכמו שע"ז היא שטות ודמיון ושגעון כך התאוה להרהרי זנות, וכמו שהרהורי ע"ז הם שטות נגלה לכל העולם, כן אלו הרהורי זנות הם שטות ושגעון.

ע"כ עיקר התקנה, מי שכבר נלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות, הן הרהורי זנות, הן הרהורי ע"ז ח"ו, אין לו תקנה, רק שיקדש ויטהר גופו, כדי שיזדכך ויטהר דמיו. וילך אצל חכם האמת, ויורה לו דרכי התשובה, דרכי החכמה עצות נכונות על כל דבר [כ"ד]/כ"ה. אז יכנע לבבו הערל [כ"ו] ושב ורפא לו [כ"ז].

אבל כל זמן שעדיין לא נתקדש ונטהר גופו, אין שום תקנה מה שמתגבר ומתאמץ ויש לו יסורים גדולים לסלק המחשבה, כי יותר ויותר הם מתגברים כנ"ל והעצה לעת עתה להסיח דעתו למחשבת קדושה וינצל כי א"א לשתי מחשבות כאחת/כ"ח:

^{כ"ח} כמבואר בתורה רלג ותורה נ' תנינא ובספר הברית ח"ב יד טו.

^{כ"ט} ועיין תורה מט תנינא שאצל אנשים מגושמים בעכירות הדמים אצלם המחשבה בחי' מעשה ע"ש. ואולי כוונתו לדברי ריש לקיש ביומא דף עד: טוב מראה עינים באשה מגופו של מעשה.

^{כ"ג} ועיין תורה רמב שיש נשים שהן מבחי' קליפת אריך אנפין שמהן קשה להנצל כי בכל צד שיפנה תודמן לו והעצה על זה היא צדקה ע"ש כי הרהורי ניאוף הם אבי אבות הטומאה וצדקה תציל ממות ע"ש.

^{כ"ד} מתולד - דיעה

^{כ"ב} זוהר ויקרא פג: – ותנינן, אסיר ליה לבר נש לאסתפלא בשפירו דאנתתא, בגין דלא ייתי בהרהורא בישא, ויתעקר ודף פד. למלה אחרא שלא יעקר ממנו טפות לבטלה ויבוא לטומאה בלילה. וכף הוה רבי שמעון עבד, כד הוה אזיל במתא, והוה חברייה אולין אבתריה, והמא לאינתו שפיראן, מאיף עיניה, והוה אמר לחברייה אל תפנו אל האלילים, שלא תבואו להרהור רע שהוא המשכת החיצונים הנקראים אלילים, והמסתכל בנשים עובר על לאו זה מיד גם בלא הרהור, גורה שמא יהרהר: וכל מאן דיתפלא בשפירו דאנתתא ביממא, אתי להרהורי בלייא. ואי סליק ההוא הרהורא בישא עלויה, אעבר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם. תו, אי שמש באנתתיה בזמנא דסליק ביה ההוא הרהורא בישא, אינון בגין דאולידו אלהי מסכה אקרון. ועל דא בתיב, (ויקרא יט) אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. רבי אבא אמר, אסיר ליה לבר נש לאסתפלא באילי עבודה זרה, ובנשי דעמין, ולא לאתהנייא מנייהו, ולא לאתרפאה בהו, דאסיר ליה לבר נש לאסתפלא באתר דלא אצטריף:

^{כ"ג} ויקרא יט ד'. נוכר לעיל סוף תורה לו [דף ג:]

^{כ"ד} עיין תורה ד' ותורה ח אות ו'

^{כ"ה} אולי גם כגון בתורה ו' שהיא לימוד כיצד להכניע התפרצות הדמים העכורים שעיקרן הכעס על כל מיעוט בכבודו וע"י שמקיים ידום וישתוק כשמבזים אותו מכניע אותם ע"י שהופך הדם לדום כי אין מועיל לטהרת הלב כמו לסבול בזיונות ולקבלם באהבה, וכמבואר שם עד שזוכה לבחי' לבבי חלל בקרבי. ע"ש גם עיין תורה ד' שע"י שרואה את הצדיק ונותן לו צדקה מתבטל ממנו המדות הרעות וע"י וידוי לפניו מתקן את מה שנחלק בעצמותיו ע"י עונותיו. ועיין תורה ח' אות ו' – ולבוא לזה להפריש ולהבדיל ולבטל הרע מהטוב הוא על ידי תורה ותפלה, ולמוד התורה יהיה לזון לעמקה של הלכה (ו). הינו ללמד פוסקים. פי יש בהתורה אהיות הטוב והרע, שנאחזין מבחינת אסור והתר, טמא וטהור, כשר ופסול, שיש בהתורה; וכל זמן שאינו מברר ההלכה הוא מערב טוב ורע; ועל כן אינו יכול להפריש ולבטל הרע מהטוב, והוא בבחינת (משלי י"א): "ודרש רעה תבאנו"; עד אשר הוא מעיז ומברר הפסק הלכה ומברר האסור והמתר וכו', דהינו על ידי לימוד פוסקים, אזי מפריש הטוב מהרע (ז). אך לזכות לזה השכל, שייכל לזון לעמקה של הלכה, הוא על ידי תפלה, פי משם נמשך השכל:

^{כ"ז} לשון הכתוב ויקרא כו מא

^{כ"ח} לטה"כ ישעיהו ו' י

^{כ"ח} עיין תורה נ' תנינא – המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו למקום שהוא רוצה, וכמבאר במקום אחר, שאי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד כלל, ואפלו אם לפעמים הולכת מחשבתו ופורחת ומשוטטת בדברים אחרים וזרים, הוא ביד האדם לחזור ולהטותה בעל כרחו אל הדרך הישר, לחשב מה שראוי. והוא ממש כמו סוס שפונה מן הדרך וסר לדרך אחר, שתופסין אותו באפסר וכיוצא, ומחזירין אותו בעל כרחו אל הדרך הישר, כמו כן במחשבה ממש, שיכולין לתפסה בעל כרחו להשיבה אל הדרך הראוי:

גם עצבות הוא מזיק מאודיכ"ל כי עצבות ועצלות מיסוד העפר ועי"ז לבו מכווץ ללא כח לשום מלחמה בהיצר וכל מחשבתו רק כיצד להרגיע את עצמו ומתיר לעצמו הבלי עוה"ז ונופל לרשת המותר. גם כי עצבות אבק הכעס (חרדים סו ח'), כי הוא כמו כועס על הנהגת ה' ית' עימו, וזה בעצמו בחי' פגם הברית/כ"א והקשר בינו להקב"ה, ונותן כח לזה היצה"ר העב הגשמי כי יצה"ר יסודו היא היישות, ועי" עצבות אין מקום בלבו אלא לעצמו, והכעס הוא התפרצות היישות נגד כל מה שלא כסדר.

ע"כ-על כן אדרבא אם רוצה להיות ירא ה' ורוצה להתפלל, ואינו רוצה באלו המחשבות רעות, צריך שלא להשגיח עליהם כלל, ושלא יכפת ליה מה שעומדים לפניו, ורק יעשה את שלו במה שהוא עוסק, בתורה או תפלה או מו"מ, ולא ישגיח עליהם כלל כנ"ל שכיון שא"א לשתי מחשבות כאחת ממילא יצאל מהן [לב]/ל"ג. וגם לא יאשים את עצמו, כי המחשבות הבאות בעל כרחו ולא נענש עליהם אם לא נמשך אחריהן/ל"ד

ועיין חיי מוהר"ן אות מד - לענין מה שמבאר בלקוטי תנינא סימן נ' שהמחשבה ביד האדם לתפסה בידו, ולהטותה כרצונו. ואפלו בשנוטה מחשבתו לדברים אחרים, או להרהורים חס ושלום, יכול לתפסה להחזירה למחשבה אחרת טובה כרצונו, כמו סוס שיוצא מן הדרך שיכולין לתפסו באפסר להטותו כרצונו לדרך הטוב: ספר לי איש אחד מאנשי שלומנו שפעם אחת דבר רבנו זכרוננו לברכה עמו מענין זה ואז באר קצת יותר. ואמר שהמחשבה נבראת שלא תהיה נחה לעולם, והוא כמו האיננו נח שבאבן השעות (שקורין אום רוח) [שעון] שאינו נח לעולם. ואפלו בשעת שנה המחשבה חושבת לעולם, רק שפשהשנה חזקה על האדם אז הוא שוכח מה שחשב, אבל באמת אין המחשבה שוכחת לעולם. ועל כן על ידי שמטין המחשבה למחשבה אחרת כרצונו, על ידי זה יכולין לבטל ולהתגבר על כל המחשבות זרות והרהורים ובלבולים: והפלל שזה שגדמה להאדם שקשה לשפר מחשבות והרהורים ובלבולים הוא שקר גדול, כי באמת המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו כנ"ל. רק מחמת שהמחשבה מתענעת וחושבת תמיד ואינה נחה לעולם, נדמה לו שאין בידו לבטל המחשבות רעות. אבל באמת בידו להטות המחשבה ממחשבה למחשבה אחרת, כרצונו לתפסה ולהוציאה ממחשבות רעות למחשבות טובות כנ"ל:

ס"ח מתולד - מאד

ל עיין שיש"ק ח"ג אות ט' - "...קדשת הברית עקרו על ידי השמחה פמויך בדרך רבנו זכרוננו לברכה בכמה מקומות, שעקר קדשת הברית זוכין על ידי שמחה, וכאשר שמעתי מפיו הקדוש בפרוש, שעקר התגברות תאנה זאת של נאוף הוא על ידי עצבות ומרה שחורה, על כן צריכין להתגבר עצמו ביותר להיות בשמחה תמיד (לק"ה פ"ר ג' א').

כ"א עיין שיחות הר"ן סימן רמט - אחד עמד לפניו בכפר ושמנו וכו'. והיה מקובל גדול ולמדן. אבל דרכו היה שהיה בכעס תמיד על פועליו ומשרתיו וכיוצא, והכה אותם וכיוצא בזה. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר: מפני מה כתיב (בראשית לח ז): 'ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'?' מדוע רע ולא רשע? (ועין בזה הקדוש (א.נ.ז.) שמדקדק גם כן דקדוק זה) אך מי שעובר עברה זו של ער חס ושלום, הוא רע תמיד (שקורין בלשון אשכנז בי"ז), דהינו שהוא איש רע ובכעס תמיד. ולא אמר רבנו זכרוננו לברכה יותר:

ועיין תורה סו אמצע אות ב' - עי"ש שבחי' משיח עי" תיקון הברית זוכים לו עי" שמבררים את רוח הכעס וחרון אף.

כ"ב עיין תורה רלג

כ"ג כמ"ש מוהר"ן בעלים לתרופה מכתב טו

וראה תורה רלג - בשמחגברים על האדם מחשבות רעות והרהורים, והוא מתחזק ומתגבר עליהם ומנצח אותם, יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מזה. והוא יקר מאד בעיני השם יתברך, כמשל שיש אצל המלכים לפעמים ביומא דפגרא, הם מניחין פמה חיות שניצחו זה עם זה, והם עומדים ומסתכלים יש להם תענוג גדול מן הנצחון, כמו כן המחשבות הם באים מבחינת החיות (א). ומחשבות קדושות הם בחינת חיות טהורות, ומחשבות רעות הם בחינת חיות טמאות, ומניחים בכונה מלמעלה שניצחו זה עם זה, יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול כשהאדם מתגבר על החיות טמאות ומנצח אותם: הפלל שאי אפשר בשום אופן בעולם שיהיו שני מחשבות ביחד בפעם אחד. על כן בקל יכולין לגרש מחשבות רעות רק בשב ואל תעשה, דהינו שלא לחשב אותו המחשבה רק לחשב איזה מחשבה אחרת בתורה או עבודה או אפלו משא ומתן, כי אי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד בשום אופן. וכבר מבאר במקום אחר (לעיל בסימן ע"ב): שאין צריכין לעשות מלחמה ולנענע ראשו אנה ואנה כדי לגרש המחשבות רעות כי אין זה מועיל כלל, אדרבא על ידי זה מתגברים יותר רק לבלי להשגיח עליהם כלל, רק לעשות את שלו במה שהוא עוסק בתורה או תפלה או משא ומתן, ולבלי להסתפל לאחוריו כלל ועל ידי זה ממילא תסתלק:

ל"ד לק"ה חו"מ נויקין הלכה ד' אות ה' - וזה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה, ולא יראה לך חמיץ. שלף אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים. שאם נכנס עבדים לבית ישראל וחמצו בידו אינו זקיק להוציאו, כי חמיץ הוא בחינת חמיץ המצו שהם מחשבות זרות והרהורים שהם אסורים במשהו. וצריכין לבערם ולבטלם ולגרשם מגבולו. אבל אם האדם עושה את שלו ומתגבר בכל פחו לבער ולגרש המחשבות רעות מקרבו והם אף על פי כן באים בעל פרוח עליו בכל פעם, על זה אין האדם חייב כלל, כמו שכתוב בספר הא"ב שאין האדם חייב על ההרהורים הבאים עליו פי אם פשמהרהר וחוזר ומתרהר. וכן כתב (בספרו לקוטי תנינא תורה מט) שיהיה האדם שב ואל תעשה גם במחשבה ומה שנעשה עמו ממילא אל יחש. וזה בחינת שלף אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים שאם נכנס עבדים וכו', הינו מאחר שהאדם נזהר ונשמר מחמיץ שלו, הינו שלא יחמיץ מחו במחשבות חוץ והרהורים ואם אף על פי כן נכנס העבדים שהוא הסטרא אחרת וחמצו בידו, שהם ההרהורים שבאים עליו שלא בכונה, אינו חייב על זה, כי אין זה חמיץ שלו רק שצריף לזהר שלא יגע בו ולא יחנה ממנו ולא יהיה נמשך אחריו כלל. ועל פי רב על ידי זה ממילא יסתלק, כמבאר במקום אחר (תורה ע"ב). אבל הוא אינו צריף להסתפל על זה כלל רק שיהיה נזהר שלא יהיה חמיץ שלו, שלא יחמיץ מחשבתו בעצמו באלו המחשבות הבאים עליו:

נ"ל שכל התורה הזו באה לבאר עניין זה המבואר כאן, דהיינו שכיון ששמע המעשה המבואר להלן אמר תורה זו. אבל לא ראיתי שמבארים כך.

וכמו ששמעתי מעשה באחד שבשעה שעמד להתפלל, היה מזדמן ועומד לפניו בדמיונו עכו"ם ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התגברה עליו יותר. ויעץ לו חכם [לה] נראה כוונתו לבעל התניא עיין שם פרק כח/ל"ו, שלא יכפת ליה, ויעמוד העכו"ם, ואעפ"כ יעשה את שלו ויתפלל [ליו]/לח, ובזה יסתלק ממנו.

אך זה עצה לפי שעה, כל זמן שלא נתקדש גופו עדיין. והעיקר לקדש ולטהר עצמו עד שיתבטל ממנו יצה"ר של דמים עכורים כנ"ל, וילך לחכם גדול יותר, ויתן לו עצה נכונה על כל דבר כנ"ל דהיינו שיבאר לו היטב באופן שיוכל להשיב אל לבו עד כמה שטות ושגעון הן המחשבות של ניאוף שבאות לו ולא יפול לעצבות, וידע שאדרבה בכל תשובה שעושה דייקא עי"ז מתגבר יצרו, וצריך להיות עקשן גדול שלא לפנות אליהן כלל רק יעסוק בעבודתו עד שיסתלקו. ועד שיזכה לקדש ולטהר עצמו ואזי יכול להתמודד גם עם המחשבות הרעות עצמן להעלותן לשרשן למעלה :

עד כאן ביאור חברותא על תורה עב

לה עיין תניא פרק כח

לו עיין תניא ח"א פרק כח – ואפילו אם נופלים לו הרהורי תאוות ושאר מחשבות זרות בשעת העבודה בתורה או בתפלה בכוונה אל ישית לב אליהן אלא יסיח דעתו מהן כרגע. וגם אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע כי לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים הרע שבלבו בחלל השמאלי איך יעלה למעלה והוא עצמו מקושר למטה: אך אעפ"כ אל שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כ"א משל אחרים. אבל מי שנופל לו משלו מבחי' יפול לבו בקרבו להיות מזה עצב נבזה בשעת העבודה שצריך להיות בשמחה רבה אלא אדרבה יתחזק יותר ויוסיף אומץ בכל כחו ככוונת התפלה בחדוה ושמחה יתירה בשומו אל לבו כי נפילת המחשבה זרה היא מהקליפה שבחלל השמאלי העושה מלחמה בבינוני עם נפש אלהית שבו. ונודע דרך הנלחמים וכן הנאבקים יחד כשאחד מתגבר אזי השני מתאמץ להתגבר ג"כ בכל מאמצי' כחו. ולכן כשנפש האלהית מתאמצת ומתגברת להתפלל אזי גם הקליפה מתגברת כנגדה ולבלבלה ולהפילה במחשב' זרה שלה ולא כטעות העולם שטועים להוכיח מנפילת המחשבה זרה מכלל שאין תפלתם כלום שאילו התפלל בראוי ונכון לא היו נופלים לו מחשבות זרות. והאמת היה כדבריהם אם היתה נפש אחת לבדה היא המתפללת והיא המחשבת ומהרהרת המחשבות זרות. אבל באמת לאמיתו הן שתי נפשות הנלחמו' זו עם זו במוחו של אדם כל אחת חפצה ורצונה למשול בו ולהיות המוח ממולא ממנה לבדה. וכל הרהורי תורה ויראת שמים מנפש האלהית וכל מילי דעלמא מנפש הבהמית רק שהאלהית מלובשת בה. והוא כמשל אדם המתפלל בכוונ' ועומד לנגדו עו"ג רשע ומשיח ומדבר עמו כדי לבלבלו שזאת עצתו בודאי שלא להשיב לו משוב ועד רע ולעשות עצמו כחרש לא ישמע ולקיים מה שכתו' אל תען כסיל באולתו פן תשוה לו גם אתה כך אל ישיב מאומה ושם טענה ומענה נגד המחשבה זרה כי המתאבק עם מנוול מתנוול ג"כ רק יעשה עצמו כלא יודע ולא שומע ההרהורי' שנפלו לו ויסירם מדעתו ויוסיף אומץ בכח כוונתו ואם יקשה לו להסירם מדעתו מפני שטורדים דעתו מאד בחזקה אזי ישפיל נפשו לה' ויתחנן לו ית' במחשבתו לרחם עליו ברחמי המרובים כרחם אב על בנים המשכים ממוחו וככה ירחם ה' על נפשו הנמשכת מאתו ית' להצילה ממים הודונים ולמענו יעשה כי חלק ה' ממש עמו:

לו עיין שיש"ק ח"ד סימן מה ביאור עפ"י תורה קצח

לה שיש"ק ח"ד סעיף מ"ח – בענין המבואר בתורה קצח – כשאחד צועק להשם יתברך אומרים לו ליסע. עי"ש. – ביארו בזה אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ ואמרו: שהנה כל ההשלכות והירידות והנפילות שעובר על כל אחד ואחד, עיקר הדבר הוא, שהסטרא-אחרא מתגברת עליו, וחפיצה לשבור רוחו, עד שיפסיק יותר מלחפוף לעבדו יתברך, אולם באמת צריך להתחזק ויהיה מזה שיהיה לא יפסיק עוד ועוד מלהשתדל ולהתאמץ לעבדו יתברך, ובמקום שיחדל הוא "יעמוד הערל" (המוזכר בליקוטי מוהר"ן בסוף תורה ע"ב ח"א), שהערל שהוא הסטרא-אחרא המתגבר על האדם יפסיק מלהטרידו ויתייאש הוא, בראותו שאדם זה, אף-על-פי שמטרידו יומם ולילה אינו מפסיק לעבדו יתברך, על אף כל המניעות וההטרדות שמצידו. וזהו שאמר רבינו: כשאחד צועק להשם יתברך – לרוב המניעות – אומרים לו ליסע הלאה, ולרוץ במהירות שוב לתורה ועבודה, עד שברוב הימים יזכה שילך לו כסדר כחפצו באמת. כי "יעמוד הערל" ויפסיק להטרידו מחמת יאוש הוא, כי זה היאוש הוא עצם מציאות הסטרא-אחרא, ושייך להיצר שהוא הערל, וכשלא יתייאש האדם – על-ידי-זה יגרום שיתייאש היצר המסיתו, שהוא עצם מציאותו: